

BRÄNNPUNKTEN

C. F. ROSENBERG, A.P.S.

Årg. 8

Nr 3

September 1950

Omslagsbilden: Reparatör Thorvald Nilsson på Nya Alumoverket i Höganäs vid en av de många elektriska kontrollerna. Se vidare artikeln »Alumo» på s. 4.

HÖGANÄSKONCERNENS PERSONALTIDNING

Ur innehållet:

Alumo Dr Nils Schrewelius berättar om Nya Alumoverket i Höganäs	4
Flygdagen Ett bildsvep från en av årets stora händelser i Höganäs	10
Morgongröt och olycksfall »Folkhälsans» intressanta kostundersökning i gruvdistriktet kommenteras av Eric Lindström	19
Vi äro praktikanter Ereo intervjuar en rad praktikanter vid Höganäsbolaget	27
Har arbetsledaren humorssemester? fragar ing. Erik Bergsten, Nyvång	34
Automatisk temperaturreglering på gaseldade tunnelugnar i Bjuv. 1:e ing. Yngve Wahlberg presenterar en intressant teknisk nyhet	36
Tjära som bränsle i roterugnarna i Bjuv. Ing. Lennart Sjöberg berättar om hur man numera tillvaratagit en svårplacerad biprodukt	37
Bra vara till vardags Ett reportage i text och bilder från sommarens hemexpo i Höganäs	39
»Se'n gick vi hem och möblerade om» säger Ereo, sedan han besett nämnda utställning	42
Rogivande morgon . . . Mr. Uffo har utbytt trollstaven mot kåsörpennan och skriver om en krävande motion	48

Årg. 8 Nr 3 Sept. 1950

Ansv. utgivare: P EG. GUMMESON

Huvudredaktör: B WALLGREN

Andre redaktör: E LINDSTRÖM

Copyright:

HÖGANÄS-BILLESOLMS AB
HÖGANÄS

På flygdagen i Höganäs

i början av juni, varifrån vi på s. 10 visar ett bildsvep, yttrade hedersordföranden i Nordvästra Skånes Flygklubb, dir. P Eg. Gummeson, bl.a. följande: »Jag hoppas, att sportflyget inte skall bli en exklusiv sport utan en sport för de många.»

Uppfattningen att sportflyget är och måste vara en exklusiv sport är nog ganska utbredd. Att den inte desto mindre är felaktig, får man lätt klart för sig genom en titt i flygklubbens medlemsförteckning, där alla yrken och stånd är representerade. Flygklubben hälsar med glädje *alla* ungdomar i alla åldrar välkomna som medlemmar!

En beminredningsutställning

med mottot »Bra vara till vardags» har gått av stapeln i Höganäs, såsom närmare kan läsas på s. 39. Att Västra Matsalens ordinarie gäster under den tid utställningen pågick fick hålla till i det trevliga utställningskaféet, hade de uppenbarligen ingenting emot.

Glädjande nog utgjordes många av de femtusen utställningsbesökarna av våra anställda. Åtskilliga sågs med penna och anteckningsblock i högsta hugg, vilket var förståndigt, ty utställningen bjöd frikostigt på goda idéer, väl värda att ta fasta på.

Att utställningen

blev en stor framgång för arrangörerna och att dess lärdomar satt åtskilliga spår efter sig, finns det talrika bevis på. Att en smula kritik också skulle riktas mot utställningen

Oss emellan sagt:

var väntat, och arrangörerna hade t.o.m. utbett sig sådan i ett Gallup-formulär, som utdelades till besökarna.

Ibland berodde

kritiken på missförstånd. På en av våra arbetsplatser, där man diskuterade utställningen, fälldes yttrandet: »Asch, det var väl ingenting, allt som utställdes kunde man ju köpa i affärerna.»

Vederbörande, som fällde denna i eget tycke säkerligen hårda dom, anade nog inte, att detta var det bästa betyg, som arrangörerna kunde få! Vid planerandet av utställningen höll de nämligen mycket styvt på att inga föremål, som inte gick att skaffa på vanliga vägar, skulle ställas ut. Hade kritiken sålunda gått ut på att de utställda föremålen *inte* gick att skaffa i affärerna, *då* hade den varit befogad! Ja, så kan man få saker och ting om bakfoten.

En s.k. attitydundersökning

har utförts på tre av våra gruvplatser, nämligen Höganäs, Nyvång och Gunnarstorp. Den har tillgått på så sätt, att ett antal lundastudenter under ledning av docenten Pfannenstill intervjuat samtliga gruvarbetare på dessa platser enligt ett i samråd med fackföreningsavdelningarna på de berörda platserna noggrant utarbetat frågeformulär. Frågorna avsåg att utröna gruvarbetarnas inställning till en hel rad av spörsmål, som rörde arbetet, arbetskamraterna, företagsledningen m.m. Då undersökningen gällde inte mindre än ca 250 arbetare, är det erhållna svarsmaterialet mycket omfattande och bearbetningen därför en rätt tidsödande historia, när den, som i det här fallet, skall ske med vetenskaplig noggrannhet. Bearbetningen pågår som bäst, när detta skrives. Ett par av resultaten skall vi emellertid be att få kommentera redan nu.

Bidrag till nästa nummer av »Brännpunkten» måste vara Red. tillhanda
senast den 1 november 1950.

80 % av gruvarbetarna

på de platser, som undersökningen omfattade, förklarade sig trivas i arbetet. Detta är en vacker siffra, särskilt om man tänker på att gruvarbetet allmänt anses vara ett hårt och strävsamt arbete. »Vi har ju faktiskt majoritet för trivseln», kunde dir. Gummeson skämtsamt konstatera i den trivseldebatt, som ägde rum i Höganäs Folkpark i våras.

Bland motiven

för trivseln angavs i många fall spontant: »Bra förmån, bra befäl, bra ledning». Arbetsbefälets betydelse för den allmänna trivseln på en arbetsplats har många gånger omvitnats. Det är intressant att genom undersökningen ha fått detta samband vetenskapligt belyst, och det är glädjande, att resultatet blev så klart positivt.

Gott kamratskap

nämndes också ofta som ett viktigt motiv för trivseln. Detta är på sätt och vis blott ett annat uttryck för det ofta påpekade förhållandet, att trivseln inte bara skall vara något, som man kräver, utan framför allt något, som man skapar. Ty ett gott kamratskap förutsätter ju en *ömsesidig* god vilja.

Det må förlåtas oss,

om de tillfrågades uppfattning av »Brännpunkten» i särskilt hög grad intresserar oss. Praktiskt taget 100 % tyckte, att tidningen var bra. Detta är ju en överväldigande siffra. Skulle det dessutom vara så, att denna siffra något så när motsvarar uppfattningen inom *hela* koncernen, så har vi endast att tacka för det förtroende, som härigenom visats oss, ett förtroende, som väl också innebär en fingervisning om att man önskar sig tidningen ungefär likadan i fortsättningen. Vi lovar, att vi skall göra vårt bästa för att motsvara dessa förväntningar.

Ont om folk

är det på de flesta platser inom vårt företag. Att även många andra företag lider brist på arbetskraft är en klen tröst. Orsakerna är som bekant mångahanda och delvis djupt liggande. Den viktigaste torde väl vara den ogynnsamma befolkningsutvecklingen under 20- och 30-talen med deras små årskullar, vilket gör, att de yngre årsklasserna i de arbetsföra åldrarna f.n. är jämförelsevis små. Denna utveckling väntas ju fortsätta ännu en avsevärd tid framöver.

Industriens —

och vi tänker därvid helt naturligt i första hand på vårt eget företags — försörjning med arbetskraft är en fråga, som bör intressera varje anställd. Det ankommer således på var och en att efter måttet av sin förmåga bidra till en gynnsam utveckling — och i varje fall att inte motarbeta en sådan. Tankar, som därvidlag kunde synas nog så riktiga för 25 år sedan med dåvarande överskott på arbetskraft, är i dagens Sverige med dess överfulla sysselsättning hopplöst omoderna.

Det nyss förda resonemanget har aktualiserats i ett rätt oväntat sammanhang, såsom framgår av det följande.

»Veteraner, som slutat sin tjänst»

är titeln på ett uppslag, som »Brännpunktens» läsekrets vant sig vid att regelbundet återfinna i vår tidning. Uppslaget är, skulle vi tro, f.ö. ett av de mest populära i tidningen. Det är en företagets avskedsblomma till den mångårige medarbetaren, som efter väl förrättat värv drar sig tillbaka, men det är tillika en de anställdas tysta handtryckning, åtföljd av en önskan om en ljus ålderdom.

Den »förgubning»

av företagets medarbetarstab, som ur åldersfördelningens synpunkt sett en längre tid pågått och alltjämt pågår, har för Red:s

del haft den behagliga följden, att det hittills gått ganska lätt att plocka fram de 10 veteraner, som till varje nummer skulle intervjuas. Men på sistone har det faktiskt börjat bli litet trögt med tillgången på intervjuoffer. Vi bortser helt från de fall, när t.ex. det tilltänkta offret bokstavligen springer och gömmer sig, när intervjuaren nalkas, eller när frugan höjer ett varnande finger till sin gubbe och säger: »Nä Du Johan, Du kommer inte in i tidningen, det skall jag bli man för.» Sådana fall har alltid funnits och kommer väl alltid att finnas, men dem går det ofta bra att lirka med, och rätt som det är, har de börjat öppna sitt hjärta, och sen går resten av sig själv.

Nej, svårigheten att numera få tag i nyblivna »veteraner, som slutat sin tjänst», tycks helt enkelt bero på att veteranerna struntar i att sluta sin tjänst! De går helt enkelt kvar i jobbet efter fyllda 65 år, de vill inte låta prästbetyget avgöra, om de skall sluta eller ej.

Sådan är situationen

i dag, en helt naturlig följd av den rådande bristen på arbetskraft och fullkomligt i linje med de krav på ett uppbåd av alla tillgängliga arbetskraftsresurser, som från olika håll reses. Då just det stigande antalet åldringar i vårt land — f.n. bortåt 600.000 personer — utgör ett av dagens mest brän-

nande försörjningsproblem, förefaller det rentav vara något av ett Columbi ägg, när växande skaror av dessa åldringar i handling svarar: »Ha inga bekymmer för oss, vi försörjer oss själva.»

Efter denna långa

parentes återgår vi nu till det ställe, där vi talade om tankar, som hade blivit omoderna. Det var sådana tankar, som en av vår tidnings medarbetare stötte på, när han uppsökte en pensionär i och för en avskedsintervju. »Nej, jag vill inte intervjuas och porträtteras», svarade mannen modstulet. »Varför det då?» undrade medarbetaren. »Jo, jag ska säga, som det är, kamraterna tyckte, att det var tid för mig att bryta upp och lämna plats för yngre krafter. Och när de inte vill se mig på arbetsplatsen, där jag helst skulle velat stanna kvar, så länge krafterna står bi, så ska de slippa se mig i tidningen också.»

Vi vill livligt hoppas,

att fallet är unikt och att det därför saknas anledning att ge saken alltför stora proportioner. Skulle det däremot vara symptom på en allmän inställning gentemot de äldre arbetskamraterna, så vore det beklämmande.

Och omodernt, som sagt.

ALUMO

AV FIL. DR N SCHREWELIUS, HÖGANÄS

Nya Alumoverket i Höganäs avlöser Gamla Smältverket på »bunken»

Inom några månader överföres tillverkningen av slipmedlet Alumo helt till ett nytt verk i Höganäs, samtidigt som krossning och siktning av slipmedlet Sicto flyttas till nya, moderna anläggningar i Trollhättan. Därmed upphör all drift i »gamla smältverket» på »bunken». Artikelförfattaren, som är chef för den Metallurgiska avdelningen vid Höganäsbolaget, ger här en beskrivning över Alumoverkets funktioner och de produkter, som tillverkas där. I ett kommande nummer följer en skildring av anläggningarna i Trollhättan.

Sedan ganska långt före kriget hade Alumo tillverkats i anläggningen på den s.k. askbunken i Höganäs. Detta verk ansågs emellertid och med rätta otidsenligt och ej i stånd att leverera en produkt i sådan mängd och av sådan kvalitet, som våra kunder fordrade.

Redan 1943 tog planerna på en ny anläggning fast form. Och året därpå stod en del av det nya Alumoverket färdigt, nämligen smältugnarna och intilliggande utrustning för smältornas avkyllning och sönderkrossning. Beträffande Alumoverket i övrigt har planerna efter hand modifierats, var-

vid strävandena gått ut på att tillämpa de nyaste rönen på slipmedelstillverkningens område. Genom att man på detta sätt har »skyndat långsamt», kan den slutgiltiga utformningen anses ha ägt rum först under försommaren 1950. Det efter omsorgsfulla förberedelser igångsatta slutliga färdigställandet har emellertid gått snabbt, och när »Brännpunkten» går i press, börjar driften i det nya Alumoverket i dess helhet komma igång.

»Bunkens» saga all

Vi nämnde nyss askbunken. I det gamla verket på bunken har all efterbehandling av Sicto tidigare ägt rum, medan tillverkningen av råkarbid ägt rum i Trollhättan. Om några månader kommer all behandling av Sicto att ske i Trollhättan i nya, moderna fabrikslokaler. Bunken har därmed »gjort sin plikt och kan gå», dvs. jämnas med marken. I och med detta försvinner en av de få arbetsplatser, som ej motsvarar vad vi menar med begreppet »höganässtandard». En och annan kommer kanske att sakna kråkslottet med den karakteristiska silhuetten; kanske har han liksom undertecknad avnjutit de sura frukterna på äppel-

Gamla Alumoverket på »bunken», som nu är dömd att försvinna. Hissen och bryggan t.v. har använts för transport av material till och från den översta delen av byggnaden. De båda skorstenarna högst upp har sörit för utsugningen av det damm, som uppstår vid smältningen.

Nya Alumoverket. Med bockkranen håller man just på att lasta in bauxit i fickorna i smälthuset, byggnaden i bildens mitt.

träden på bunkens östra sluttning. Den som arbetat på bunken, torde emellertid med glädje och tillfredsställelse hälsa den dag han får flytta över i de tidsenliga, ljusa arbetslokaler, som det nya verket erbjuder.

Det kan i förbigående nämnas, att bunken förr i tiden var säte för det anriktningsverk, som försåg Järnsvampsverket med slig. Anriktningsverket lades så småningom ned, sedan man börjat köpa slig direkt från malmbolaget.

Olika kvaliteter av elektrokorund

»Alumo» är Höganäsbolagets handelsnamn på smält elektrokorund. Korund är egentligen en naturprodukt, utgörande kristalliserad aluminiumoxid, men användes stundom även som beteckning för de konstgjorda produkterna. För att erhålla kristalliserad korund på syntetisk väg, smälter man aluminiumoxid och låter smältan långsamt svalna. Vid tillverkningen användes olika råmaterial beroende på vilken renhetsgrad, som önskas på den färdiga produkten. För vissa ändamål användes en särskild kvalitet finkornig aluminiumoxid, som utgör mellanprodukt vid tillverkningen av aluminiummetall. Denna oxid är ren, och den därur tillverkade smälta korunden,

som håller ca 99 % aluminiumoxid, är den renaste i handeln förekommande slipmedelskorunden.

I de flesta fall användes ett billigare råmaterial, nämligen bauxit. Vid smältning av denna måste man tillsätta kol som reduktionsmedel för att kunna bortföra bauxitens föroreningar, vilka främst är kiselsyra, järnoxid och titandioxid. Dessa reduceras till en legering av järn, kisel och titan, som sjunker till botten av smältugnen, varifrån den fränkiljes efter smältans stelning. Skiktet ovanför legeringen är kristalliserad aluminiumoxid, som bearbetas vidare genom krossning, varefter följer vissa reningsoperationer och slutligen siktning och förpackning.

Inom slipmedelsindustrin skiljer man mellan tre huvudtyper elektrokorund. De viktigaste egenskaperna för dessa olika kvaliteter är:

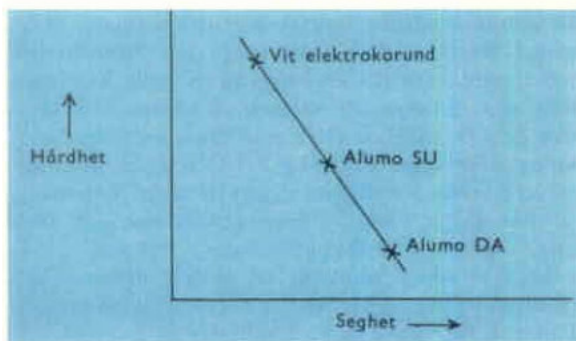
Typ	Kvalitetsbeteckning i		Färg	Halt titandioxid	Halt aluminiumoxid
	Höganäs	Västervik			
I	—	41-material	vit	0 %	99 %
II	Alumo SU	31-material	skär	1 %	97 %
III	Alumo DA	21-material	brun	3 %	94 %

Siktarna Gunnar Bengtsson (t.v.) och Fritz Elmgren ssyselsatta i Gamla Alumoverket. De är glada att snart få flytta över i Nya Alumoverkets ljusa och moderna lokaler.

Tidigare var typ III den förhärskande i USA, medan typ II var mest använd i Europa, men på senare tid har båda typerna börjat användas parallellt. Typ I användes i mindre omfattning.

Typiskt för Alumo SU, DA och den vita korunden är, att ökad hårdhet följes av minskad seghet och vice versa såsom framgår av nedanstående diagram.

Elektriskt bad — 2000 C varmt

Tillverkningen och bearbetningen av Alumo i den nya anläggningen börjar i smältugnarna, utvändigt vattenkylda plåtmantlar med botten av kolstampmassa. Smältningen tillgår så, att de tre elektroderna nedföres mot botten, där ett lager kiseljärn ger elektrisk kontakt och ljusbåge, varefter chargen inmatas. Alltefter det att chargen

smälter i den heta ljusbågen och ett elektriskt ledande bad uppkommer, höjer sig elektroderna automatiskt, så att konstanta ljusbågar hela tiden befinner sig emellan vardera elektroden och badet. Dess temperatur håller sig över 2000°C, och det är ansevärliga energikvantiteter, som förbrukas under smältprocessen.

Chargen innehåller huvudsakligen kalcinerad bauxit och osmälta rester från tidigare smältor men därjämte kol för reduktionen av föroreningarna samt järn för justering av den bildade legeringens sammansättning.

Mekanismen vid reduktionen under smältprocessen är den, att först sedan järnoxiden och kisel syran i nämnd ordning omvandlats i järn och kisel, angripes även titandioxiden av kolet. Är kolmängden så avpassad, att den nätt och jämnt räcker till för reduktionen av järn och kisel, kommer bauxitens hela halt av titandioxid att kvarstanna i korunden, till en del i kemiskt bunden form. Är kolmängden åter större, övergår en del av titandioxiden till titan, upptages av legeringen och undandras på så sätt korunden, som då får lägre titanhalt. Som beskrevs i underteck-

Smältare Joel Appel tar djupet i smältan. I förgrunden står en chargeringsvagn.

nads artikel i »Brännpunkten» nr 1/1948, påverkar den kvarvarande halten titan i korunden densnas egenskaper i hög grad. Små halter titan ger en hårdare men sprödare Alumo, medan högre halter — upp till 3% — ger en mindre hård men i gengäld segare produkt. Man har sålunda i lämpligt avpassad koltillsats vid smältningen ett enkelt medel att inom vissa gränser justera Alumons sliptekniskt sett viktigaste egenskaper.

Sedan smältan avkylts, placeras den på ett rälsunderlag, varefter en järnklump på 2 ton får falla ned mot smältan från 8—10 m höjd. Efter ett dussintal »smällar» forslas de uppkomna brottstyckena vidare till en kraftig tugg, som nedbringar materialet till valnötstora stycken. Efter att i egaliseringsyfte ha lagts upp i stora fickor är krossgodset färdigt att transporteras in i den stora kross- och sikthallen.

I denna möter en serie maskiner, vars uppgift är att nedbringa godsets kornstorlek så långt, att det motsvarar slipskiveindustriens krav, samt att utsätta det för ytterligare reningsoperationer. Graden av önskvärd nedkrossning varierar något med typen Alumo, men i allmänhet måste allt material nedbringas under 2 mm.

Invecklade krossningsprocedurer

Sedan en truck hämtat ett lass krossgods från de stora fickorna i krosshuset, tömmes materialet i en tratt på husets utsida, varifrån det lyftes av ett bägarverk till ett transportband, som vidarebefordrar materialet ned i ett antal fickor. Här kan flera olika material förvaras samtidigt. En under fickorna befintlig transportör förflyttar godset till en konkross för att nedbringa kornstorleken ytterligare ett steg, så att materialet blir lämpligt för krossning i en serie valsverk. Dessa är kombinerade med en sikt på sådant sätt, att allt material efter cirkulation vals-sikt-vals-sikt osv. tvingas att passera en viss kontrollsikt, t.ex. 2 mm.

Efter diverse ytterligare operationer skall Alumon kalcineras, glödgas, innan den är färdig för slutsiktning. Det är mycket viktigt, att Alumon blir grundligt utglödgad, ty även små mängder kvarvarande karbider o.a. kan orsaka komplikationer vid den slutliga skivbränningen.

24 kornklasser för Alumo SU

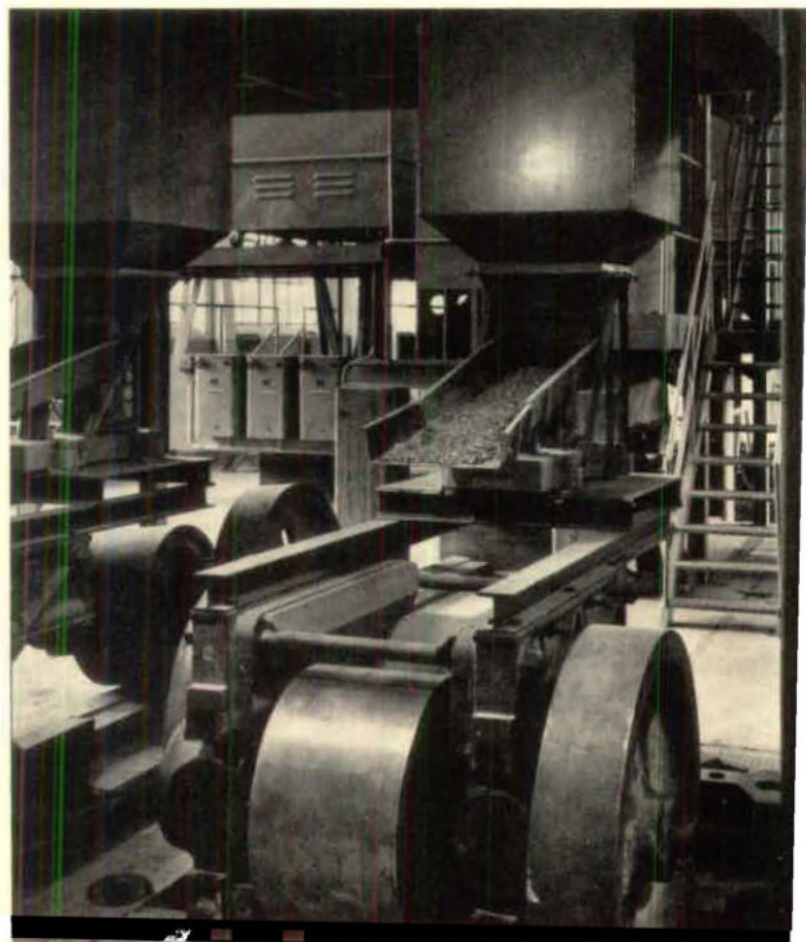
Kunden vill ha flera olika kornstorlekar, varierande mellan 0,05 och 2 mm. För t.ex. Alumo SU tillhandahåller vi ej mindre än 24 kornklasser, vilket givetvis komplicerar hanteringen. Fordringarna på kornklassernas grad av rensiktning är mycket stränga, och varje säck måste ha passerat en slutlig kontrollsikt, innan den kan godkännas.

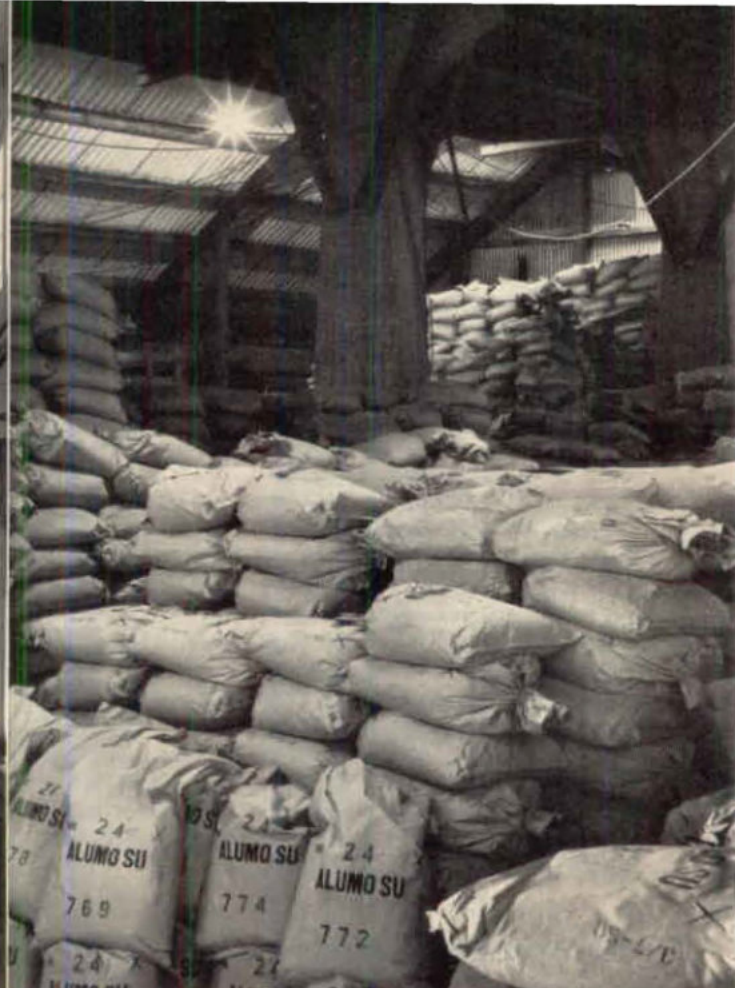
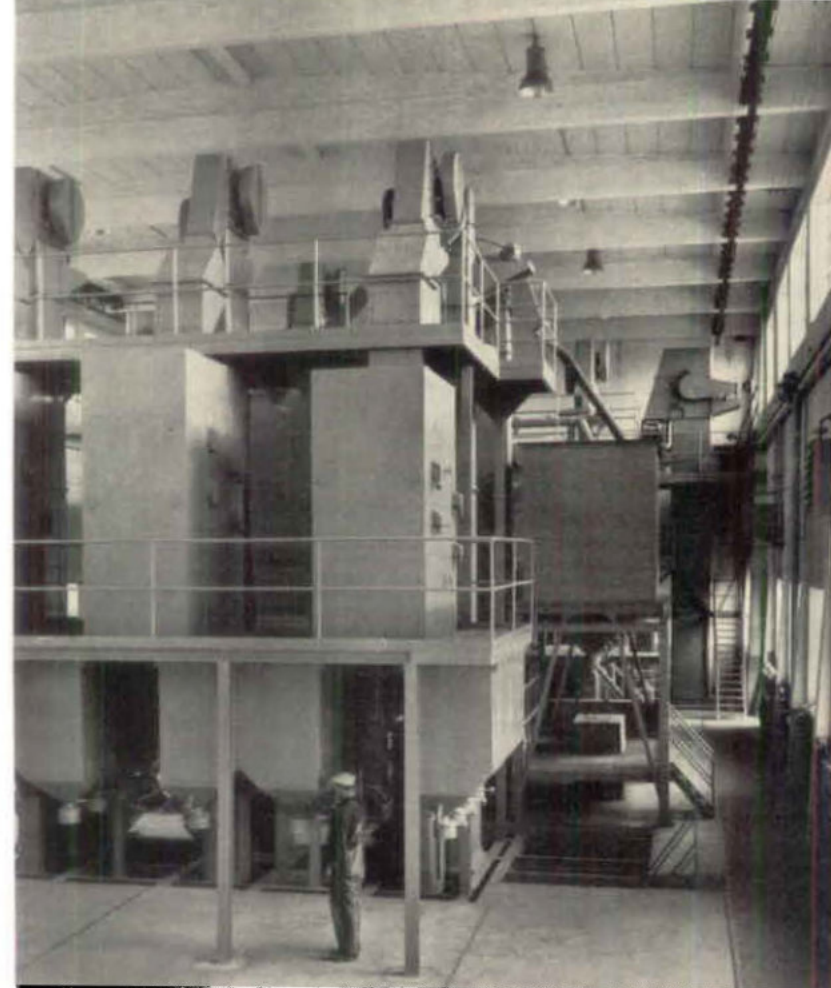
När en lämplig mängd Alumo siktats fram i siktbatteriet, som följer omedelbart efter kalcineringen, lyftes den i en behållare och fylls på en silo. En sådan silo får ej tömmas mer än till hälften för att säkerställa en slutlig egalisering av

Ovan: Sönderslagare Hilding Persson ställer in fallvikten i lämpligt läge för nästa fall. Efter ett dussintal »smällar» med den 2 ton tunga vikten har Alumosmältan krossats till stycken, lagom stora för nästa krossoperation. Nedan: Två av valsverken i Nya Alumoverkets krosshall.

7

T.v.: Siktare Gunnar Lönn vid en av de 20 fickorna under sikt-batteriet i stora hallen. Från fickorna överföres Alumon i stora blandningssiloer, varur den packas i pappersäckar, fästade i en automatisk våg på gummihjul, som kan köras från silo till silo. T.h.: Ett hörn av det i säckar packade färdiglagret av Alumon. Säckarna lastas sedermera med truck på lastbilar för vidare befordran till kunderna.

Alumon. Under silon finns en flyttbar våg med automatisk fyllning på 50-kg säckar. Varje kornklass har sin silo, och inalles rymmer krosshallen 40 siloer.

När Alumon packats i säckar, lastas dessa med truck på lastbilar, som kör direkt in i hallen för vidare befordran till kunderna.

Framtidens slipmedel

Slipmaterial har fått en allt större betydelse inom den moderna industrien, vilket tvingat fram ständiga kvalitetsförbättringar. När slipskiveindustrin startade, användes naturliga slipmedel såsom smärgel och naturkorund. Införandet av de syntetiska materialen elektrokorund och kiselkarbid betydde en avsevärd förbättring av slipskivornas egenskaper, men sedan dess har något väsentligt nytt ej framkommit inom slipmedelsområdet.

Sökandet efter andra substanser med mekaniska egenskaper som diamant, korund och kiselkarbid har lett in forskningen på ett nytt område av den oorganiska och metallurgiska kemin. Man känner redan nu till att en stor grupp ämnen äger utomordentliga mekaniska egenskaper. Till denna grupp räknas t.ex. wolframkarbid, som ingår i hårdmetall, borkarbid, vilken användes som motnötning enastående motståndskraftigt material

m.fl. Hit hör allmänt karbider, borider, silicider och nitrider av vissa metaller. Efterhand som studiet av dessa ämnen fortskrider, har det visat sig, att de äger en ovanlig förmåga att bilda flera olika föreningar med varierande sammansättning och att de kan kombineras till komplexa föreningar nästan i obegränsad omfattning. Det måste anses som sannolikt, att det så småningom skall framkomma ett eller flera ämnen ur ovannämnda substansgrupper, som visar sig vara slipmedel med utomordentligt förnämliga egenskaper, och att de, sedan lämplig tillverkningsmetod i stor skala utexperimenterats, kanske helt kommer att uttränga elektrokorund och kiselkarbid från deras nu dominerande ställning som universalslipmedel.

Framtida prognoser riktas stundom för djupt in i framtiden; man vågar icke riktigt tänka sig, att tekniska revolutioner skall kunna genomföras inom några få år. Den rikhaltiga floran av vetenskaplig litteratur kan ofta ge teknikern en vink om att något allvarligt är i görningen inom ett visst bestämt fack. Skall man tolka den just nu blomstrande litteraturen inom de hårda, slitfasta materialens kemi på detta sätt, kan det inte dröja så många år, tills något helt nytt kommer fram inom detta område.

Veteranen har ordet

För att få några synpunkter på Alumotillverkningen i Trollhättan under åren 1919—1930 har vi låtit »Brännpunktens» lokalkorrespondent göra ett besök hos verkmästare Karl Andersson, en av Trollhätteverkens veteraner. Andersson arbetade till en början i Höganäs, bl.a. i gamla Rörfabriken, men flyttade år 1916 till Trollhättan, där han kvarstannade ända tills han nyligen pensionerades. Mera om verkmästare Andersson står att läsa i en av pensionärsintervjuerna på s. 24 i detta nummer.

Då Alumo tillverkades i Trollhättan

Andersson berättar, att tillverkning av Alumo och Sieto upptogs på hösten 1919. För tillverkningen av Alumo användes en ugn, som bestod av en infodrad plåtbehållare. Vid smältningen användes två höj- och sänkbara elektroder. För att erhålla kontakt lades på ugnens botten i regel järnbitar. Som råmaterial användes kalc. bauxit med tillsats av kol och järn. Smältningstiden var ca 40 tim., och då erhöles 2½—3 ton Alumo.

Generatoraska i stället för bauxit

På grund av svårigheter att importera bauxit användes en tid generatoraska som råmaterial. Då generatoraska har en betydligt lägre halt av aluminiumoxid än bauxit, blev Alumoutbytet lägre, varjämte svårigheten att få tillräckligt hög smälttemperatur medförde, att Alumon och det vid reaktionen bildade kiseljärnet icke separerades tillräckligt effektivt. För att nå bättre resultat beslöts att bygga en ny ugn, en s.k. tappningsugn, som försågs med såväl botten- som toppelektroder. Kvaliteten på den Alumo, som framställdes i denna ugnstyp, blev relativt bra, men däremot blev produktionen lägre, mycket beroende på att kiselhalten i kiseljärnet måste hållas under 25 %, vilket nödvändiggjorde stor järntillsats. Sedan det lyckats att få in mindre partier bauxit, gjordes försök med hälften bauxit och hälften generatoraska. Kvaliteten på Alumon blev ganska tillfredsstillande och produktionen högre. Så småningom

gick det åter att importera tillräckligt med bauxit för tillverkningen, varför generatoraskan användes som tillsatsmedel på grund av dess kolinnehåll. Av stor betydelse för tillverkningen var kvaliteten på bauxiten. Den ljusa bauxiten var bäst, medan den mörka hade viss benägenhet för att vilja jäsa vid smältningen. Bauxiten skulle helst även vara torr, vilket icke alltid var möjligt. Jäsning blev oftast följd, när bauxiten inte var tillräckligt torr.

Tappningen var besvärlig

Den besvärligaste proceduren var dock tappningen, anser verkm. Andersson. För utbränning av tapphållet användes grafitelektroder. I normala fall tog detta ca 30 min., men ibland kunde det taga ända till 5—6 timmar. Detta beroende på att proppen i tapphållet i början av smältningen pressats ut och tapphållet igentäppts av lerjord. Vid tappningen rann först det smälta kiseljärnet ut, och därefter kom Alumon och lade sig ovanpå.

Under åren 1930—1937 låg Alumo-tillverkningen nere. Sistnämnda år togs försöken åter upp i den ursprungliga ugnstypen. Dessa försök resulterade i att tillverkningen av Alumo återupptogs. Den förlades då till Höganäs.

Pensionerade verkmästaren Karl Andersson, Trollhättan, som på denna sida berättar litet om Alumo-tillverkningen i gamla tider, har fiske som hobby

9

Flyg dagen

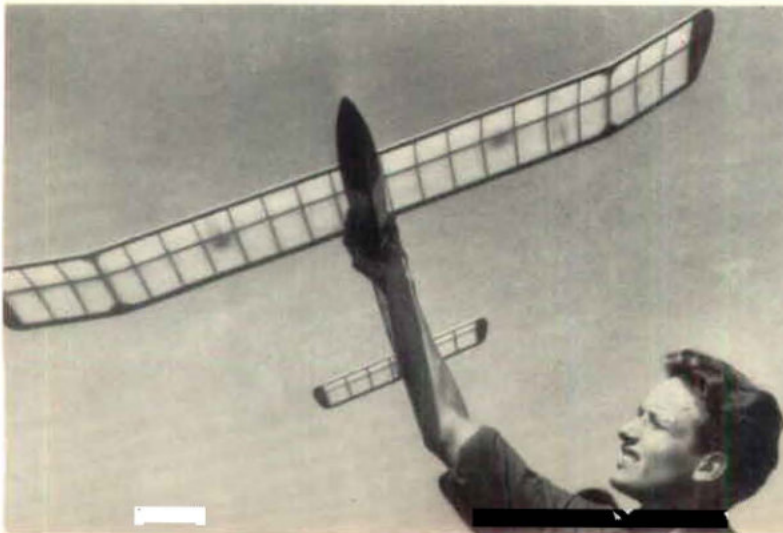
Silverglänsande jättejärilar, som ljudlöst leker sig fram i läckra svängar, årets första sommarsöndag, en klarblå rymd, som skälver av tjtande Vampires ilskena anlopp och dånande divisioners tunga marsch, lekfulla småplan jagande varandra i yster tagfatt, halsbrytande helikopteruppvisningar, fallskärmshopp och en flertusenhövdad skara åskådare. Lägg därtill avancerad flygning i segelflygplan med Höganäsbolagets styrelseordförande som passagerare, uppvisning av Ercoupe, vars spakar sedermera övertogs av samma företags verkstäl-

lande direktör, och en flygvapenechef, som tar andan ur publiken genom en hisnande uppvisning med topprolls, loopings och tryckningar på några få meters höjd över markytan, allt utfört med en fantastisk precision och i flygvapnets f.n. snabbaste plan — J 28 Vampire — lägg detta tillsamman, och Ni har bilden av »flygdagen — folkfesten» i Höganäs den 4 juni, vilken hade anordnats av Nordvästra Skånes Flygklubb under organisatorisk och ekonomisk medverkan av Höganäsbolaget.

L-m

10

T.v.: Preludierna till själva flyguppvisningen började redan på förmiddagen, då nyingarna inom Höganäs scoutkår anordnade sin första modellflygplanstävling. Framgångsrik modellbyggare är Stig Erlandsson, som i vardagslag träffas på Bolagets elektriska verkstad. T.h.: Till tack för det intresse, som dir. Gummeson visat scoutrörelsen, uppvaktade scouterna honom med en skalmmodell av hans eget flygplan, typ Ercoupe. Kort därpå hälsade dir. G. publiken välkommen i sin egenskap av hedersordförande i nybildade Nordvästra Skånes Flygklubb. Och »spelet» kunde börja.

På sadelplats höll de särskilt inbjudna till: representanter för flygvapnet, luftfartsinspektionen, Höganäs stad, Höganäsbolagets styrelse m.fl. På bilden syns fr.v. chefen för flygvapnet generallöjtnant Bengt Nordenskiöld, 1:e flygläkaren dr Ove Löffberg, F 10, överste Ingemar Nygren, Krigsflygskolan, Ljungbyhed, överstelöjtnant Fredrik Adilz, Kungl. Luftfartsstyrelsen, bankir Tage Cervin, dr. P.Eg. Gummeson, överste Knut Zachrisson, Södra Flygbasområdet, och försvarsområdesbefälhavaren överste Erik Drakenberg.

Flygdagens soligaste leende uppvisade VD:s sekreterare, fröken Signe Åberg. Om det var teknolog Göran Gummeson (t.v.), dr Gustaf Alling (t.h.), — eller fotografen (syns ej på bilden), som var orsaken, är ej bekant.

General Nordenskiöld överlägger med överste Bergman, innan han lämnar flygfältet för att någon minut senare återvända och i en grandios uppvisning utanför programmet tvinga sin tjuvande Vampire till topprolls, loopings, våldsamma tryckningar på låg höjd över fältet och hårda upptagningar. När flygvapenchefen med sitt plan vippade tack och adjö, utlöstes publikens andlösna spänning i en nästan befriande applåd.

11 En flertusenhövdad publik hade infunnit sig till den första flygdagen i Höganäs historia

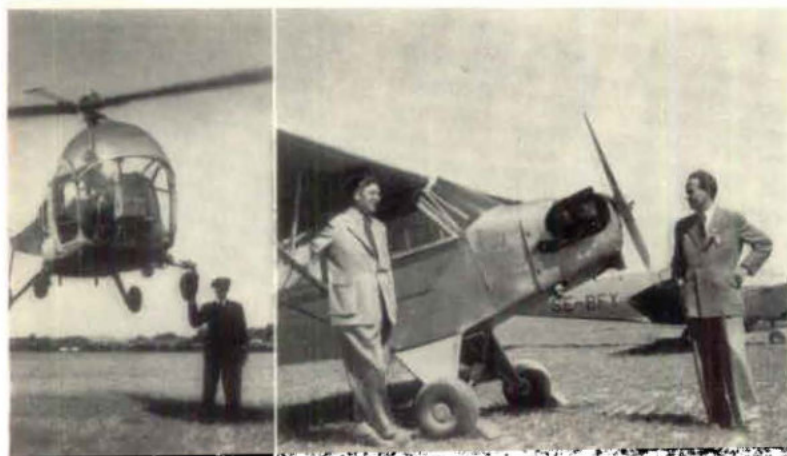

En världspremiär fick publiken också vara med om, när fransmannen Louis Sabatier gjorde sitt fallskärmshopp från repstege, fäst vid helikopter. Han hoppade med fördröjd utlösning från 800 meters höjd. Det gick ett sus genom publiken, när fallskärmen efter 10 oändligt långa sekunder äntligen utvecklade sig. Alldeles i närheten av flygfältet tog fallskärmshopparen mark och hämtades efter lycklig »nedkomst» lätt och behändigt upp av helikoptern. Sittande i repstegen ett par meter över marken hyllades Monsieur Sabatier för sin förnämliga prestation med ihållande applåder.

En kort intervju med den populära fransmannen blev det också. Utmärkt speaker var ing. Rudolf Abelin.

Helikoptern — vår tids »flygande matta» — grundmurade sin popularitet genom sitt absoluta nonchalerande av de vanliga reglerna för flygungång med luften. Den gick rakt upp, rakt ner, den for iväg i sidled, den ställde sig alldeles stilla, allt lika obesvärat, och avslutade sin uppvisning med graciösa piruetter, eleganta wiener-valsturer och invecklade samba-steg. I förarhytten satt en av landets skickligaste helikopterförare — B Grimskog. Mekanikern Karlsson, även kallad »Gotlandskalle», lämnade en och annan gång bejublad assistans.

Från grannflygplatsen Bulltofta hade t.f. flygplatschefen, ing. Erik Wendel, anlänt för att se på flyguppvisningarna och bekanta sig med det senaste tillskottet till den svenska flygfältfamiljen. God blev grannsämjän från början. Till höger en av landets bästa segelflygare, Höganäsbolagets ingenjör Ivan Persson, som vid spakarna i en Slingsby visade publiken, hur konstflygning med segelflygplan går till. En särskild applåd blev belöningen för den elegant genomförda uppvisningen.

Flera högre flygofficerare gjorde flygdagen den åran, bland dem chefen för Flygkrigsskolan i Ljungbyhed och chefen för skånska flygfliottiljen, överstarna Ingemar Nygren och Bill Bergman.

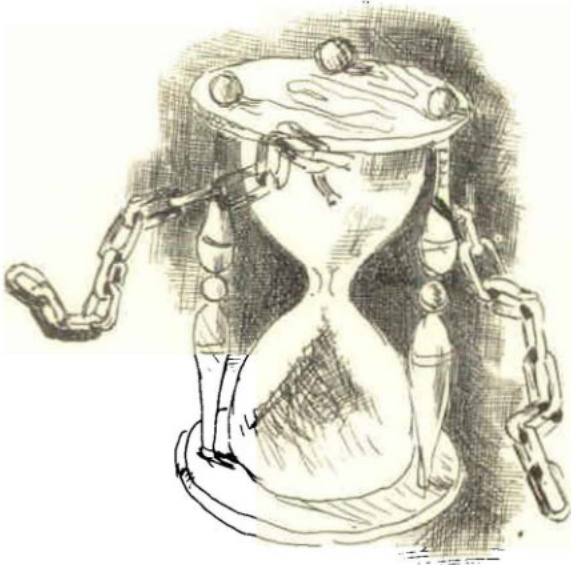
Trafikledare C Å Starkman, en glad garçon, som deltog i flera av uppvisningarnas publikknipande »nummer». Han var med i rote-flygningen med segelflygplan; det var han, som roade åskådarna med att jaga och förinta uppsända ballonger, han »följde John», och efter uppvisningarna var det han, som skötte spakarna i en SAAB-Safir vid rundflygningarna.

Som en avslutning på detta flygreportage visar vi det skolflygplan av typen Klemm 38, som Höganäsbolaget skänkt till Nordvästra Skånes Flygklubb. Planet, som är tvärsigt med dubbelkommando, har en största spännvidd av 10,4 och en största längd av 7,4 m. Motorn på 100 hkr ger en marschhastighet av 180 km/tim. Planet är godkänt för konstflygning och kommer att stationeras på Höganäs flygplats. Alla flygintresserade är välkomna som medlemmar i Nordvästra Skånes Flygklubb. Vidare upplysningar om klubben och dess verksamhet lämnas av ingenjör Ivan Persson, Huvudkontoret i Höganäs.

TVÅ DIKTER

Av Evald Johansson

EN PLATS STÅR TOM

*En man har plötsligt lämnat arbetslaget;
en julimorgon kom han inte mer.
Hans plats blir genast fylld, ty det finns fler,
så det går ingen nöd på företaget.*

*Om ödets nyck, om meningen med detta
vi kanske prata bort en kort minut,
sen sätta vi igång liksom förut.
Den nytillkomne hjälpa vi tillrätta.*

*Vi arbetsfolk i blåa byxor, blusar,
vi glömma kanske, vi som folk gör mest,
att vi kanhända stå i tur härnäst,
så länge världsmaskineriet brusar.*

*Visst är det smärtsamt, när en kedja brister,
men det finns nya skarvar, nya led.
Och alltid finns till hands en kunnig smed,
så fort ett hjul en sliten kugge mister.*

*Visst gör det ont, när summan av kamrater
betänkligt krymper, flyttar sig mot noll.
Men vi få ändå spela slut den roll,
som vi tilldelats i vår världsteater.*

*Vi gör en liten paus, det hör till akten,
och fastän ingen känner nästa ton,
vi gnida på vår livskomposition,
som om vi aldrig nådde sista takten.*

EN GUL LITEN ROS

*Där ligger en skrothög bak smedjan i vrån
tätt invid ett fallfärdigt plank.
Där finns allt från kuggjul till krulliga spån,
men ingenting utan skavank.*

*Det är inte högen, som fångar min blick,
när jag av en slump går förbi.
Nej, det är en prunkande gyllene klick
av solfärg, som målats däri.*

*Jag stannar och ser mitt i högen av skrot
en gul liten ros titta fram.
Mjukt slingrar sig opp ifrån bladverk och rot
dess spröda och ljusröda stam.*

*Den vajar för vinden och nickar så glatt
och kysser en rostig bit plåt.
Jag tror ej den skäms för sin fula rabatt;
om jag nu begriper mig på't.*

*Fast skrotet är magert och jorden är hård
står rosen där frodig och gul.
Och vilken idyll på en brukssmedjas gård,
som annars är skräpig och ful.*

*Det skramlar av järn, där gick blomman sin kos
och gården blev ännu mer grå.
Så ligger och vissnar en gul liten ros,
en maskros förstås, men ändå.*

Samarbets- verksamheten

Skärmaskinen lämnade honom ingen ro

Montör August Lundahl, en av stöttelelarna i Centralverkstaden, Höganäs, återfinns bland de belönade förslagsställarna denna gången. Det är närmast Lundahls insatser vid hopmonteringen av en större maskin för skärning av sandpapper, vilken tillverkats för slipduksfabriken i Baskarp, som fört fram honom i rampljuset. Maskinen, som är en nykonstruktion i sitt slag, var besvärlig att montera, och vid provkörningen visade det sig, att en del detaljer, däribland smörjsystemet, som är av modernaste slag - dimsmörjning - inte fungerade till belåtenhet. Planenligt skulle över-skottsolja från maskinens axellager gå i retur till växelladan genom ett hål i växellådans vägg. Lufttrycket hindrade emellertid oljan att vända tillbaka till växellådan. Lundahl löste problemet genom att fästa ett rör i hålet, där oljan skulle passera. Röret gjordes så långt, att dess fria ända kom att stå ett stycke under oljeytan i växellådan. Härigenom upphävdes lufttryckets verkningar, och oljan kunde obehindrat återvända till växellådan. »Men den lösningen kom jag inte fram till

med en gång», säger Lundahl. »Det var också andra detaljer på maskinen, som var besvärliga, innan vi kom underfund med hur vi skulle bära oss åt. Ibland vaknade jag mitt i natten och trodde, att jag visste, hur vi skulle göra. Många gånger var slutsatserna förhastade, och det blev till att börja om från början igen. Till sist gick det bra i alla fall,» slutar Lundahl, som helst vill ge äran för sitt arbete åt medhjälparna.

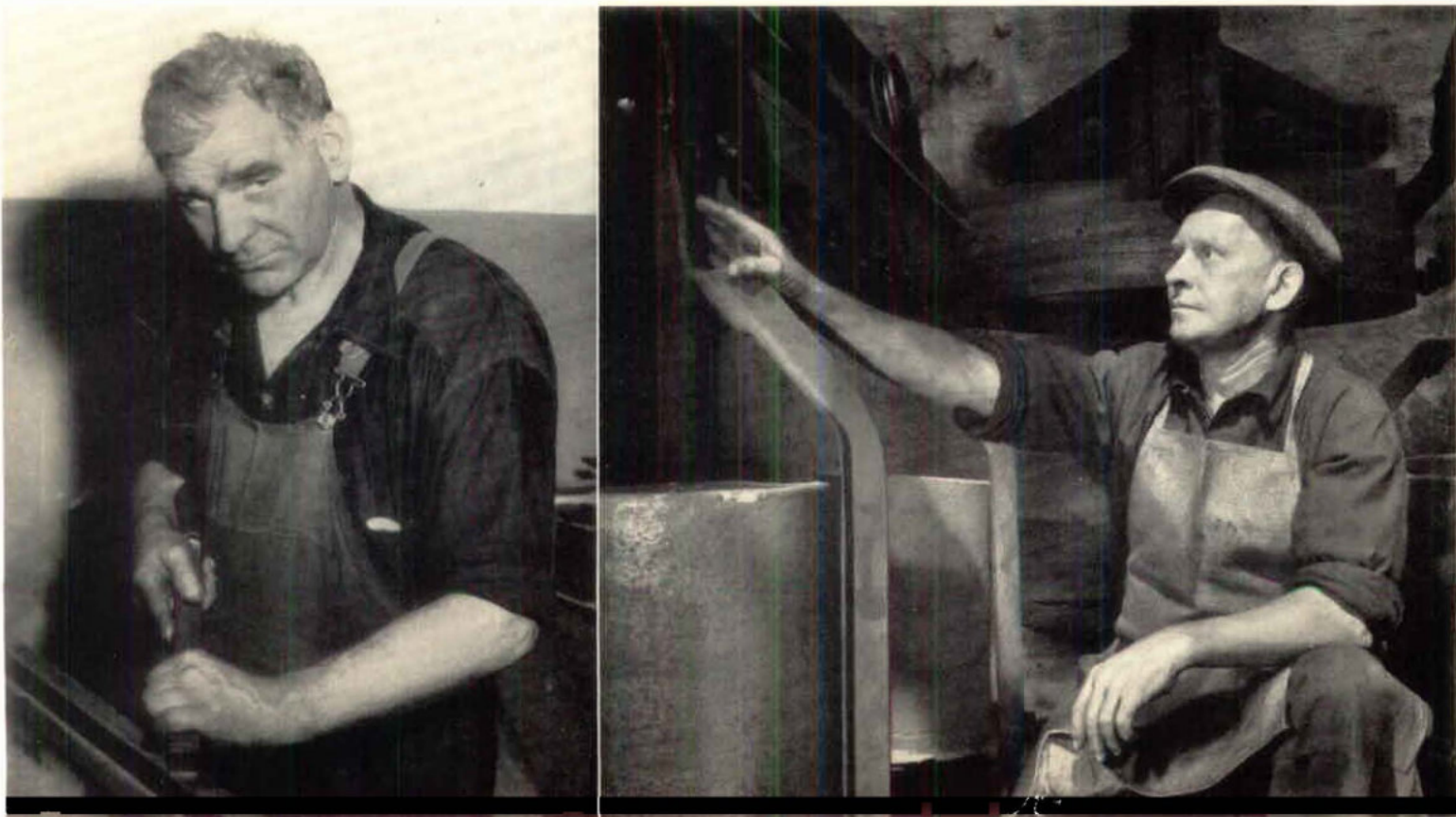
»Nu ramlar inte kapslarna längre»

— Vid transportören, som går sin eviga krets-gång, berättar maskinpackare Gunnar Carlsson på Järnsvampsverket i Höganäs för »Brännpunktens» lokalkorrespondent, har nästan dagligen cirka 20 - 30 kapslar ramlat av och slagits sönder eller skadats. Det har varit till mycket besvär i form av extraarbete, och det har också medfört en viss osäkerhetskänsla — man riskerade, att ett tu tre få sig en ordentlig törn av en fallande kapsel. Ja, det har faktiskt inträffat, att en man fick gå sjukskriven en vecka på grund av att en kapsel ramlade av transportören och skadade honom.

Vi har funderat ut och provat många idéer, men ingenting har hjälpt. När jag stod här en dag och tittade, så fick jag se, att varje gång en klaff kom till vändskivan, gjorde den ett hopp tillräckligt stort för att en kapsel skulle kunna falla av. Jag lade också märke till att där klaffarna var upphängda i kedjan, kunde man skära av en bit, eftersom de var för långa. Sedan jag påpekat detta, gjordes prov enligt mitt förslag. Det visade sig gå bra, och nu har samtliga ungefär

[4]

T.v.: Montör August Lundahl på Centralverkstaden, Höganäs, som förbättrat smörjningen på en skärmaskin för Slipduksfabriken i Baskarp. T.h.: Maskinpackare Gunnar Carlsson, Höganäs, visar på sin förbättring av kretstransportören i Järnsvampsverket. Nu står kapslarna kvar under transporten.

BELÖNADE FÖRSLAG TILL FÖRBÄTTRINGAR

Förslagsställare	Anställd vid	Beskrivning av förslaget	Förslaget inlämnat
Montör August Lundahl	Centralverkst., Höganäs	Förbättringar å skärmaskin	1948—50
Vagnmakare Axel Westerholm	Centralverkst., Höganäs	Rep.-bock för tubbvagnar	mars 50
Maskinpackare Gunnar Carlsson . . .	Järnsvampverket, Höganäs	Förbättring vid kretstransportören	april 50
Gasgeneratorfyrrare Artur Kroon . . .	Gasgeneratorerna, Höganäs	Ändring av lufrör till gasgenerator	maj 50
Askpassare Albin Kristersson	Ångcentralen, Höganäs	Slitplåt för askvagg	maj 50
Filare Harald Pedersson	Centralverkst., Höganäs	Förbättrad tätning å syrapump	maj 50
Gasgeneratorfyrrare Oskar Svensson	Gasgeneratorerna, Höganäs	Rensdon för asktransportband	maj 50
Rep. Sven Nilsson	Centralverkst., Höganäs	Roterande avskrapa å gummi-band	juni 50
Svetsare Göthe Persson	Centralverkst., Höganäs	Manöverdon till svetsmanipulator	juni 50
Fabriksarb. Tore Johansson	AB Slipmaterial-fabr., Baskarp	Anordning vid kupmaskinen för smala band	juni 50
Beskickare Valter Karlsson	Slipskivefabr., Västervik	Stödplåt vid beläggning av potatisskalare	juli 50
Pressare Erik Andersson	Slipskivefabr., Västervik	Handtag på kylplattor för schellackskivor	juli 50
Svarvare Harry Bengtsson	Slipskivefabr., Västervik	Lyftkrok för stora pressproppar	juli 50
Svarvare Arne Källström	Slipskivefabr., Västervik	Anordning vid rensning av hålet i små bakelitskivor	juli 50
Rep. Karl Pärson	Mek. verkst., Västervik	Stödplåt på chucken till slip-skivesvarv	juli 50
Svarvare Sölve Karlsson	Mek. verkst., Västervik	Lyftdon för obrända slipskivor	juli 50
		Chuck för slipstift	juli 50
		Svarvfixtur	juli 50

SAMARBETSVERKSAMHETEN, *forts. fr. föreg. s.*

250 stycken klaffar ändrats. Och det är sällan vi nu ser någon kapsel ramla av transportören.

— Du är väl infödd höganäsare och gammal i gården här på Bolaget?

— Ack nej, jag är ursprungligen från Blekinge, född i Nästraby år 1895. Efter skolgång, lant- och skogsarbete — och exercis förstås — kom jag till Höganäsbolaget 1917. Så inte tillhör man nykomlingarna, inte. Och här på Bolaget har jag efter bl.a. ett kort gästspel i gruvan varit vid rödtegel-tillverkningen ända fram till 1939, då jag kom till Järnsvampverket, först vid sliglastningen och från 1945 i det jobb jag nu har. Lastningen var ett styvt jobb, men relativt fritt, varför man trivdes bra där.

— Hur är det med trivseln nu då?

— Till att börja med var det inget vidare med den saken. Det är ju förklarligt, när man varit van vid utearbete innan. Men man vänjer sig, och nu kan jag inte säga annat än att jag trivs.

— Du har varit här i Bolaget, sa' Du, mer än trettio år. Då måste Du väl kunna yttra Dig litet om förhållandena förr och nu?

— Ja, nog har det skett förändringar, stora

sådana och på många områden. Tänk bara på arbetsbefälet förr och nu. Förr i tiden var förmannens ord lag — i dag är det något helt annat. Inte så att vi skulle respektera honom mindre idag — visst respekterar vi honom, men vi gör det på ett annat sätt. Arbetsledaren av idag kan obehindrat diskutera saker och ting med oss och vi med honom. Vi kan resonera med honom om hur förestående arbetsuppgifter skall klaras av — det kunde man inte förr. I dag respekterar vi en bra förman såsom en god kamrat — förr var det mera rädsla, som bestämde respekten.

— Och samarbetskommittéerna?

— Samarbetskommittéerna har en stor uppgift att fylla och har bidragit till den bättre kontakt, som numera finns mellan olika grupper av anställda inom företaget. Detta måste vara till allas bästa. Själv är jag ledamot av järn- och pulververkets kommitté, ett uppdrag som intresserar mig. Alla mina kamrater har kanske inte samma inställning, det vet jag, men min inställning är klart positiv, och min förhoppning är, att samarbetskommittéerna skall fortsätta att utvecklas i rätt riktning.

Thue

RÅDIGT INGRIPANDE

Dumptorföraren Albert Nilsson skulle den 5 maj som vanligt tippa sin dumptor uppe på berghögen i Nyvång. Denna dag gav emellertid tippkanten vika, och dumptorn började kasa utför slänten. I stället för att bara hoppa av och lämna den dyrbara maskinen åt sitt öde lade Nilsson in ettans växel, och stående i dörröppningen följde han med dumptorn ned för den ca 20 m långa slänten, medan han hela tiden ihärdigt trampade på fotbromsen. Det hela avlöpte lyckligt, och efter ca 20 min. hade dumptorn manövrerats tillbaka till pålastningsplatsen vid bergfickan, varefter Nilsson fortsatte sin mera ordinärt betonade körning.

Stående i dörren följde Albert Nilsson, Nyvång, med sin dumptor, när den kasade utför en 20 meter lång slänt på berghögen, och lyckades genom skickliga manövrer rädda den dyrbara maskinen från förstörelse

Vådligt ingripande

För en del år sedan fanns i ett av våra gruv-samhällen en gammal gruvfogde, som var något av ett original. Han hade i sin ungdom varit en kraftkarl, och det kunde man se på honom. Trots att han var över pensionsåldern, fick han behålla sin syssla, kanske dels därför att han fortfarande var i stånd att göra det och dels därför att han i sina yngre dagar hade gjort bolaget en hel del tjänster. Han hade bl.a. gått i sådana arbeten, som det knappt var möjligt att få någon människa i. Hur det var, så började mannen bli gammal och kanske litet avtrubbad till själsförmögenheterna. Godmodig var han i sig själv, men blev han upp-retad, så kunde humöret rinna på riktigt ordentligt.

Nu var det så, att på det där gruvschaktet brukade pysarna springa och samla kol, som följde med bergslagen upp. De kolbitarna var ju inte till någon nytta, där de låg, och det var ingen, som brukade bry sig om att de tog dem. Men troligen hade pysarna mer än en gång på något sätt förargat gubben, och därför satte han sig före, att han skulle köra bort dem, så snart de kom. Vilket han också gjorde den ena gången efter den andra. Men pysarna var ju betydligt kvickare, så körde han bort dem på ett håll om högen, så stack de upp huvudet på det andra hållet, och så skrattade de och gjorde grimaser åt gubben, så till sist blev han riktigt lömsk.

Nåväl, han gick och funderade litet, vad han skulle hitta på för att sätta skräck i de där pysarna riktigt ordentligt en gång för alla. En vacker dag fick han en, som han tyckte, god idé. Det var så, att sprängarna hade en del avfallsådor, där de kastade stubinändar, trasiga dynamitpa-

troner och knallhattar, som de tyckte såg fuktiga och dåliga ut osv. Det var ganska mycket i de där lådorna, och den gamle fogden spetsade på, att han skulle kunna begagna det där. Han samlade ihop innehållet i alla avfallsådorna och tömde det i en hög uppe på berghögen, en åtta, tio meter från kanten. Så gjorde han iordning en stubin och en knallhatt och stack i högen, och så avvak-tade han ett lämpligt tillfälle, när alla pysarna skulle dyka upp. Det dröjde heller inte länge, förrän de kom, men följande den naturliga instinkten, så kröp de ner på slänten bakom block osv., så fort de såg fogden. Nå, gubben tuktade fyr på stubinen, och det small. Det blev en betydligt värre skräll, än han någonsin hade tänkt sig, för bergbitar och kolbitar och delar av slipers flög vida ikring. Uppe på planen stod ett skjul, som begagnades för att låsa inne handhackorna, som då användes, och det rickade och riste i sina fogar. En tur var det, att pysarna som vanligt hade stuckit ned huvudena, så att det som flög gick över dem, men borta i de närmaste bostäderna gick en hel del fönsterrutor i kras. Den där stor-skrällen gjorde ju, att fogden blev tämligen snart pensionerad. Det hade han kanske blivit i alla fall.

P-n

Säkerhets- tjänsten

Premiär för det nya skyddsombudsmärket

Som väl alla redan sett, bär skyddsombuden och i de flesta fall också deras suppleanter numera de s.k. skyddsombudsmärkena. Förr såg man inte så ofta till dessa märken. Av flera anledningar tyckte man inte om att bära dem: de såg tämligen tråkiga ut, och fastsättningsanordningen var inte den bästa. Kanske spelade också den känslan in, att det på något sätt var obehagligt att skilja sig från mängden och att märkets bärare uppmärksammades lite för mycket.

Nu har emellertid märket gjorts om och erhållit ett mycket tilltalande utseende, samtidigt som det försetts med en praktisk fästordning. Rådde hos skyddsombuden vid debuten någon

tvekan att bära märkena, så kunde man konstatera, att den snabbt övervanns. Härtill bidrog naturligtvis framför allt den nya och positiva inställning till skyddsarbetet, som vi kan glädja oss åt inom Höganäskoncernen. Överallt möts märket — och märkets bärare — av förståelse och sympati, och på sina håll har t.o.m. påpekats, att »det var på tiden, att också våra skyddsombud fick sitt igenkänningstecken lika väl som alla andra stora industrier med välorganiserad säkerhetstjänst».

Hur märket bäres är givetvis inte så kvistigt. Huvudsaken är, att det syns väl utan att vara i vägen under jobbet. Nyligen gjorde vår fotograf ett axplock bland skyddsombuden under en rundvandring på västra fabriksområdet i Höganäs, och resultatet kan skådas här nedan. Som synes gäller vid bärandet av märket, att »alla sätt är bra utom de tråkiga».

Varningstecken för växlingspersonal

Söndagspromenerande vid hamnen i Höganäs har måhända förundrat sig över den utsmyckning, som en av stolparna, vilka uppbär kraftnätet där, på senaste tid försetts med.

För att undvika missförstånd vill vi gärna tala

17

Glada »märkesmän» i Höganäs. I övre raden fr.v. Einar Dahlgren, Murbruksfabriken, Karl Hansson, Höganäs hamn, och Rune Lindquist, Snickerifabriken. I undre raden fr.v. Bror Nilsson, Kemiska fabriken, Emil Andersson, Transportkontoret och Gunnar Bengtsson, Lok- och växlingspersonalen. Emil Andersson fick förresten tillsammans med sina kamrater en tusenlapp i vinst på sina lottsedlar vid en av sommarens dragningar.

»Se upp! Risk för klämskador!», varnar den gulsvarta »geting»-målningen på denna ledningsstolpe i Höganäs hamn

om, att det gäller mera praktisk nytta än skönhet - - det gulsvarta fältet är avsett som en varning åt växlingspersonal att se upp för klämskador. Spåren går nämligen nära ledningsstolpen, och en oförsiktig växlare riskerar lätt att komma till skada mellan vagnarna och stolpen.

Nu lyser markeringen varnande på långt håll, och även under mörker, regn eller dimma gör »getingfärgen» sin tysta insats i arbetarskyddets tjänst.

Kan premieringssystemet förbättras?

Vårt premieringssystem med lottsedlar för olycksfallsfritt arbete fortsätter. Systemet har visat sig infria de förhoppningar, som man vid starten knöt till detsamma. Intresset för skyddsarbetet har höjts, och prestationen att en viss tid klara jobbet utan olycksfall får sin välförtjänta belöning.

Andra former av uppmuntran har naturligtvis också diskuterats. Man har föreslagit att byta ut lottsedlarna mot premieobligationer eller att på lämpligt sätt använda de för lottköpen anslagna medlen till systemtippning osv. Hittills har likväl inget praktiskt genomförbart förslag sett dagens ljus.

Om någon kan ge oss ett gott uppslag till en variation av det nuvarande premieringssystemet eller rentav till ett helt nytt system, så är han hjärtligt välkommen. Vi skall gärna diskutera förslaget och anamma det, om så befinnes lämpligt.

Tills vidare ber vi att även i dessa spalter få presentera den utökning av premieringssystemet, som offentliggjordes på anslagstavlor i början av juni:

M E D D E L A N D E

Premieringssystemet för olycksfallsfritt arbete utökas med nedanstående extra belöningar (med för helt olycksfallsfritt kalenderår retroaktivt verkan för 1949).

A. Ovan jord i gruvdrift, fabriks- och verkstadsdrift samt dagbrott m.m.:

- a) kalenderår med högst 5,0 skador per 100 årsarbetare (Västerviks fabriksdrift, Centralverkstaden och Bjuvsverken högst 10,0) och samtidigt högst 1 förlorad arbetsdag per årsarbetare (Västerviks fabriksdrift, Centralverkstaden och Bjuvsverken högst 1,5).
- b) olycksfallsfritt kalenderår

B. Gruvdriften under jord

- a) kalenderhalvår med högst 10,0 skador per 100 årsarbetare eller högst 1 förlorad arbetsdag per årsarbetare.
- b) kalenderår med högst 15,0 skador per 100 årsarbetare och samtidigt högst 2 förlorade arbetsdagar per årsarbetare.

För a) erhålles 1 extra omgång lotter, för b) 2 extra omgångar.

★

På grund av ovanstående tilldelas i samband med nästa lottutdelning (1/7) följande anläggningar extra lotter för helt olycksfallsfritt 1949:

Snickerifabriken, Höganäs 8 st.
Ovanjordspersonalen, Schakt Gustaf Adolf .. 4 »
Axeltorpsverken 2 »
Lok- och växlingspersonalen, Höganäs 4 »

Helt olycksfallsfria hittills under 1950 är följande:

Centrallaboratoriet, Fabrikerna III, V och VIII, Kvartsitugnen, Murbruksfabriken, Finkeramiska fabriken, Gamla Smältverket, Gasgeneratorerna, Lok- och växlingspersonalen, Garaget och Snickerifabriken i Höganäs, Hyllingevarken, verkstaden i Bjuv, ovanjordspersonalen vid Schakt Gustaf Adolf och Margreteberg, Hamnen, Centralförrådet och Baskarp.

Jbk

MORGONGRÖT och OLYCKSFALL

»Folkhälsans» kartläggning av matvanorna ger allvarlig tankeställare

»De flesta människor äter för lite till frukost. Denna är en gammal vana att fuska bort vad näringsfysiologerna anser vara dagens viktigaste måltid är orsaken till att så många av oss varken kan arbeta effektivt eller få nöje av våra nöjen; den bär också skulden till mycken ohälsa, många olycksfall inom industrin och en avsevärd kvantitet dåligt uppförande. Att detta är ett ostridigt faktum framgår av undersökningar, som nyligen företagits av amerikanska läkarsällskapet, jordbruksdepartementet och andra institutioner.

Ett ingående studium av matvanorna hos 50.000 skolbarn och studerande, i åldern 5—20 år, avslöjade det förbluffande faktum, att omkring 65 procent vända dag åt en frukost, som inte på långt när motsvarade deras behov; 8.000 hoppade helt och hållet över morgonmålet. I lärarkretsar kommer man mer och mer till den övertygelsen, att skolbarnens bråkighet och ouppmärksamhet under lektionerna till stor del beror på att de är hungriga, och alltfler lärare har satt i gång med 'frukostpropaganda' bland sina elever.

Många industriföretag, vilkas produktion gått ner, har under sitt sökande efter orsakerna därtill upptäckt, att hälften av de anställda kommer till arbetet på morgnarna med tomma magar. Särskilt när det är fråga om tungt kroppsarbete, är detta inte bara hälsovådligt utan direkt livsfarligt. Amerikanska arméns tidsstudieingenjörer fann nyligen vid en kontrollundersökning av nära 1.000 olycksfall vid krigsmaterieldepåer, att flertalet av de skadade arbetarna gått till arbetet på fastande **många med trötthet och bristande vaksamhet som naturlig följd.»**

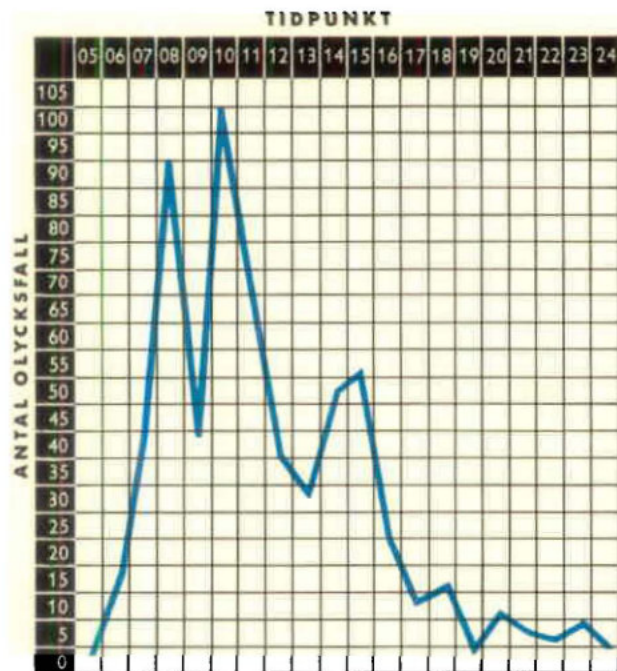
Så heter det inledningsvis i en artikel om frukostens betydelse i tidskriften »Det Bästa» (juli-numret för i år). Artikeln lär ha kommit många att rannsaka sina frukostvanor och — åtminstone tillfälligtvis — ökat försäljningen av havregryn! De allvarliga problem med anknytning till arbetslivet, som artikeln antyder, är inte typiska bara för Amerika. De finns på betydligt närmare håll, de finns hos oss själva att döma av två undersökningar, som i det följande presenteras.

När ledningen för Höganäsbolaget efter samråd med gruvdistriktets centralkommitté för något mer än ett år sedan uppdrog åt Statens Institut för Folkhälsan att kartlägga arbetarnas matvanor, var detta närmast föranlett av olycksfallsstatistiken, som visade en särskilt markerad topp fram mot halv nio-tiden på förmiddagen. Orsakerna härtill kan vara många. Man ville emellertid genom undersökningen om möjligt få klarlagt, huruvida olycksfallen vid Bolaget möjligen vore näringsfysiologiskt betingade, dvs. om de måhända hade med en mindre tillfredsställande matordning att göra. Även om man på grundval

av en senare utförd, intern snabbutredning inte tycks kunna finna något direkt påtagligt samband mellan otillfredsställande kostvanor och olycksfallsbenägenhet, så förefaller det, som om man inte kan bortse från de resultat, som undersökningen ger vid handen, nämligen att flertalet av de »slumpmässigt» uttagna undersökningsdeltagarna har en otillräcklig kaloritillförsel vid morgonmålet och att endast en relativt ringa procent lever på — de olika måltiderna sammantagna — vad Folkhälsan kallar »god kost».

Undersökningssvårigheter — »avhoppare» i Bjuv

För att få ett slumpmässigt och samtidigt representativt urval uttogs ur personalförteckningarna på varje plats inom gruvdistriktet alternerande var 7:de resp. var 8:de arbetare. Att tillämpa mera kvalificerade urvalsmetoder föreföll inte nödvändigt. Genom den antydda och tillämpade metoden skulle deltagarantalet i undersökningen bli ca 400 arbetare, varvid man dock hade att räkna med en ganska stor bortfallsprocent. Allt som allt beräknades, att undersökningen skulle kunna genomföras på ungefär 300 arbetare, vilket i stort sett motsvarar en tiondel av gruvdistriktets totala arbetarstam. Så många blev det dock inte. Intresset för den till synes »konstiga» undersök-

Så här ser olycksfallskurvan ut för sådana olycksfall under åren 1946—1949, vilka till minst 50 % bedömts som orsakade av personliga brister. Har förmiddagstopparna med otillfredsställande matvanor att göra?

ningen var på sina håll rätt ljumt för att inte säga svalt. Till och med kyligt — för Bjuvs vidkommande, där man helt »hoppade av». Tillsammans med ett och annat ofullständigt svar på förfrågningen reducerades antalet i undersökningen deltagande till 174 personer. Att ur en undersökning på detta begränsade material draga några bestämda slutsatser går givetvis inte, lika litet som det är möjligt att ställa sig likgiltig inför de tendenser undersökningsresultaten ger vid handen.

Köttbullarna vägdes inte

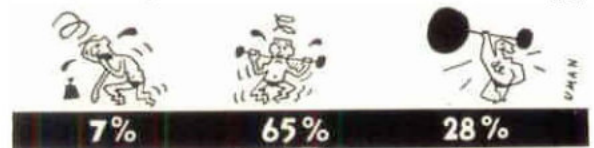
Undersökningen, som genomförts genom frågeformulär och omfattat en vecka under juli månad 1949, har varit individuell. Den näringsfysiologiska bearbetningen grundar sig inte på bestämda viktsuppgifter. Uppgiftslämnarna hade i stället att ange sin konsumtion av livsmedel i portioner, styck, glas etc. De deltagande fick vidare lämna uppgifter om tider för de olika målen, arbetets art, arbetstiden, raster i arbetet, ålder, vikt och civilstånd. Därjämte besvarades en del ytterligare frågor. Det kan — äras den som äras bör — vara värt att framhålla, att många visat sitt intresse och sin förståelse för undersökningen genom att lämna exakta mängduppgifter; t.ex. hur många dl vederbörandes glas mjölk rymmer, hur många gram hans »snacka» i allmänhet väger osv. Denna noggrannhet har varit synnerligen tacknämlig för den näringsfysiologiska bearbetningen.

Tre fjärdedelar har otillräcklig frukost?

Beträffande frukostmålet har kaloriberäkning utförts. Som förut antytts har några exakta vikts- och volymuppgifter i regel inte lämnats, varför kaloriberäkningen givetvis är osäker. Då morgonmålet i allmänhet består av kaffe eller mjölk med bröd, har en ungefärlig viktsberäkning gjorts, på vilken kaloriberäkningen grundats. De på detta

KALORITILLFÖRSELN FÖRE ARBETETS BÖRJAN

0 KALORIER MINDRE ÄN 500 KAL. MER ÄN 500 KAL.

Kaloritillförseln vid dagens första mål bör för arbetare inom tung industri utgöra minst 500 kalorier. Nära tre fjärdedelar av deltagarna i kostundersökningen ligger under detta värde.

sätt beräknade kaloritalen ger en uppfattning om energitillförseln före arbetets början. För den grupp arbetare det här är fråga om får en tillförsel av 500 kalorier före arbetet anses vara i underkant, framhåller Folkhälsan i sin rapport, som också ger vid handen, att inte mindre än 72 procent av uppgiftslämnarna ligger under detta värde. En del skillnader har kunnat konstateras mellan olika grupper av arbetare. Gruvarbetarna tycks ligga bäst till med »endast» 55 procent under 500 kalorier. Uppställes kaloritillförseln efter kön och civilstånd, visar det sig, att gifta män ligger sämre till än ogifta män! Någon skillnad mellan äldre och yngre uppgiftslämnare har däremot inte kunnat påvisas.

Näringsstandard i poäng

Då några kvantitativa uppgifter över livsmedelskonsumtionen inte lämnats, har näringsvärdesberäkning ej varit möjlig att genomföra. För att ändå få en uppfattning om försökspersonernas näringsstandard har en poängbedömning utförts. Denna grundar sig på det antal gånger olika födoämnen förekommit samt, beträffande mjölk, på volymsuppgifter. Vid poängbedömningen har endast sådana livsmedel medtagits, som ur näringssyn-

	MÅL 1	MÅL 2	MÅL 3	MÅL 4	MÅL 5
INGEN FÖRTÄRING	7%			11%	2%
MJÖLK, CHOKLAD D. DIVERSE MÅL	15%	49%	4%	4%	20%
KAFFEMÅL	65%	44%		80%	9%
LAGAD MAT		1%	96%	4%	12%
GRÖT D. VÄLLING	10%	1%			
ÄGG M. M.	2%	4%		1%	6%
DIVERSE	2%	1%			1%

Måltidernas beskaffenhet för fabriksarbetare med en och två raster samt för gruvarbetarna

punkt kan betraktas som speciellt betydelsefulla och i fråga om vilka det kan misstänkas, att tillförseln är för liten — mjölk, kött, grönsaker, frukt osv. En närmare redogörelse för gruppindelning av livsmedel och poängsatserna för mjölk, ost, ägg, fisk, kött osv. faller utanför ramen för denna framställning. Som ledning vid utarbetandet av poängskalan har använts den av Nationernas Förbund på sin tid uppgjorda kostnormen samt svensk kostnorm av år 1944.

För att få en uppfattning av näringsstandarderna har en poängberäkning på kosten i dess helhet företagits, där högsta poäng satts till 30. Nära hälften av försökspersonerna tycks leva på otillräcklig kost.

Kosten har alltefter standarden indelats i tre grupper: god kost, medelgod kost och otillräcklig kost. Till gruppen god kost har hänförs den kost, som nått en slutpoäng av minst 28. Slutpoängen för medelgod kost ligger mellan 23 och 27, för otillräcklig kost på 22 eller därunder. Beräkningarna ger vid handen, att 44 procent av försökspersonerna lever på en otillräcklig kost, lika många på en medelgod kost och endast 12 procent på god kost. Liksom i fråga om kaloritillförseln vid frukostmålet har en klassificering av koststandarderna gjorts för olika grupper. Någon skillnad för gifta och ogifta har inte kunnat påvisas. Däremot tycks koststandarderna ligga högst i åldersgrupperna 31—40 år samt över 61 år. Materialet är emellertid för litet och skillnaderna mellan åldersgrupperna för små, för att några bestämda slutsatser skall kunna dragas.

Har olycksfallen med kostvanorna att göra?

Det förhållandet, att olycksfallskurvan når en kraftig topp på förmiddagen och att inemot tre fjärdedelar av försökspersonerna får för litet kalorier till frukost, kan inte utan vidare läggas till grund för påståendet, att det föreligger ett klart och tydligt samband mellan olycksfallsbenägenhet och otillfredsställande kost. För att om möjligt tränga djupare i problemet har inom Bolaget en snabbutredning gjorts avseende förekomsten av olycksfall bland dem, vilka deltagit i kostundersökningen. Material för denna undersökning utgör olycksfallsanmälningarna under åren 1945—1949. Endast sådana olycksfall, som till minst 50 procent bedömts ha varit förorsakade av personliga brister, har medtagits. De på detta sätt »ut-

tagna» olycksfallen utgör 71 st, fördelade på 40 av undersökningsdeltagarna. Tre fjärdedelar av dem, som råkat ut för olycksfall, har en kaloritillförsel vid frukostmålet, som ligger under de önskvärda 500. Så särskilt mycket säger oss inte denna siffra, eftersom den endast är ett par procent högre än motsvarande siffra för samtliga i undersökningen. Nu inträffar det, att den som intagit otillräcklig frukost kompenserar detta genom att äta rikligare vid andra måltider och på så sätt får en medelgod eller kanske god kost i dess helhet. Motsatsen förekommer också: personer med 500 kalorier i frukostmaten når inte alltid upp till önskvärd näringsstandard på kosten i dess helhet. En granskning av hur de här diskuterade olycksfallen fördelas med hänsyn till detta förhållande visar, att inte mindre än 85 procent av olycksfallen drabbat dem som antingen får mindre än 500 kalorier i sig till frukosten eller ligger under de 22 poäng, vilka är erforderliga för att kosten skulle kunna betraktas som medelgod. Även om materialet är litet och andra faktorer än kostvanorna här har stor betydelse, tycker man sig kunna skönja en ansats till ett samband, som, därest det kan verifieras, öppnar nya perspektiv på frågan om olycksfallen i arbetet. Av de ovan åberopade olycksfallen inträffade 46 st på förmiddagen. Att något mer än hälften drabbat personer med otillräcklig kost säger mindre än det förhållandet, att *personer med för mager frukost råkat ut för fem gånger så många olycksfall som sina mera morgonmätta kamrater*. I dessa siffror framträder tendensen till ett samband mellan otillräcklig frukost och olycksfallsbenägenhet under dagens första timmar kanske allra mest utpräglat.

Vad händer nu?

Även om vi rör oss med osäkra uppgifter, ger undersökningarna en tankeställare. Det blir nog svårt att i fortsättningen bortse från kostaspekten, när olycksfallen i arbete diskuteras. Och för övrigt inte bara då. Maten är halva födan, heter det, och av den är vår hälsa, vårt allmänbefinnande, vår trivsel beroende. Och som ofta är fallet, är det inte alltid det dyraste, som är det bästa. Felaktiga vanor bottnar ofta i bristande kunskaper. Vägen mot bättre förhållanden heter i så fall ökad upplysning. Ett samarbete mellan företaget och husmödrarna och dessas organisationer i syfte att stimulera intresset för matens näringsfysiologiska sida och att vidga kunskaperna på detta vida fält förefaller ligga inom möjligheternas ram och väl sluta an till tidigare initiativ på andra områden. Och i den mån konkreta åtgärder i anslutning till arbetsplatserna, exempelvis i form av viss försäljning av mat och dryck, skulle anses motiverade, bör givetvis också sådana förslag prövas.

Slutligen är att säga, att »Brännpunkten» naturligtvis gärna tar emot inlägg från läsekretsen i denna fråga, som ju i högsta grad bör intressera såväl de anställda som deras familjemedlemmar.

Eric Lindström

INTERVJULOTTERIET:

Gruvarbetare Bernhard Andersson, Nyvångsverken

Andersson, som föddes den 5/8 1895 i V. Kärrstorp, Malmöhus län, kom, som han uttrycker det, »liksom andra arbetarungar ut i förvärvsarbete, innan han gått fram för prästen». Valla djur, rensa och gallra betor samt plocka potatis hos traktens bönder fick han hålla på med. Efter konfirmationen förändrades arbetsuppgifterna, och Andersson fick utföra den vuxne lantarbetarens sysslor. Innan jordbruksrationaliseringen gjort några nämnvärda framsteg, var lantarbetet tungt och slit-samt, bostäderna inte av bästa slag och lantarbetarna själva föga ansedda. Det är därför inte förvånande, att Andersson började se sig om efter andra utkomstmöjligheter.

Tre år på hästryggen

I ungdomligt oförstånd, som han säger, reste han in till Ystad och tog anställning vid dragonregementet, som fram till den stora regementsdöden 1926 var förlagt till den idylliska sydskånska staden. Vid dragonerna kände Andersson snart, att han så att säga råkat ur askan i elden. Visserligen kunde han hålla sig ren och fin, men friheten var det klenst beställt med. Efter tre års skumpande på hästryggen hade han fått nog av krigarlivet och gav sig iväg för att söka sin lycka på annat håll. Tillsammans med ett par kamrater kom han på nyåret 1917 till Nyvång. De hade fått reda på att det var efterfrågan på gruvarbetare

där, eftersom bränslebristen hade medfört ökad efterfrågan på skånska stenkol. Arbete fanns, och Andersson och hans kamrater började arbeta i gruvan.

Gav sig i väg tillsammans med kamraterna, återvände ensam

Den första erfarenheten av gruvjobbet medförde emellertid, att nykomlingarna gav sig iväg lika fort, som de kommit. De tyckte, att arbetet var värre än de någonsin tänkt sig. Andersson kom emellertid snart underfund med att det mera var kamraternas påverkan än hans egen uppfattning av jobbet, som fått honom att ge sig iväg, varför han snart återvände till Nyvång och tog vid, där han slutat. I gruvan fick Andersson följa det vanliga schemat: först någon tid som dragare, därefter som lejhuggare, innan han blev ordinarie kolhuggare. De första åren räknades med full rätt som lärotid. »Det tog ganska lång tid, innan man vant sig vid att arbeta i alla de möjliga och omöjliga ställningar man var tvungen att inta, innan gruvdriften mekaniserades», säger Andersson. Övergången till maskinell drift hade inte berett honom, hans yngre eller jämnåriga kamrater några svårigheter. En del något till åren komna gruvkarlar hade däremot funnit det svårare att anpassa sig efter de nya arbetsförhållandena. »Även om gruvarbetet fortfarande är ett hårt och ansträngande arbete, så har det blivit mera naturligt, sedan vi fick maskiner. Vi slipper arbeta i lig-gande ställning» säger Andersson. Under hans första år som gruvarbetare hade det också varit dåligt ordnat med lufttillförseln i schaktet. Andersson trodde, att det varit den dåliga luften, som orsakat, att en del arbetare inte stått ut med jobbet i gruvan.

Ett lindrigt olycksfall på 30 år

Övergången från det tvungna men föga påfrestande militärlivet till det fria och hårda arbetet i gruvan, där det gäller att ha snabb uppfattningsförmåga och intuition för hur arbetet skall utföras, innebar ett fullständigt nytt liv för Andersson. Vid regementet fick han inte företaga sig något på egen hand. Alltid fanns det någon, som gav order. I gruvan måste han däremot både tänka och arbeta själv, och att han kan det visas bl.a. av att Andersson under alla åren i gruvan endast råkat ut för ett lindrigt olycksfall.

Arbetet i relativ ensamhet långt under jordytan medför gärna en känsla av isolering och egen obe-

tydlighet inför naturens tyngd och mäktighet. Ensamheten driver lätt fram funderingar om livets innersta mening. Sådana funderingar drev Andersson att söka sig till böckernas värld. Jack Londons djuplodande psykologiska skildringar av människoöden i en bister och många gånger obarmhärtig värld fångade först hans intresse. Från Jack London tog han steget över till vår egen August Strindberg. Dennes folklivsskildring Hemsöborna räknar Andersson som det bästa han någonsin läst. Han beskrev för »Brännpunktens» medarbetare ett par av huvudfigurerna i boken, drängen Carlsson och änkan Flod, på ett målande sätt. Andersson hade särskilt lagt märke till Strindbergs briljanta skildring av Carlssons svårigheter att anpassa sig bland fiskarbefolkningen på ön. Andra delar av Strindbergs produktion fann han svårare att förstå — en uppfattning, som han förmodligen inte är ensam om. Andersson läser också lyrik, och Dan Anderssons vemodiga diktning har särskilt slagit an. Är det kanske skaldens vemodiga skildringar av kolarlivet ovan jord, som tilltalat honom?

Under senare år har radion kommit i förgrunden för Andersson och hans rara fru, som helt och fullt delar mannens intresse. Radioteaterns föreställningar är de verkliga högtidsstunderna i det Anderssonska hemmet. Andersson beklagar, att det tidiga arbetet i gruvan lägger hinder i vägen för teaterbesök i de närliggande städerna. Men familjen Andersson hör nog inte till de mera reslystna: det framgick, att ingen av dem besökt Höganäs under de senaste tjugo åren.

Radioföredrag gav 130 liter jordgubbar

Trädgårdstjapporna, en hemma vid bostaden och en ute i kolonin, tar även de sin tid. Andersson har specialiserat sig på jordgubbssodling. På ett litet land, 25 å 30 m², har han plockat 130 liter under den gångna sommaren. Andersson talade om att han hört en professor hålla ett radioföredrag om odlingar i små trädgårdstjappor. För att få största möjliga skörd bör plantorna sättas så tätt, att de verkar sådda. Andersson hade provat metoden med ovan angivna resultat. »Men man måste gödsla ordentligt, annars blir det nog ingenting», tillägger han. Jordgubbssaften, som fru Andersson bjöd på, var synnerligen välsmakande, så det var tydligen både kvantitet och kvalitet, som hennes make, tack vare professorns radioföredrag, fått fram.

Till slut frågar medarbetaren Andersson, hur han trivs med arbetskamraterna, basar och ingenjörer. Det är inget fel på någondera, svarar han snabbt. »Jag har arbetat tillsammans med samma kamrat under de senaste 15 åren, och basar och ingenjörer har det väl inte så lätt de heller alla gånger, och så hoppas jag, att ledningen inte rationaliserar bort frihet och självkänsla från gruvorna, vi behöver båda i det hårda arbetet», slutar den kärve och filosofiske gruvkarlen vid Nyvångsverken.

John

Förutom ekonomiska studier — enskilt och i cirklar — bedriver Höganäs-tjänstemännen också andra studier, t.ex. i språk, särskilt engelska, franska och spanska. Ordf. i Höganäsbolagets tjänstemannaförening, ing. Sture Mossberg, tar här del av några nyanlända språkskivor.

Bildnings- verksamheten

Ett genmäle från tjänstemännen

Från ordf. i Höganäsbolagets tjänstemannaförening, ing. Sture Mossberg, driftsingenjör vid Järnpulververket, Höganäs, har vi fått nedanstående brev.

I föregående nummer av »Brännpunkten» kunde vi i spalten »Oss emellan sagt» läsa, att en känd fackföreningsman uttalat, att tjänstemännen är minst lika okunniga i ekonomiska frågor som någon annan grupp av anställda.

Är detta uttalande riktigt? Jag är böjd för att säga nej.

Visserligen har tjänstemännen inte ådagalagt något större intresse för de studiecirklar, som bedrivits i ekonomiska frågor, vilket är beklagligt, men man skall inte tolka detta som brist på intresse för dessa ting. Faktum är, att de flesta tjänstemän under sin studietid inhämtar grundläggande kunskaper i dessa frågor och sedermera förkovrar sig genom individuella studier.

I kommentarerna till ovanstående uttalande förmodar redaktören, att de bristande ekonomiska kunskaperna kanske i första hand kommit till synes hos ordförandena i Samarbetskommittéerna. Här vill jag påpeka, att i de moderna ingenjörskurserna både *industriell ekonomi* och *national-ekonomi* ingår i studieplanen, vilket borgar för att vederbörande inte står helt främmande för de frågor av ekonomisk karaktär, som kan uppkomma inom Samarbetskommittéerna.

Det är givet, att insikter i ekonomiska ting saknas bland många i alla grupper av anställda, och det är de bristerna vi skall söka täcka genom studier för att därigenom skapa ansvar och förståelse för dessa frågor.

Höganäs den 12/8 1950.

Sture Mossberg

23

Fabriksarbetare Hilding Knutsson,

Billesholm, f. 1885

1 Vid 7 års ålder började K. vakta gäss i Farhult, där han är född. För att tjäna ihop till konfirmationskostymen hjälpte han i ett par år till i lantbruket. 1904 anställdes K. i tegelbruket i Hyllinge. De sista 20 åren har han varit vid Schakt Malmros i Billesholm, där han sysslat med Bolagets borrhningar för undersökning av kol- och lerbörekomster. I detta arbete har han berest stora delar av Skåne; bl.a. har han arbetat i Eslöv, Stabbarp och Simrishamn för att nämna några platser.

Tre tunnland jordbruk lägger beslag på fritidstimmarna.

Verkmästare Karl Andersson, Trollhättan, f. 1883

2 A. började i Bolaget 1910 som tegelarbetare i fabrik IV i Höganäs, där han arbetade i 6 mån., varefter han kom till gamla Rörfabriken. Efter en tid där anställdes han vid Gamla järnbruket som matare. Här var A. i ett och ett halvt år, tills han blev förman vid anrikningsverket. Där var A. verksam, tills detta lades ned, då han blev förflyttad till fabrik III. Många kommer nog än idag ihåg »Kalle i trean», vilket var hans smek-

namn på den tiden. 1916 flyttade han till Trollhättan. Där har A. tjänstgjort ända tills han den 31/7 i år avgick med pension efter 40 års tjänst i Bolaget. Någon speciell hobby har A. aldrig haft tid med, utan han har på sin fritid helst sysslat i sin trädgård. Ibland har han försökt lura abborrarna att hugga på sitt metspö.

Fabriksarbetare Emil Bengtsson, Bjuv, f. 1881

3 B. började redan i tonåren vid Höganäsbolaget och var under de första fem åren sysselsatt med att smörja och underhålla gruvvagnarna i Schakt III i Bjuv. Under ett tiotal år utförde han sedan elektriska montagearbeten ovan och under jord. 1923 följde så en kortare period i Gunnarstorp. Sedan blev det åter Bjuv, dit B. denna gång kom som tillsynare av motorparken. Under de sista åren skötte han utlämningen av smörjmedel.

B. har ägnat sin fritid åt sitt hus, som han köpte av Bolaget för ett tiotal år sedan.

Fabriksarbetare Karl Svensson, Höganäs, f. 1883

4 — Jag började vid Höganäsbolaget 1903 men slutade efter något år. 1907 återvände jag emellertid. Först placerades jag i Schakt Siöcrona och arbetade sedan som dragare i Alströmerschaktet i 3 år och som lejhuggare i samma schakt i 2 år. I gruvan var jag anställd till 1929. Under somrarna, när det var ont om folk på bruket, fick vi ofta ovanjordsarbete under någon månad på året. Sedan jag slutade i gruvan, har jag kört rör i fabrik IV, bränt stengods i Kärnfabriken och sedan 1933 tömt kapslar i Järnsvampsverket. Jag har trivts bra på alla arbetsplatser, och det har varit lätt att samarbeta både med kamrater och arbetsbefäl.

På min fritid har jag anlitats som grisslaktare. Under de stora höstslakterna kunde jag hinna med upp till 16 grisar per dag.

Fabriksarbetare Gottfrid Persson, Höganäs, f. 1887

5 P. är född i Höganäs och började vid Bolaget omedelbart efter skolans slut. Efter ett par år vid lantbruket återvände han 1903 till Höganäs och anställdes då vid Askbruket, där Murbruksfabriken nu ligger. Mellan åren 1904 och 1913 gav sig P. i kast med gruvarbetet. Därefter arbetade han i Elektrod fabriken, tills denna nedlades, och kom därefter till Rörfabriken.

P. är mycket händig; han tapetserar, målar och reparerar själv i fastigheten. Därtill är han mästare på strumpstoppningsmaskin till glädje och nytta för både sig själv och familjen. Ett litet trädgårdsland gör familjen självförsörjande både med frukt och grönsaker.

Badmästare Ernst V Olsson, Nyvång, f. 1883

6 O., som är född i Bjuv, började efter slutad skolgång som sjuttonåring vid dåvarande tegelbruket i Bjuv. Efter några år på gamsen i Bjuv förflyttades O. 1918 till Nyvång och arbetade här som turbinmaskinist vid Kraftcentralen. 1945 blev han badmästare vid varmbadhuset.

O. är mycket intresserad av biodling. En mönstergill trädgård skvallrar om att åtskilliga fritidstimmar lagts ner på tomten.

Gruvarbetare Hjalmar Hansson, Billesholm, f. 1883

7 H., vars far och båda bröder även varit gruvarbetare, började i S. Vrams Schakt 1898. Gruvarbetet »gick på lottning» på så sätt, att kolhuggarna bytte arbetsplats varje månad. Härigenom kom H. att arbeta i flertalet av ortens gruvor, tills driften 1932 lades ned. Efter en period, under vilken han sysslade med diverse arbeten, började han åter i Höganäsbolagets tjänst, denna gång i Schakt Malmros, där han kom att kvarstanna, tills han pensionerades i år.

Fabriksarbetare Karl August Olsson, Bjuv, f. 1881

8 O. började i Billesholms gruva 1918 men fick sluta, när gruvdriften nedlades 1932. Med sju jämnåriga kamrater fick O. anställning som dikningsarbetare i Småland. Efter några år återvände han till Billesholm och sysselsattes där med diverse arbeten, tills han 1941 började vid Bjuvsverken som tegelslagare, vilken befattning han innehåft, tills han pensionerades sommaren 1949.

Gruvarbetare Nils Olsson, Höganäs, f. 1883

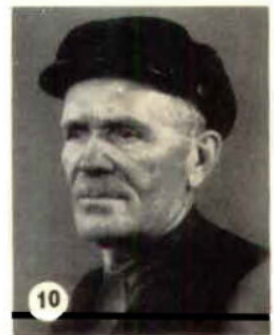
9 Den första kontakten med Höganäsbolaget fick O. som tolvåring, då han i tre år arbetade vid Steglinge gård utanför Höganäs. På hösten 1898 kom han till gruvan, först till Schakt Alströmer. O. berättar, att han bl.a. var med om att lägga in elektrisk belysning i gruvorna kring Höganäs. Han hade arbetat under jord i sammanlagt 39 år, när han 1937 förflyttades till Smältverket.

O., som är född i det hus han nu bebor, ägnar sin fritid åt trädgården och fastigheten.

Fabriksarbetare Karl Olausson, Höganäs, f. 1884

10 O. är infödd höganäsbo och har arbetat i gruvan i 34 år och i fabriken i 20 år. Innan han fyllde 12 år, började han gruvarbetet i juni 1896. När maskinbrytningen tog vid 1928, överflyttades han jämte ungefär hälften av kolhuggarna till fabriksdriften. För O:s del blev det först lergraven i Margreteberg och slutligen Kemiska fabriken. Även ett par år vid Fabrik IV har han hunnit med. O. berättar om ett olyckstillbud i gruvan, då en s.k. »spegel» på ungefär en vagn kol släppte med dunder och brak och så när hade krossat honom och hans arbetskamrat. Det lät, som när åskan går, är O:s kommentar.

O. vill särskilt framhålla den goda kamratandan och det omtyckta befälet på sin sista arbetsplats.

IN SWEDEN TOO,....

CLARK machines demonstrate outstanding flexibility

At Hoganas-Billesholms, A/B, six fork-lift trucks work as a team to handle the installation of a conveyor belt one-hundred-twenty feet in length. This is but one of many astonishing performances industry continues to get out of the versatile fork-lift trucks. They accomplish such assignments with the same ease, speed, safety and economy that make them such a distinguished tool for routine materials-handling operations.

Delighted CLARK owners agree that: "The usefulness of the fork truck is limited only by the ingenuity of the user."

In the railroad, shipping, chemical, paper, brick, lumber, textile, food, metals and other industries, approximately 450 CLARK fork-lift trucks and towing tractors installed by A/B Bygg-och Transportekonomi, Stockholm, are at work in

Sweden—accomplishing major savings by speeding handling, reducing accidents and cutting operating costs.

It has been demonstrated that almost every business can achieve substantial economies by adopting CLARK's modern and flexible handling methods, not only for production and storage operations, but also for many extraordinary lifting, carrying and tiering tasks that cannot be accomplished safely, quickly and economically by less modern means.

The best way to discover these many savings opportunities is to consult a CLARK distributor. He will make available to you CLARK's broad experience in serving industries throughout the world. For addresses of other CLARK distributors, please write Export Division.

CLARK ELECTRIC AND GAS POWERED FORK TRUCKS AND INDUSTRIAL TOWING TRACTORS

CLARK EQUIPMENT COMPANY • EXPORT DIVISION
 BATTLE CREEK 70, MICHIGAN, U. S. A.
 DISTRIBUTORS IN PRINCIPAL CITIES THROUGHOUT THE WORLD

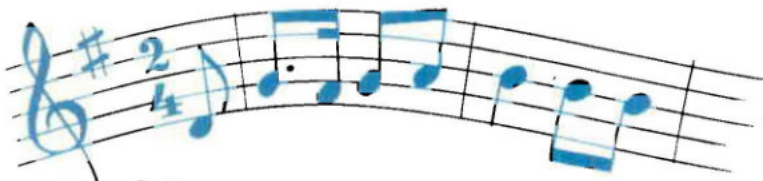
This advertisement No. E-19 appears in the July, 1950 issue of American Exporter, (English and Spanish editions).

OUR ENGLISH COLUMN

Sometime ago the advertisement to the left appeared in an American journal. As most of our readers have seen fork trucks at work here and where in the concern the advertisement should be of interest.

Have a go at the text! The words in the wordlist come in the same order as they appear in the advertisement.

- advertisement [əd'vɔ:tɪzmənt] annons
- appear [ə'piə] synas — have a go
- gör ett försök — demonstrate [de'mənstreɪt] bevisa — outstanding påfallande, höggradig — flexibility [fleksəbɪ'lɪti] böjlighet, anpassningsförmåga
- fork-lift truck [fɔ:'klɪfttrʌk] gaffeltruck — as a team [ti:m] i lag — handle [hændl] sköta — conveyor [kən'veɪə] belt transportband — astonishing [ə'stɔ'nɪʃɪŋ] överraskande — performance [pə'fɔ:məns] prestation — versatile [və:'sæɪl] rörlig, vridbar, behändig — accomplish [əkəm'plɪʃ] utföra — assignment [ə'saɪnmənt] uppdrag, arbete — ease [i:z] lätthet — safety [seɪ'fɪti] säkerhet — distinguished [dɪstɪ'ŋɡwɪʃt] utmärkt — tool [tu:l] verktyg, redskap — delighted [dɪlaɪ'tɪd] glad, förtjust — agree [ə'grɪ:] vara ense — limited [lɪ'mɪtɪd] begränsad — ingenuity [ɪndʒɪnju'ɪti] skicklighet — brick tegel — lumber [lʌ'mbə] virke, timmer — textile [te'kstajl] — approximately [ə'prɔ:ksimɪtli] cirka — towing [tu:'ɪŋ] tractor traktor (tow eg. bogsera, släpa) — major savings [meɪ'dʒə seɪ'vɪŋz] större besparingar — speed handling påskynda hanterandet — reduce accidents [æk'sɪdənts] minska olycksfallen — cut operating costs — nedsåra driftkostnaderna — achieve [ə'tʃi:v] uträtta, uppnå — substantial [səbstæ'nʃl] verklig, avsevärd — adopt använda, införa — storage [stɔ:'rɪdʒ] operation magasineringsarbete — tiering [taɪ'ərɪŋ] tasks staplingsarbeten — less modern means [mi:nz] mindre moderna hjälpmedel — make available to [ə'veɪləbl] visa, tillhandahålla — broad [brɔ:d] vidsträckt — experience [ɪkspɪ'əriəns] erfarenhet — throughout [θru:'aʊt] överallt i — export division exportavdelning — electrical and gas powered [paʊəd] el- och bensindriven.

VI ÄRO PRAKTIKANTER

från söder
och från
nord

Varje sommar, när skolorna slutat, växer antalet anställda vid Höganäsbolaget med några tiotal. Det är praktikanterna, som då drar in på fabriker och kontor för att komplettera sina studier med

par elever från Tekniska gymnasiet i Hälsingborg, där båda har ett år kvar på den kemisk-tekniska linjen. Den ene är

Lennart Ingelmark från Väsby, som trivs gott

Bengt Astborg

Lennart Ingelmark

ett par månaders praktiskt arbete. Man kan finna praktikanter från skilda delar av vårt land, men oftast har de av naturliga skäl sin hemvist i trakterna kring Bolagets anläggningar. Genom att bo hemma har de lättare att klara uppehållet på praktikantlönen och får kanske dessutom en slant över till de fortsatta studierna.

Vi har här gjort ett litet axplock bland sommarens praktikanter för att få en inblick i deras problem, deras verksamhet och deras framtidsplaner. Vad som mest frapperar vid samtalen med dessa ungdomar är ambitionen i arbetet och optimismen inför de kommande uppgifterna. Ett gott bevis på den förra egenskapen utgör

Bengt Astborg från Västerås, som vi finner på Centrallaboratoriets provberedning. Han är femton år, skall upp i sista klassen i realskolan och tänker fortsätta på reallinjen i gymnasiet. Det är inte alla pojkar i den åldern, som »offrar» sommarferierna på dylikt arbete, men han anser, att han kommer att få god nytta därav i sina fortsatta studier, och vi finner honom helt säkert även nästa sommar på laboratoriet, men då måhända på en annan avdelning.

På Centrallaboratoriet träffar vi också på ett

bland sina arbetskamrater på fysikaliska analysen. Han anser dock, att praktikantarbetet skulle bli ännu mer givande, om det hade funnits möjligheter att ambulera mellan en eller ett par avdelningar till på laboratoriet.

Ronnie Jönsson, Höganäs, heter den andre. Han är hemmastadd på Labbis. Två år före gymnasiestudierna hade han sin dagliga gärning förlagd just till laboratoriet, där hans studiebegåvning upptäcktes. Sedan den ekonomiska sidan av saken ordnats av Bolaget genom ett studielån, var det inte svårt att övertala Ronnie Jönsson att börja studierna, som han skött med den äran liksom också ekonomin, vilken han på lediga stunder söker förbättra som musiker. Ronnies ambition och målmedvetenhet kommer utan tvivel att låta tala om sig också i fortsättningen.

Ett par andra tekniska gymnasister från Hälsingborg finner vi på Konstruktionskontoret, nämligen *Erik Johansson* och *Stig Carlsson*.

Erik Johansson är lantbrukareson från Väsby men har övergett modernäringen för att bli tekniker, dock ej lantbruksingenjör. Han har tidigare jobbat på såväl Centralverkstaden som för elektriska avdelningen, och denna praktik har han nu

god nytta av i sitt konstruktionsarbete. Om ett år får vi gratulera till ingenjörsexamen.

Stig Carlsson har däremot två år kvar i Hälsingborg. Han har liksom Johansson praktiserat ett års tid på Centralverkstaden, och nästa sommar finner vi honom säkert igen vid ritbrädet på Konstruktionskontoret, ty han trivs fint med både arbetet och kamraterna.

Allan Carlsson, Lerberget, heter en pigg och vaken yngling på Centralverkstadens kontor, där han håller på med sina första nykonstruktioner. Han har tidigare praktiserat på Labbis, dit han säkerligen nästa sommar återvänder efter andra gymnasieåret. Allan Carlsson skall nämligen bli kemist, och den största dragningen på honom, omtalar han, utövar garvämnesforskningen. Vi

kanter rätt ovanlig ålder — han har fyllt de fyrtio — men så är han heller inte en helt vanlig personlighet. Bakom sig har han redan en rätt skiftande levnad, som kan vara av intresse för våra läsare att ta del av. Det tråkiga är endast, att spaltutrymmet här är begränsat, ty *Bror Svenssons* allmänmänskliga livsfilosofi och hans klart formulerade psykologiska utläggningar kunde ge stoff till en separat artikel. Han skriver den kanske själv?

Allt nog: Svensson gick till sjöss i unga år och efter en del skiftande jobb hamnade han slutligen på örlogsvarvet i Karlskrona som maskinarbetare, men hans ambition och vetgirighet lämnade honom ingen ro. Driven av — som han själv uttryckte det — en inneboende oppositionslusta,

Ronnie Jönsson

Erik Johansson

Stig Carlsson

Allan Carlsson

skulle tro, att Carlsson lyckas med vilket gebit han än väljer. Den energiska glimten skulle eljest vittna ganska falskt.

Den av praktikanterna, som utåt gjort sig mest känd bland de anställda, torde vara

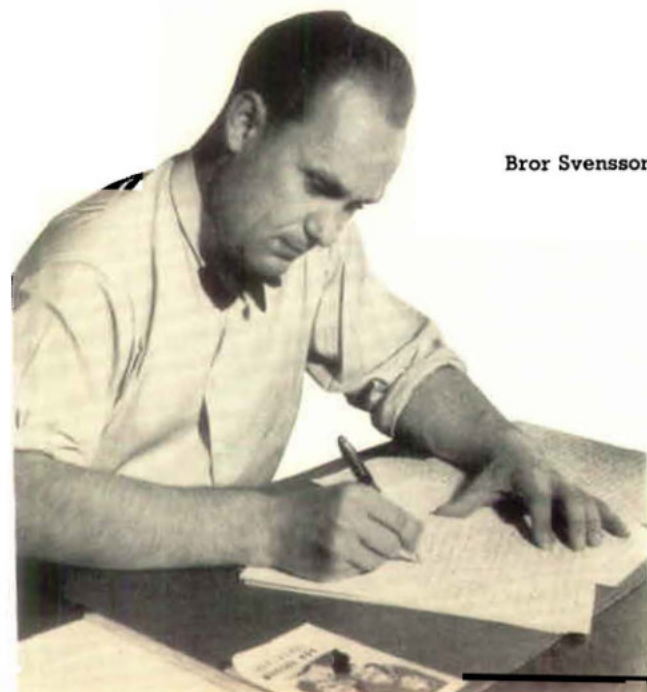
Bror Svensson, Karlskrona, men så har han också ett halvt år varit anställd på Informationsavdelningen. Svensson har också en för prakti-

började han öka sitt vetande genom självstudier. Hans levande intresse för de arbetande människorna och deras sociala problem fick honom att söka inträde vid Sydsvenska Socialinstitutet i Lund, där han utexamineras i höst. Aldern har inte på något sätt lagt hinder i vägen för framgångsrika studier tillsammans med betydligt yngre kamrater. Det kan i detta sammanhang nämnas, att hans stora examensarbete, som han just nu är sysselsatt med, behandlar arbetsmarknaden i Blekinge, ett omfattande pensum.

Arbetet på Informationsavdelningen har under den gångna tiden varit både mångskiftande och självständigt. Han har bland mycket annat organiserat de flesta av sommarens omfattande fabriksvisningar, och han har en god andel i den framgång, som utställningen »Bra vara till vardags» rönt. En del utredningsarbete ligger också och väntar på sin avslutning, innan Bror Svensson i höst återvänder till Lund och slutspurten i studierna.

Efter ett års handelsgymnasiestudier har

Per G Westerberg, Ljungbyhed, placerat sig på Huvudkassan, där han helt anförtrots arbetet med aktieutdelningen och den därmed sammanhängande kupongskatten, som han skött med den äran.

Bror Svensson

Sin ambition har han ytterligare ådagalagt genom att använda fritiden till att skaffa sig körkort och därtill på ovanligt kort tid. En väl använd och välplanerad sommar.

På Orderavdelningen finner vi den ende handelshögskolestuderanden bland de här utvalda praktikanterna. Det är

Torsten Jarnvall, som efter ett år vid Handelshögskolan skaffar sig praktisk erfarenhet i faktureringsarbetet.

Eljest tänker sig civilekonomen in spe närmast ett arbete med reklam- och personalfrågor och skulle ett annat år kunna tänka sig en praktikantanställning på Bolagets informationsavdelning. Kamraterna är präktiga, och flickorna är söta, tycker Jarnvall.

Berit Nilsson

Per G Westerberg

Torsten Jarnvall

Fröken Berit Nilsson från Stockholm finner vi till sist på Labbis, där hon sysslat med analysarbete på olika avdelningar. Fröken Nilsson är anställd på ett laboratorium i Stockholm och har under tre år studerat vid teknisk aftonskola, där hon inom kort avslutar pluggen med en kemisk-teknisk ingenjörsexamen på fickan.

Det är inte första gången hon är här nere. För

tre år sedan var hon på Silikafabriken, och hon börjar så smått bli hemtam i Höganäs, som hon helt och fullt gillar som sommarstad. Och vad mera är, hon trivs med skåningarna, vilket inte är alla uppläningar förunnat. Vi tar inte fel, om vi säger, att arbetskamraterna trivs med fröken Nilsson också!

Erco.

»Varför det?»

En större grupp manliga och kvinnliga geografilärare besökte under sommaren några av våra anläggningar i Höganäs, bl.a. Schakt Gustaf Adolf. När lärarna, som för dagen intagit elevernas roll, samlats nere i schaktet för en promenad till fots eller på cykel ut till den ett par km avlägsna brytningsorten, sade gruvchefen-ciceronen helt vanemässigt med tanke på de stundom plaskvåta gångarna under jord: »Och så kavlar vi upp byxorna». En ung och tilldragande lärarinna replikerade ögonblickligen »Varför det?» *B S*

DIVERSE KONCERNNYTT

På kolutlämningsplatsen i Höganäs har hanteringen av den stybb och småkol, som faller genom att kolen vibreras över siktgaller vid tappning ur lagerfickorna, mekaniserats genom införandet av transportband och elevator med tillhörande eftersikt för avskiljande av stybben från A 3-kolen.

*

Lärlingsutbildningen vid Centralverkstaden i Höganäs börjar få fastare form, då även den teoretiska utbildningen nu skall handhas av verkstaden. Den teoretiska undervisningen kommer att delges lärlingarna under förmiddagarna, och Höganäs Stads Yrkeskolor tillhandahåller lokaler. Som ledare för lärlingsutbildningen har anställts förman Tage Linde.

Lärlingsverkstadens utrustning har utökats med svarvar, hyvlar och bandsåg.

*

Kullens Maskinfabrik i Höganäs, belägen i närheten av hamnen, har inköpts av Höganäsbolaget och uppordnats till lagerutrymme för Centralverkstaden och bolagets fabriker. Varje driftsenhet har fått sin del av lagerutrymmet, vars storlek har utmärkts med gula linjer på golvet. Mellan linjerna finns gångar med god plats för truckar att lasta och lossa sitt gods.

Den på västra fabriksområdet i Höganäs bakom Snickerifabrikens träupplag befintliga s.k. Västra lagerplatsen har uppordnats och inhägnats. Den är avsedd för upplagring av Centralverkstadens och fabrikenas skrymmande material, i den mån de tål lagring i det fria. Materialet har lagts upp i strängar med mellanliggande gångar för bil- och trucktrafik.

*

I övrigt pågår stora omändringsarbeten på Centralverkstaden i Höganäs, vilka kommer att behandlas i samband med en artikel om Centralverkstaden i ett följande nummer.

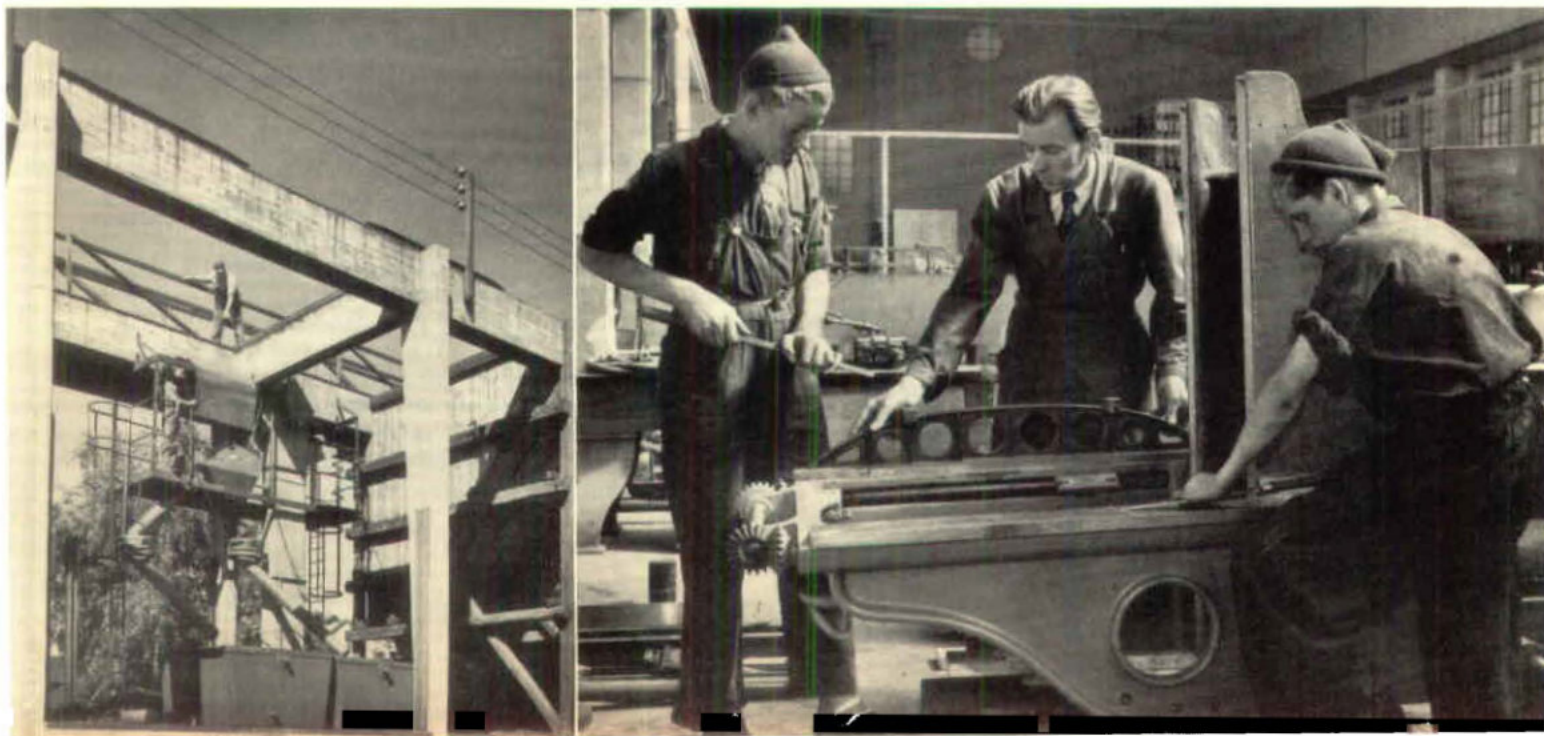
*

De i förra numret av »Brännpunkten» omnämnda reparationsarbetena i Höganäs hamn har nu påbörjats.

Skadorna, som vållades av den svåra septemberstormen 1948, var mycket omfattande. Kajernas grusfyllning spolades ut i sjön, järnvägsspåret flyttades delvis flera meter, och ca 20 meter av muren på den yttersta västra vågbrytaren raserades. En del av dessa skador kunde emellertid snart repareras, och meningen var först, att den raserade muren helt lättvindigt skulle överklädas med ett betongskal.

Det visade sig emellertid snart, att det

T.v.: En del av de nya anordningarna på Kolutlämningsplatsen i Höganäs, genom vilka stybben skiljes från A 3-kolen. T.h.: På den omorganiserade och nyutrustade Lärlingsavdelningen vid Centralverkstaden i Höganäs har anställts en särskild lärare, förman Tage Linde. Denne syns här visa lärlingarna Karl-Axel Engström och Kjell Erik Lindh, hur man skaver in tvärsniden till en bordhyvel.

inte skulle bli så lättvindigt. En närmare undersökning, som på grund av väderleksförhållanden o.d. kunde utföras först under sommaren 1949, gav nämligen vid handen, att hela den yttre delen av vågbrytaren var totalt underminerad och hängde i luften - eller rättare sagt vattnet - på långa sträckor. Härigenom kunde vågorna obehindrat spola ut och in i kajbyggnadens inre och därifrån skölja med sig material ur kajen och ut i sjön, varigenom undermineringen ökades ytterligare. Man ansåg sig kunna konstatera, att vågbrytaren skulle komma att rasa inom några år, om den inte blev omsorgsfullt reparerad.

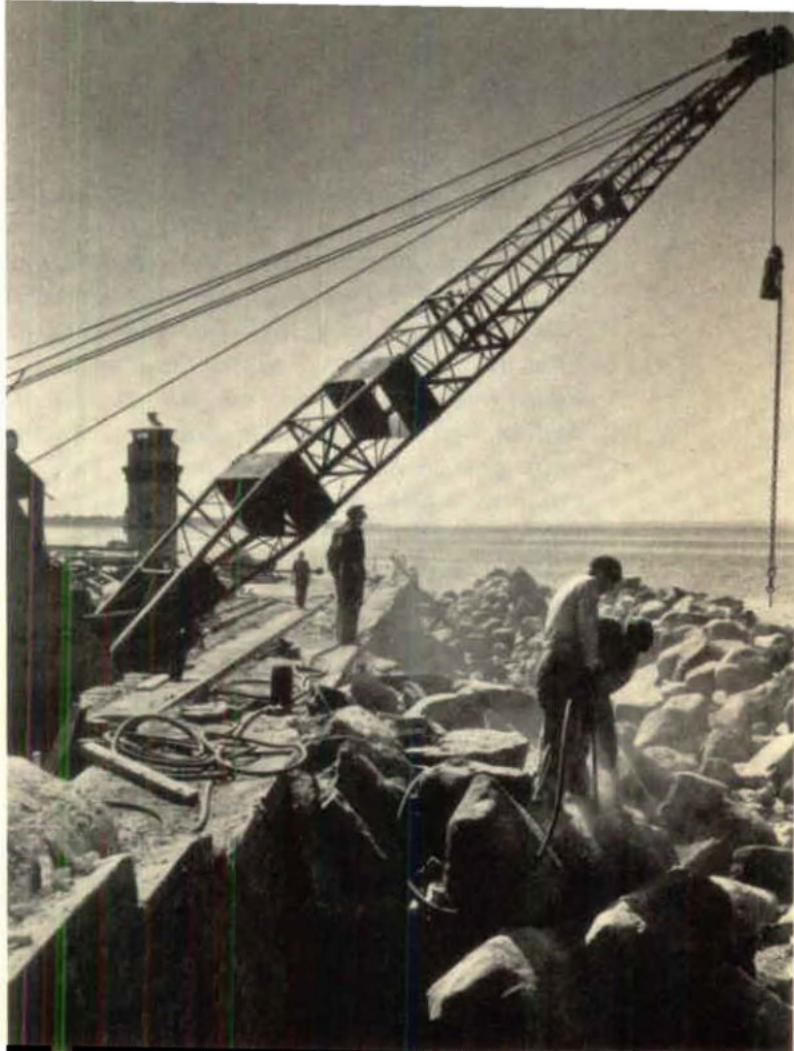
Ingenjörbyrån Winberg & Högstedt i Malmö fick Bolagets uppdrag att utarbeta förslag till reparation eller ombyggnad av den aktuella delen av vågbrytaren. Efter ett omfattande konstruktions- och beräkningsarbete förelåg programhandlingarna färdiga i våras, och sedan byggnadstillstånd helt hastigt kunnat utverkas, har reparationsarbetena nu igångsatts på allvar.

Ombyggnaden kommer att tillgå så, att den gamla vågbrytarmuren nedrivs helt och hållet och ersättes med en ny betongmur av modern och ändamålsenlig konstruktion. Den vågbrytande stenslätten, »sköljstenen», utanför muren kommer i samband härmed att förbättras och utökas. Material härtill har delvis redan anskaffats, i det att en ansevärd mängd stenblock upplagts på hamnområdet för att efter hand tas i bruk.

Slutligen är att anföra, att fyrtornet »Höganäs hamnfyr», under de sista åren kommit att luta betänkligt liksom det bekanta tornet i Pisa. I samband med de pågående reparationerna kommer fyrens fundament att undersökas för att utröna, om åtgärder behöver vidtagas för att förhindra, att fyren en vacker dag faller omkull.

★

Som meddelades i förra numret av »Brännpunkten» har Höganäsbolaget erhållit order på ca 7.000 ton eldfast tegel för Värtagasverket i Stockholm. Teglet har i sommar börjat levereras från Höganäs. Transporterna går med extratåg och med teglet lastat på pallar. På- och avlastning

Från de pågående reparationsarbetena i Höganäs hamn, som fick stora skador vid den svåra septemberstormen 1948

sker med gaffeltruckar, och sedan teglet omedelbart efter tillverkningen staplats på lastpallar, vidröres det inte av någon mänsklig hand, förrän det omhändertas av muraren. Det är första gången en så omfattande leverans äger rum på detta sätt, och bakom dessa transporter ligger årlånga experiment och ansträngningar att rationalisera transporttjänsten.

Som ett slags Höganäsbolagets »sandwichmän» genom svenska bygder tjänstgör de extratåg, som transporterar 7000 ton eldfast tegel från Höganäs till Värtagasverket i Stockholm

31

Försäljningsavdelningen för keramiska produkter i Höganäs har under de senaste månaderna erhållit flera stora order på golv- och väggplattor för charkuterifabriker. Till en ny fabrik för Kopparbergs Läns Andelsslakteri i Stora Tuna skall sålunda levereras ca 6.000 m² golv- och väggplattor, och till Scans anläggningar i Ängelholm går ca 8.000 m² plattor. För anläggningarna i Kävlinge och Tomelilla kommer efterhand att åtgå liknande kvantiteter.

Flera större och mindre charkuterifabriker och slakterier har genomfört moderniseringar och tillbyggnader, vartill åtgått betydande kvantiteter klinkerplattor nr 400, 430, 460, 500, 500 K, 200 och 200 K jämte socklar och fasonsaker.

Det har visat sig, att våra plattor av typen 500 K och 200 K (med inblandning av Sicto kiselkarbid) lämpar sig utmärkt som beläggning i sådana lokaler inom livsmedelsindustrien, där halkrisken på grund av fettbeläggning annars är mycket stor.

Fogning utföres i allt större utsträckning med vårt OH-bruk, som i motsats till vanligt cementbruk väl motstår de inom denna industri förekommande svagare organiska syrorna.

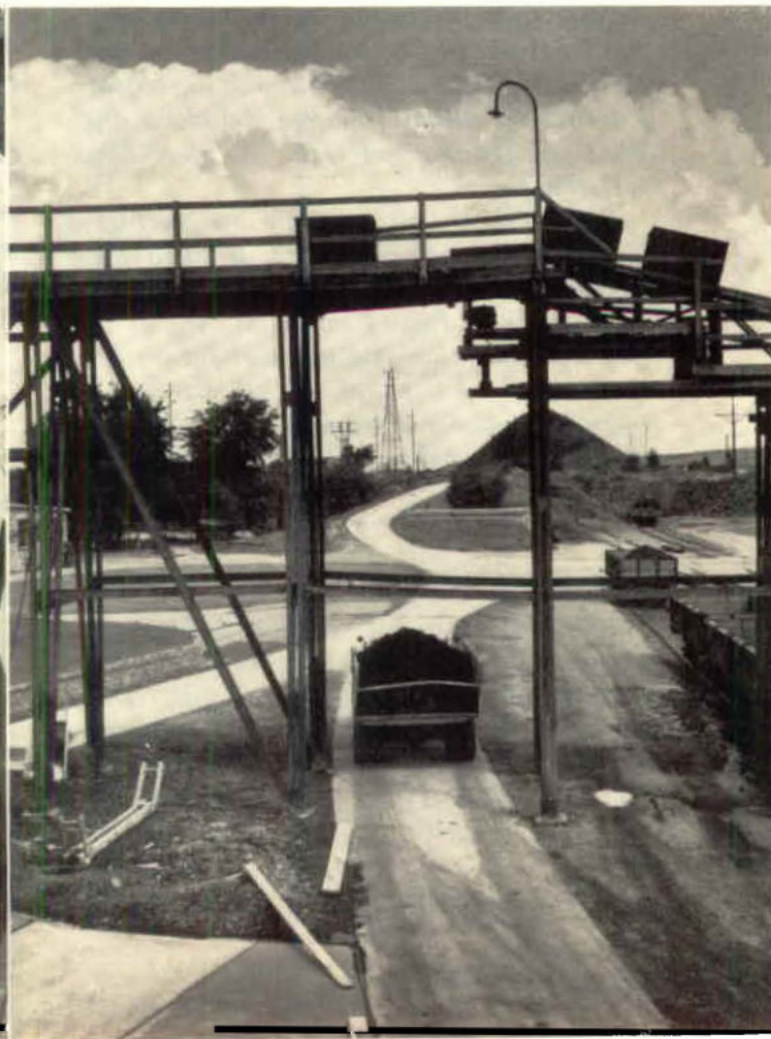
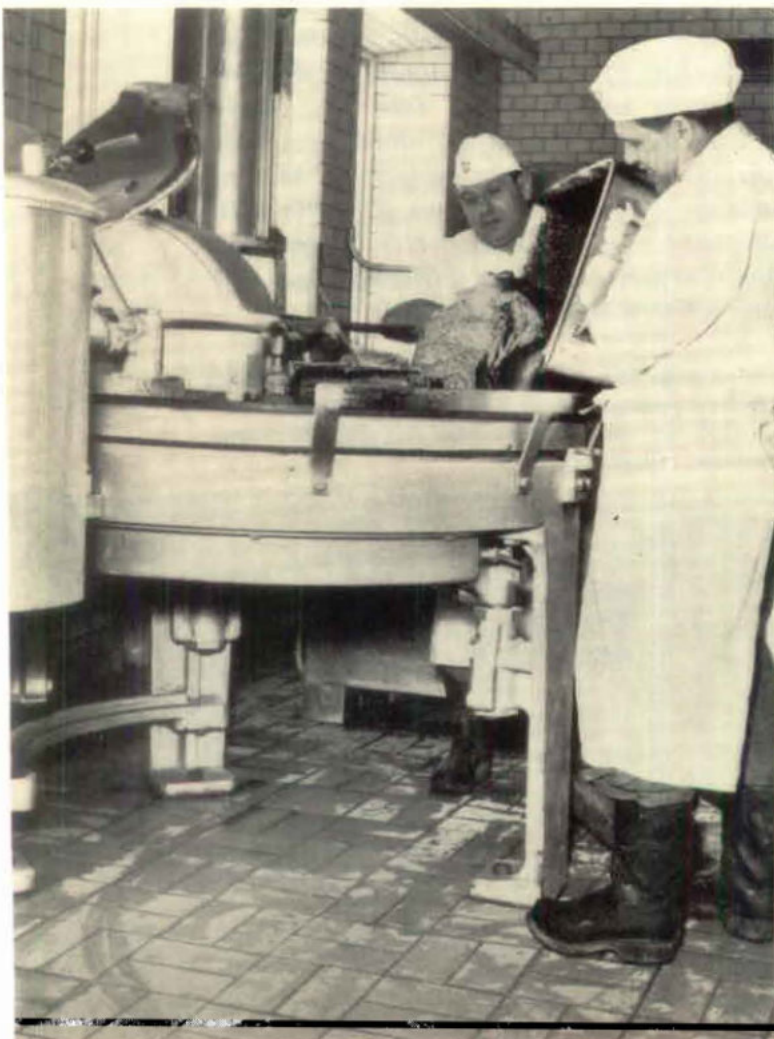
*

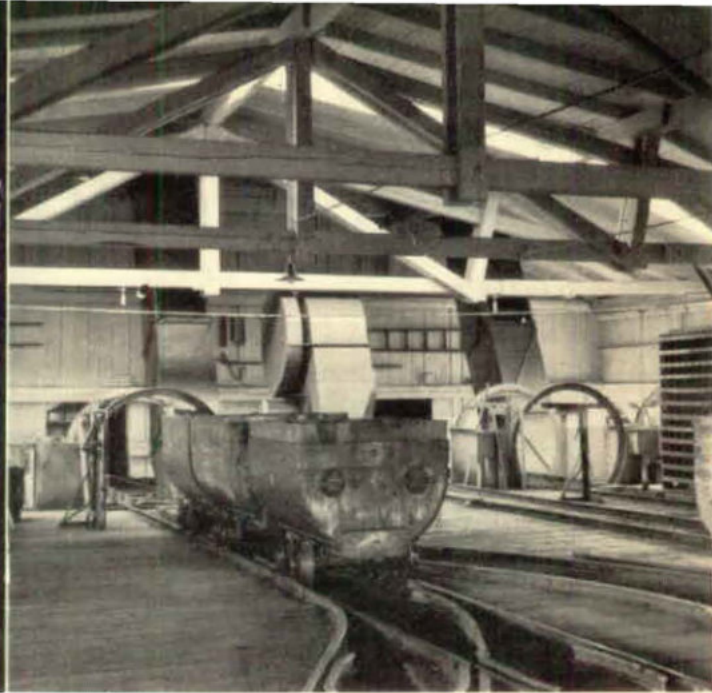
Sedan några år försiggår all transport av leror, kol och chamotte vid Schakt III i Bjuv med lastbilar. Den intensiva trafiken ställer stora krav på vägar och vändplatser, varför dessa i år permanentats med betong.

*

Byggnadstillstånd har begärts för att få permanentbelägga den återstående delen av C-kolsplanen i Nyvång. Avsikten är att i framtiden lagerlägga stybben med bil från en ficka, som nu är under byggnad. Härigenom kan stybben komprimeras, vilket under de senaste årens försök visat sig vara en god metod att minska riskerna för självantändning. Utransport med bil krä-

T.v. Södra Sörmlands Charkuteri AB i Nyköping har nyligen avslutat om- och nybyggnadsarbetena på sin fabrik, som av expertis inom branschen anses såsom landets modernaste i sitt slag. Här en bild från fabriken, till vilken Höganäsbolaget levererat ca 5.000 m² golv- och väggplattor. T.h. Vägar och vändplatser vid Schakt III i Bjuv har i år belagts med betong.

Gamsen i Nyvång har under innevarande år i stor utsträckning inbyggts. Återstående delar kommer att byggas in i samband med vissa omläggningar av bergtransporten m.m.

Der givetvis ett bättre underlag än den nuvarande lerakern. Den mot ytterkanterna svagt lutande betongbeläggningen medför också bättre avdränning av kollagret vid regn.

★

I »Brännpunkten» nr 1/1950 omnämndes, att undersökningar pågick angående möjligheten att ersätta den s.k. sandstensleran från Schakt Konsul i Skromberga med leror från Schakt Malms. Undersökningarna har krönts med framgång, och nu bygges en mindre träficka på gamsen, som skall ta emot leran från gruvan, innan den per bil vidarebefordras till lagerplatsen i Skromberga.

★

I Axeltorp planeras den gamla fabriksstomten ut till lagerplats för Näsumlera, som skall lufttorkas före avsändandet till Bjuv och Höganäs. De gamla takstolarna från tunnelugnshallen i Bjuv kommer här till användning för att ordna ett regntak över lagret.

★

Under semesterstilleståndet har ännu ett led i den 1945 planerade rationaliseringen vid Handöl slutförts genom införande av direktdrift i och ombyggnad av stensågningshuset. I samband med dessa arbeten har den äldre ramsågen helt ombyggts och

den för stensågningen erforderliga golvytan nedbringats med ca 50 %. En 1.800 kgs gaffeltruck har dessutom anskaffats. För att vi skall stå bättre rustade vid leveranserna av täljstensmjöl och täljstensgryn, är ett större magasin under uppförande.

Ytterligare en sträcka av uppfartsvägen på bergbunken i Nyvång har permanentbelagts för att minska drivmedelsförbrukning och slitage på dumptror

33

HAR ARBETSLEDAREN

”husmoderssemester”?

Semester, vilket ljuvligt ord! Det betyder vila för trötta arbetshänder, vila för ansträngda hjärnor och hårt spända nerver. Blotta ordet för tanken till salta havsstränder, midnattssol och leende små bäckar och insjöar. Och för dem som har god kassa, kan det bli tal om resor till fjärran, underbara länder.

Det brukar heta, att vi har genomfört semester på de senaste tjugo åren. Nu är det emellertid tyvärr inte så, att man kan likna semesterlagen vid exempelvis lagen om kvinnlig rösträtt eller den lag, som säger, att syster ärver lika med broder osv. Visst har vi fått semesterlag och semester rätt i Sverige för det stora flertalet av vårt folk. Men jag tänker på dem som ej fått semester — riktig semester, riktig frihet till att kunna glömma vardagens bekymmer, arbete och ansvar.

Jag tänker på familjen Svensson, som packar sina väskor och med barn och blomma ger sig ut till skogen eller badstranden. Har husmodern semester? Först gäller det för henne att ordna alla förberedelser för utfärden, se till att familjen får med sig mat och dryck, kläder och skor. På campingplatsen skall hon packa upp, duka och diska, medan far och pysarna »metar» eller har något annat roligt för sig. Efter hemkomsten blir det de vanliga hushållsbestyren och förberedelser till nästa semesterdag.

Det var en gång en bonde i Värmland, som var mycket sparsam till sin läggning. Han anställde en dräng, som utom maten även erhöll 25 öre i dagspenning. Efter någon tid frågade bonden drängen, om han var nöjd. Drängen drog på svaret, och först efter stor tvekan kom det: »Jaa, men jag tror det får vara med lönen, om jag kan få mat för alltihop.»

Mig synes det, som om husmoderns semester är lika stor och lika mycket värd som drängens 25-öring. Kanske kommer det en dag, då husmodern stannar hemma, medan familjen far på semesterutflykt. Kanske tänker hon på sina bär, som måste saftas, syltas och konserveras, innan det är för sent för sådana sysslor. För den som ändå har händerna fulla av arbete och huvudet fullt av ansvar för familjen, är det svårt att känna någon större glädje vid ordet semester.

I ännu vidare bemärkelse torde det ovan nämnda gälla husmödrarna i lantbruket. Hur många maskiner, som än kommit fram för lantbrukets del, ännu ligger en stor arbetsbörda på husmodern.

Men för dem som arbetar inom industri och hantverk, gruvor och sågverk m.m. — är männe semestern här ordnad så, att den fyller sitt syfte? Jag tänker nu närmast på arbetsledare och driftsledare.

Vid de större företagen torde varje arbetsledare

eller tjänsteman kunna utbytas mot en annan, om arbetarna har semester i olika grupper, utan att driften därav störes. Något annorlunda ställer det sig, där driftsenheten är så liten, att ingen arbetsledarpersonal finns att byta med. Vid sådana arbetsplatser blir det alltid bekymmersamt för den ansvarige ledaren. Oftast får han en »husmoderssemester», därför att hans produkter måste ut till företaget, som ej har semester på samma tid. Maskiner måste repareras, varför alltid några man måste vara i arbete. Anlitar han en helt ovan vikarie, medan driften än nedlagd, så har denne ej erforderlig kunnighet att sköta alla ärenden. Anlitas en vikarie, då driften är igång, så är risken ännu större, att något galet kan hända. Den ansvarige arbetsledaren dröjer med sin semester, »tills det passar», och under tiden kommer det nya problem — det passar aldrig. Jag känner en arbetsledare, som haft 3 veckors verklig semester

en gång i sitt liv. Han var med långt innan semesterlagen kom till.

Det talas om att det går så bra att förlägga semestern till vilken tid som helst enligt »Reso». Det har talats om hur bra det skulle bli, om semesterdagarna spreds ut så, att tåg och andra trafikmedel, semesterhem och vandrarstugor etc. inte blir överlastade.

Men det är nu så, att det finns andra ting, som för en arbetsledare vållar större bekymmer, än hur han skall färdas till badstranden.

När man nu för trafikfrågans skull inte kan ge alla semester på samma tid i hela Sverige, då måste man ju samtidigt kunna lämna något recept på hur olika industrier, som har semester, skall kunna passas ihop med dem som icke har semester.

Vi vet ju alla, att en maskin behöver lagas ibland, t.ex. vid ett tegelbruk. Men om alla verk-

HALSNING FRÅN NORR

En av »Brännpunktens» kvinnliga läsare, fröken Birgit Lundenmark i Handöl, har tillsänt oss följande dikt. »Det vore angenämt», skriver hon, »att få konkurrera med herr Johansson i Bjuv en liten, liten smula».

*Nog är den lilla biten utav vår stora jord,
vi kalla fosterland, en smula egen.
För tänk, så många mil från söder och till nord,
så olika för oss, som bruka tegen.
Nu är vi sist på juli, mitt äppelträd har kart
så stora som en liten fingerborg.
Men uti Skåne skörda Ni sköna frukter snart,
och salubjuda dem på Edra torg.*

*Nog är den lilla biten utav vår höga nord,
vi kalla fjällens värld, en smula vriden.
Nu blomma våra smultron. I Skånes rika jord
är smultrontiden längesen förliden.
Nu är vi sist på juli, och snön den ligger kvar
på ställen dit ej solen riktigt når.
Och fjällens gyllne hjortron, dem frosten
sällan spar,
ha dragit oss vid näsan ock i år.*

*Nog är den lilla biten uppå vår kära jord
vi kalla få för vår, vårt hjärta nära.
Om än vi bo i Skåne, om än i högan nord
är slätten, skogen, sjön oss lika kära.
Det land, som sett oss födas, är dock vårt
 eget land.
Vad gör det väl, om kartan inte mogna.
Må Skåneland och Jämtland gå framåt hand
 i hand
och vara mot varandra riktigt trogna.*

Birgit Lundenmark

HAR ARBETSLEDAREN... forts. fr. föreg. s.

städer har semester, så får maskinen stå trasig, tills verkstaden kör igång igen. Men då gör det ju detsamma, tiden är inne för tegelbruket att slå igen för semester. Lika tokigt blir det, om tegelleverantören inte har semester på samma tid som byggmästarna.

Därför anser jag, att tiden för semestern ej kan bestämmas av trafikföretag eller turistorganisationer. Den frågan måste lösas av arbetsgivareorganisationerna i samråd med LO.

Grupperna måste passas ihop så, att de på bästa sätt kan betjäna varandra. Sågverk, brädgårdar, tegelbruk och motsvarande mindre avdelningar av materialfirmor borde t.ex. ha semester på samma tid som byggnadsindustrin. Gruvdriften bör kunna skiljas från de ovannämnda, likaså firmor, som bygger vägar m.fl.

Det torde dock för alla stå klart, att någon hundra procentig lösning av tiden för semestern aldrig kan uppskisseras. Men det bör kunna bli bättre.

Erik Bergsten

Konstnär Elis Erikssons spalje med figurer i stengods har nu monterats på sin plats framför huvudkontoret i Höganäs

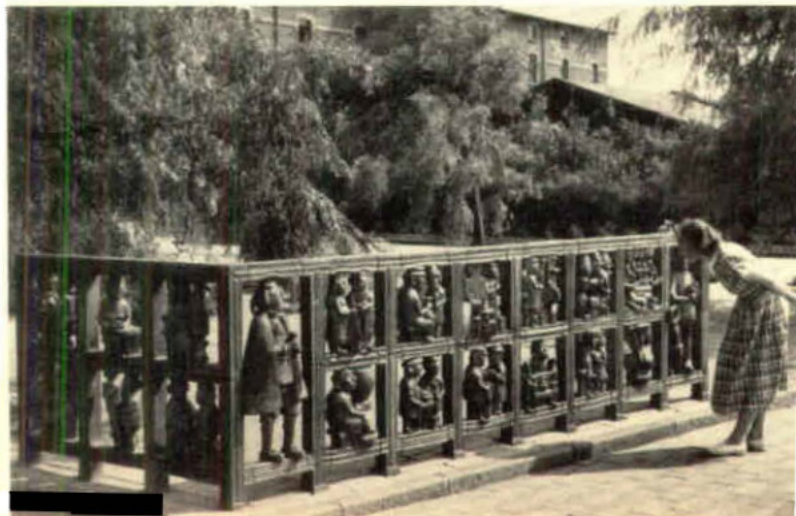

Stengodsspaljén framför huvudkontoret uppsatt

En pristävlan om dekorativ utsmyckning av planen framför huvudkontoret i Höganäs anordnades som bekant år 1944. Den öppna platsen skulle omskapas till en intim, konstnärligt utsmyckad rekreationsplats. Tävlingsjuryn, professorerna I Tengbom och E Grate samt dir. P Eg. Gummeson, antog konstnären Elis Erikssons, Hässelby, förslag att kring en två meter hög flickgestalt ordna planteringar och placera ut en spegeldamm omgiven av träd och blommor. Skulpturen skulle omges av en genombruten spalje med bilder ur företagets arbetsliv. Planteringarna och dammen med sina vita och röda näckrosor har sedan länge tjusat anställda och andra höganäsare. Även främlingar söker sig med förkärlek till den vackra och rogivande platsen. Den skulpturala utsmyckningen har däremot låtit vänta på sig till i början på juni månad i år.

Elis Eriksson var själv i Höganäs och monterade upp spaljén, vilken består av ett 20-tal figurer i högbränt saltglaserat stengods. Figurerna har allt annat än klassisk utformning men är originellt och roligt gjorda. »Jag tror säkert, att en del inte tycker om mina gubbar» säger herr Eriksson. »Vår tids skönhetsbegrepp är alltför Hollywooddirigerat. Därtill går de flesta omkring med den där klokhetsjukan som Lille Bror Söderlundh sjunger om i visan 'När skönheten kom till byn'. Det är en tråkig sjukdom, vederbörande kan bl.a. inte förstå, att objekt och objektskildring är vitt skilda saker. Spaljéns figurer är bilder av objekt, sedda och upplevda under speciella förhållanden. Dessa 'förhållanden' har framkallat särskilda reaktioner, och dessa i sin tur har bestämt figurernas utformning. Ja,» slutar konstnären, »det hela är en vanlig naturalism, där arbetsmetoden, om den nu bör nämnas, varit subjektiv automatism... Det är så enkelt så!»

John

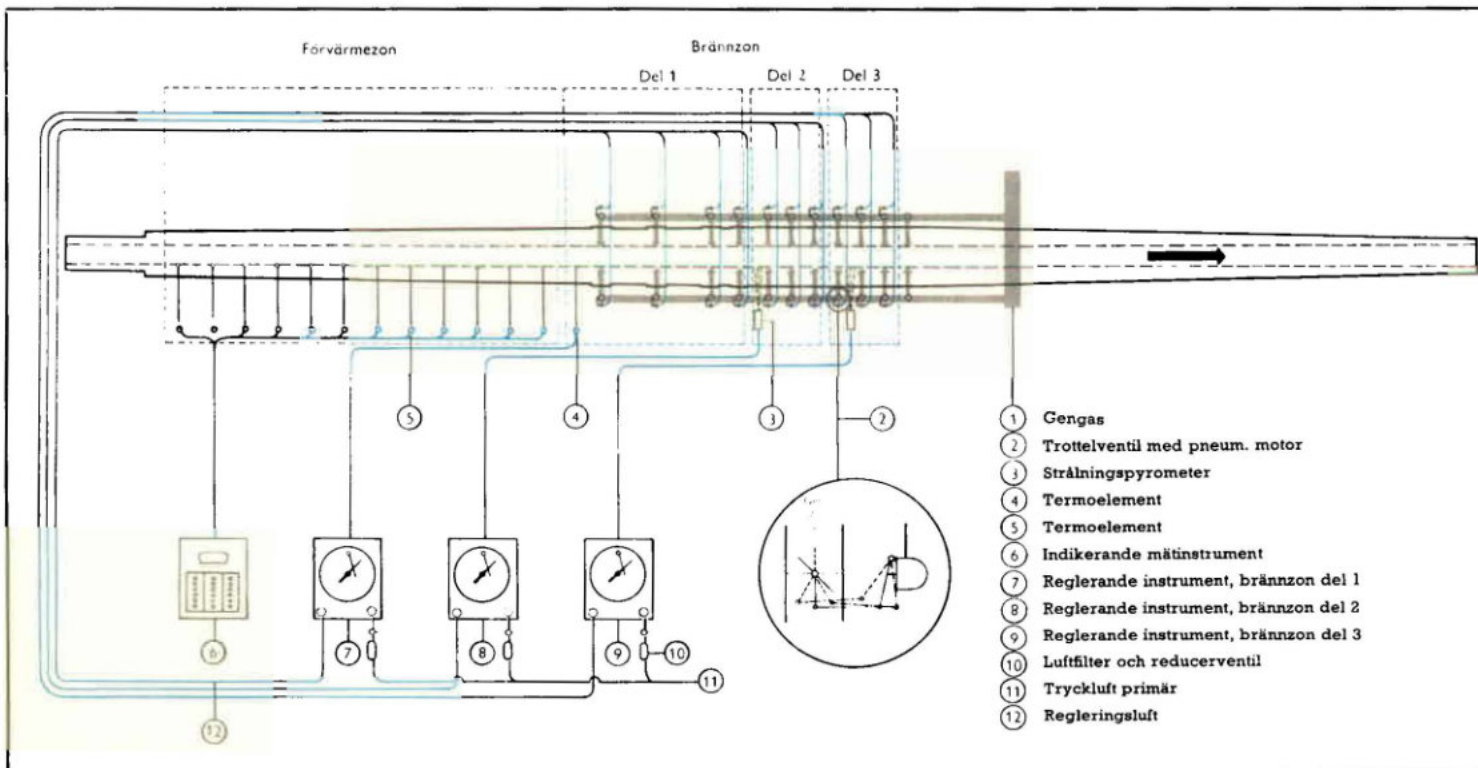
Ovan: En totalstrålningspyrometer för automatisk temperaturreglering i Bjuvs tunnelugnar. Brännare Malte Karlsson kontrollerar bottenkägglorna i ugnen. Nedan: Principritning för den automatiska temperaturregleringen.

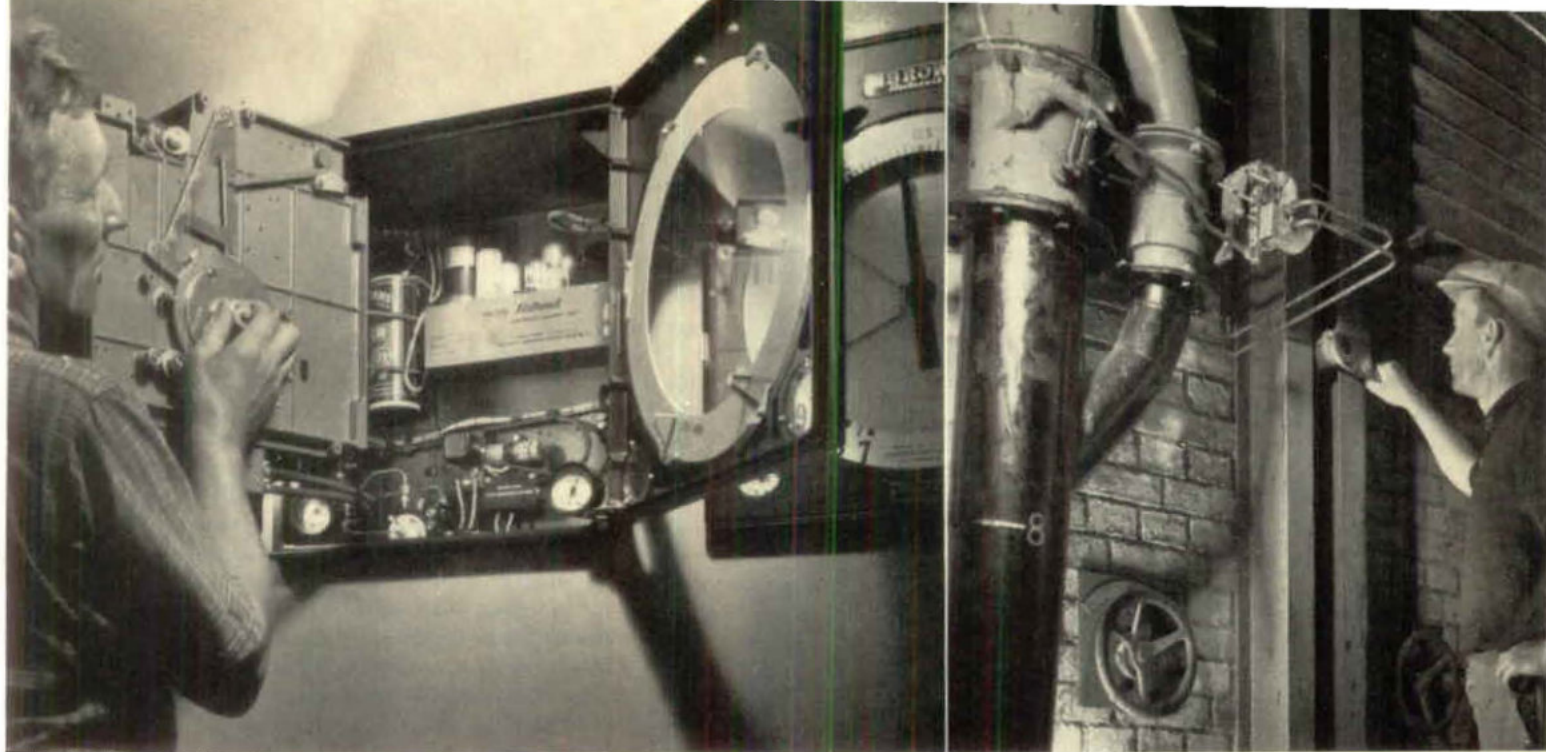
Automatisk temperaturreglering på gaseldade tunnelugnar

Sedan ca ett år tillbaka har försök pågått i Bjuv med automatisk temperaturreglering på våra gaseldade tunnelugnar, och finputsningen av systemet är nu avslutad. Det har visat sig, att man med stor framgång kan köra ugnarna utan att mänsklig kraft behöver användas för korrigering av gasbrännareinställningen. Detta är så mycket mera intressant, som brännogodset i ugnarna varierar i kolhalt t.ex. från Bjuv F till Krona och sålunda hjälper till olika mycket att hålla temperaturen uppe.

Regleringssystemet är byggt på den principen, att brännzonen i ugnen uppdelats i tre olika delar, vilka regleras var för sig efter temperaturimpulser från varje del. I den svalaste delen av brännzonen erhålles temperaturimpulserna genom termoelement och i de två hetaste delarna genom strålningspyrometrar. Dessa senare är direkt riktade mot brännogodset. Termokrafterna från instrumenten ledes fram till en central instrumentstation med indikerande och reglerande mätinstrument. Regleringsmediet utgöres av tryckluft, vars tryck varierar allteftersom den i ugnen uppmätta

- 1 Gengas
- 2 Trottelventil med pneum. motor
- 3 Strålningspyrometer
- 4 Termoelement
- 5 Termoelement
- 6 Indikerande mätinstrument
- 7 Reglerande instrument, brännzon del 1
- 8 Reglerande instrument, brännzon del 2
- 9 Reglerande instrument, brännzon del 3
- 10 Luftfilter och reduccventil
- 11 Tryckluft primär
- 12 Regleringsluft

temperaturen över- eller understiger ett visst värde, som inställts på mätinstrumentet (önsketemperaturen). Tryckluften ledes i kopparledningar till pneumatiska trottel-(stryp)ventiler i gasledningarna för varje gasbrännare. Då trycket ökar eller minskar på regleringsluften, varieras trottelventilens öppning och därmed gasmängden.

Systemet har körts in parallellt med Segerkäglor, och det har visat sig, att käglorna går ned lika fran det ena brännvagnslasset till det andra.

Vidare har ugnen utrustats med ett snabbindikeringsinstrument för temperaturen i förvärmningszonen.

Principen för utrustningen framgår av ritning och fotografier.

Yngve Wahlberg

Tjära som bränsle i roterugnarna

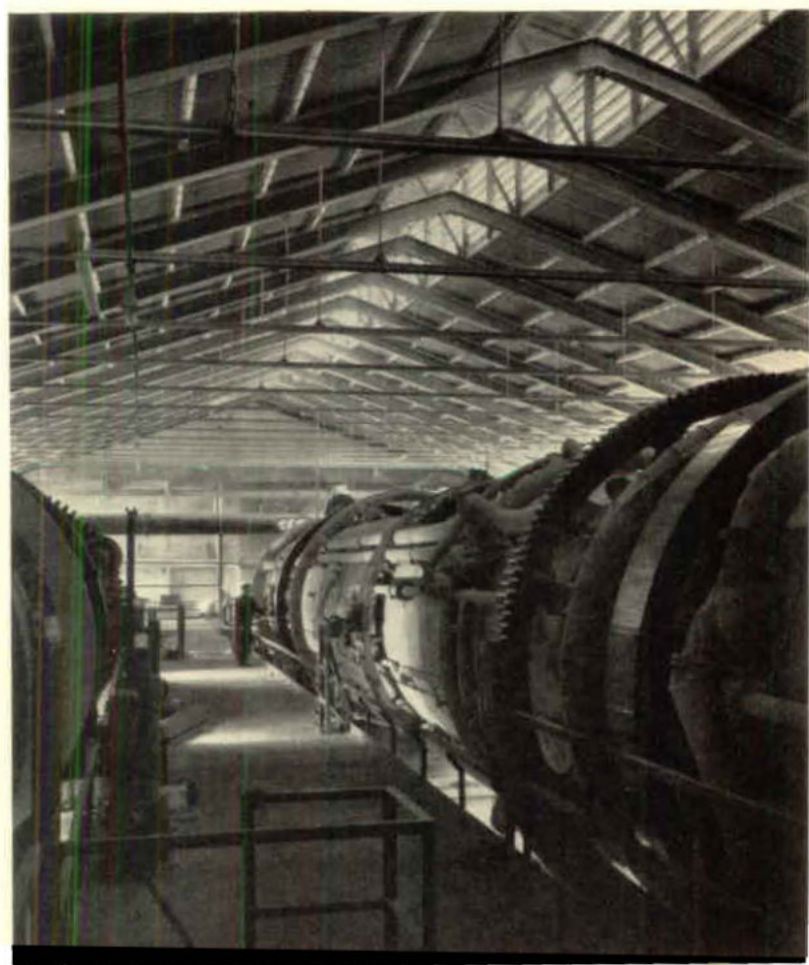
Som i korthet meddelades i förra numret av »Brännpunkten» användes numera tjära som bränsle i roterugnarna i Bjuv.

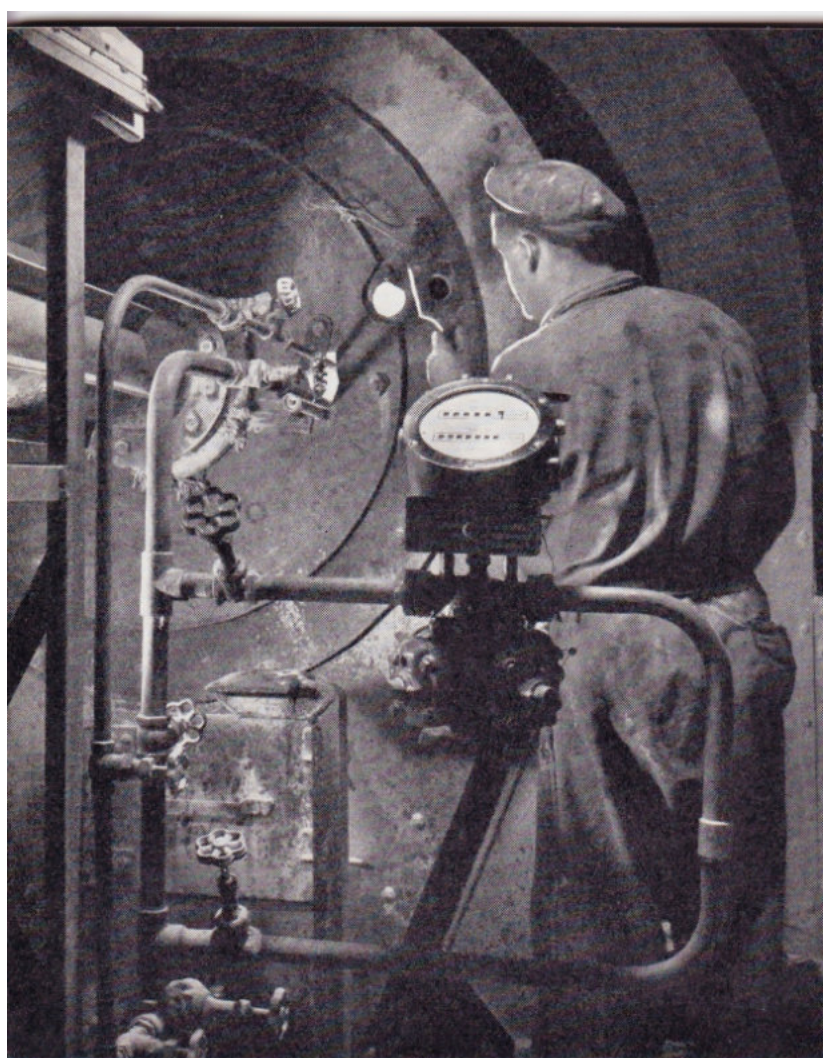
I och med omläggningen av driften vid tjärdestillationsverket i Höganäs till fredsproduktion uppstod ett tjäröverskott vid Bolagets gasgeneratorer. Möjligheten att använda detta överskott som brännolja för roterugnarna i Bjuv låg nära till hands, eftersom det där finns ett konstant större värmebehov.

Den tjära, som avsättes i gaskylare och elektrofilter, uppsamlas i en större avsättningsbassäng. Medföljande vatten avtappas och användes i generatorernas vattenlås, varigenom föroreningar i avloppsledningar och vattendrag undviks.

I anslutning till avsättningsbassängen, som även tjänstgör som lagertank, har uppförts en pumpanläggning för distribution av tjäroljan. Tjäran pumpas med ett tryck av 4 kg/cm² in i ledningssystemet via filter med 144 maskor pr cm² och motströmsapparat för uppvärmning av tjäroljan till ca 70°C till brännaremunstyckena. Uppvärmningen sker med lågtrycksånga. Den ca 100 meter

Ovan t.v.: Brännare Malte Karlsson, Bjuv, vid temperaturmättnings- och regleringsinstrument. T.h.: Regleringsmotor och trottelspjäll i gasledning. Brännare Gösta Hansson kontrollerar »toppkäglorna» i ugnen. Nedan: Den numera med tjära eldade roterugnsläggningen i Bjuv. Brännare Hilding Klyft justerar luftinställningen.

Ovan: Tjärbrännare och tjärmätare vid roterugn i Bjuv. Hilding Klyft kontrollerar lågföringen. Nedan: Principschema för tjäroljeeldning i roterugnar samt detalj av brännare.

långa distributionsledningen är monterad parallellt med en ångledning och isolerad tillsammans med denna och returledningen. Tjärans temperatur får nämligen under inga villkor sjunka under 20°C, då man riskerar »proppbildning» och stopp i ledningarna.

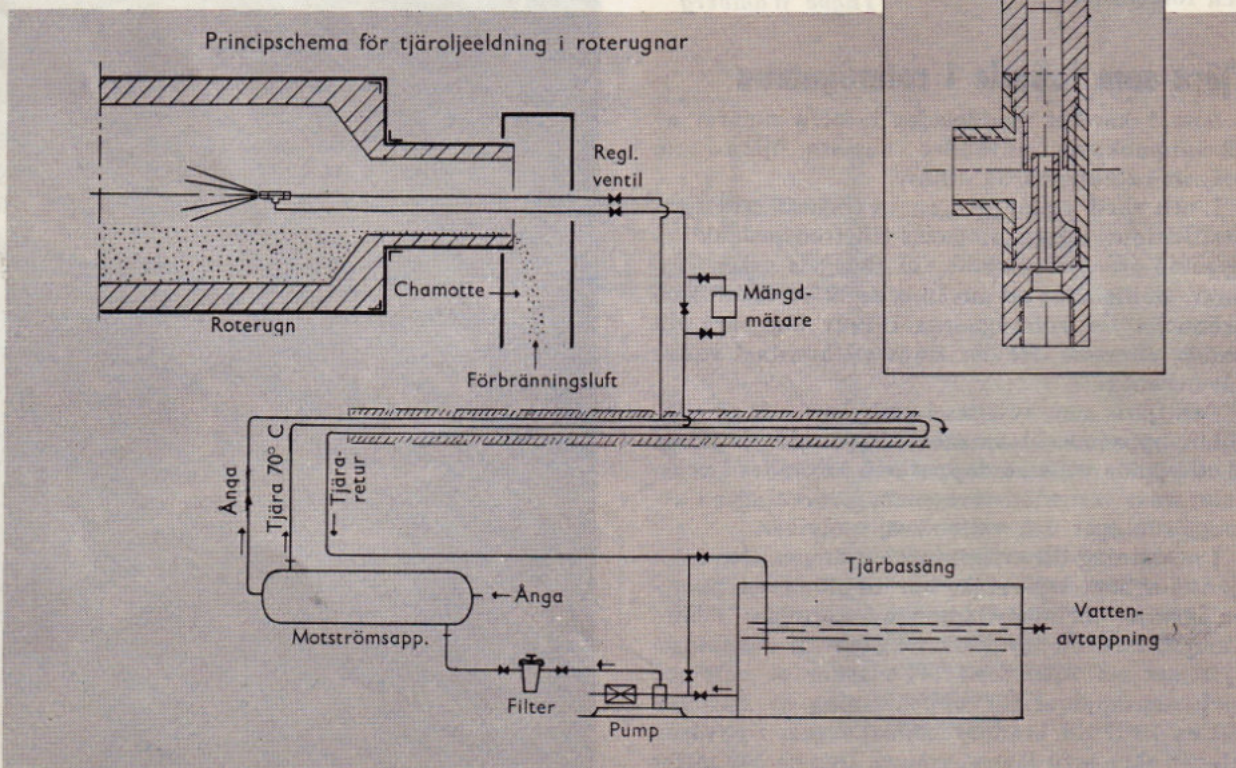
Brännarna, som har utexperimenterats speciellt för tjärolja, är en kombination av tryckoljebrännare och tryckluftbrännare (se »Brännpunkten» nr 1/1949, s. 42), där atomiseringen av tjäran sker med ånga av högre tryck än tjäran. Atomisering med ånga har valts med hänsyn till de speciella temperaturförhållanden, som erfordras i ugnarna, varvid ångan verkar »dämpande» på lågans intensitet. Brännaren är placerad ca 2 meter in i ugnen och utsättes härigenom för stora påfrestningar från ugnsatmosfären, som här har en temperatur av ca 900°C. Vattenkylning har dock ej behövt vidtagas. Brännarens kapacitet är reglerbar mellan 75 och 125 kg pr timma.

Erforderlig förbränningsluft är förvärmad och intages genom materialets utloppsrör.

Tjäroljeförbrukningen kontrolleras genom Ljungmans Real mängdmätare. Totalförbrukningen av tjärolja är för 3 ugnar ca 10.000 kg pr dygn.

Anläggningen, som varit i drift under ca 6 månader, har fungerat mycket tillfredsställande och på ett lyckligt sätt möjliggjort tillvaratagandet av en svårplacerad biprodukt.

Lennart Sjöberg

Hem och samhälle

BRA VARA TILL VARDAGS

*Hemexpo i Höganäs
lockade femtusen besökare*

Sommarens Höganäs-evenemang blev en hemutställning. »Bra vara till vardags» var namnet på utställningen, som arrangerats av Höganäsbolaget i samarbete med Svenska Slöjdföreningen. Utställningslokal var Västra Matsalen, dit så småningom ca femtusen personer från när och fjärran sökte sig för att få taga del av det nya i fråga om svensk vardagsvara, praktisk och ändamålsenlig sådan till överkomliga priser.

Öppnandet förrättades av dir. Gummesson, som framhöll betydelsen av trivsamma hem och hoppades utställningen skulle verka stimulerande i detta avseende och ge goda impulser för såväl de unga tu i giftastankar som för alla dem som redan har ett »färdigt» hem och behöver komplettera detsamma. Sedan Höganäs klämmiga gossorkester under säker ledning av verkstadsarb. Erik Götrik exekverat några smattrande invigningsfanfarer, kunde premiärpubliken taga utställningen i besittning. Öppnandet skedde i närvaro av representanter för Svenska Slöjdföreningen med dess styrelseordf. professor Gregor Paulsson och dess direktör, arkitekt Åke Hultd, i spetsen. Närvarande var också inbjudna representanter för kommunala myndigheter och folkrörelserna. Vidare märktes inbjudna företrädare för olika personalkategorier inom Bolaget.

Signaturen Erco kåserar om utställningen på s. 42.

Jerker

I de många interiörerna hade utställningsarkitekten låtit de olika alstran – möbler, textilier, armatur osv. – smälta samman till smakfulla enheter

39

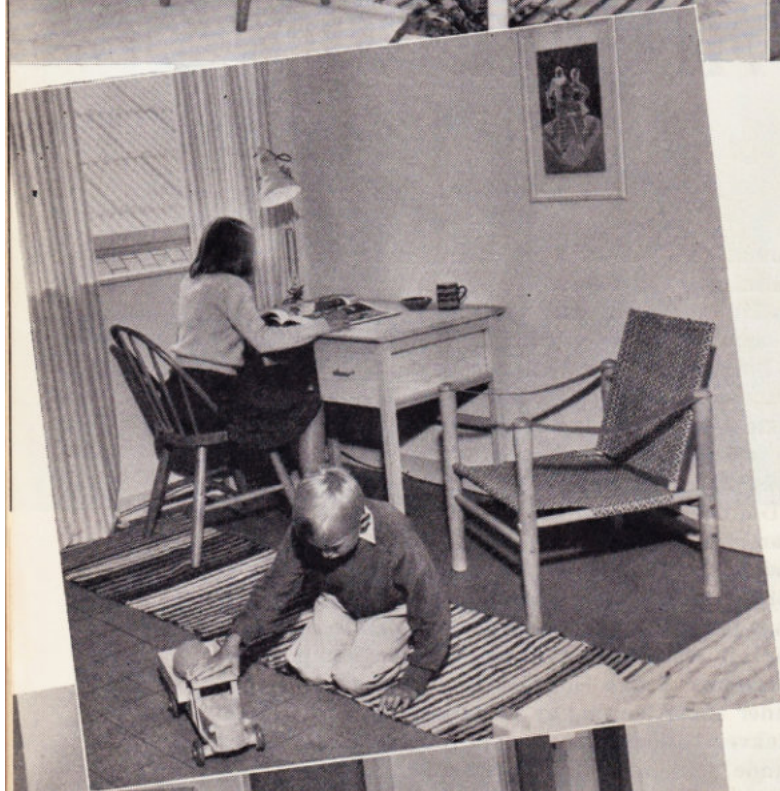
Dir. Gummesson, initiativtagaren till Bolagets populära sommarevenemang, öppnade årets hem-expo i Höganäs

Västra Matsalens »foajé» hade förvandlats till utställningskafé och utgjorde samtidigt en särskild liten utställning av trädgårdsmöbler

Arrangörerna hade med tillhjälp av snickare, målare och en hel rad »frivilliga» låtit Västra Matsalen genomgå en fullständig förvandling

Enkel men därför inte mindre trivsamt ansåg två långväga besökare — Uddo Sonnefelt och hans fru från Handöl — om den här arbetsvrån. Läggs särskilt märke till det praktiska avlastningsbordet utmed väggen. Den enkla, lättmonterade bokhyllan är resultatet av en pristävling, anordnad av Bonniers Folkbibliotek och Svenska Slöjdföreningen (ovan t.v.).

När barnen växte upp och det inte gick att få större lägenhet, fick mamma och pappa förvandla sin sängkammare till barnkammare. Själva flyttade de ut i vardagsrummet, där de lät sängarna »stråla samman» till en trevlig soffgrupp. Tur — eller rättare sagt klokt — att de från början köpt sängar utan gavlar (ovan t.h.).

»Arbetsbordet», som flickan sitter vid, är ett bra exempel på sådana rejäla don, som bör finnas i en barnkammare. Det är i omålade fur — oömt och praktiskt (t.v.).

Matvrån i vardagsrummet. Liksom i köket är det här dukat på slagbord, fast av större typ. Det kan fällas ihop till nära nog kappsäcksformat och fällas upp, så att det blir dubbelt så stort som på bilden. Tolv personer blir det då plats för. Läggs märke till brickvagnen! Med brätt istället för brickor skulle den enligt signaturen Erco kunna användas som gaffeltruck i Silikafabriken (t.v.).

En tredjedel av livet lär man visst sova bort. Det är därför rätt naturligt, att utställningsarrangörerna i flera sammanhang återkom till sängen — hemmets viktigaste möbel. Den som visas här är knarrfri: de traditionella spiral- och stålkonstruktionerna i sängbotten har ersatts av gummi (nederst t.v.).

Något mer än en hundralapp kostar »Pernilla», en stol av Bruno Mattsson-konstruktion. Den misspynder inte ett hem. Men framför allt är den bekväm och vilsam. »En så'n ska jag skaffa mig», sa' »66:ans» ordf., rep. A Thuveesson, sedan han provsuttit den. Den färgspråkande textilien heter Lustgården och är signerad Erik Berglund (bilden nedan).

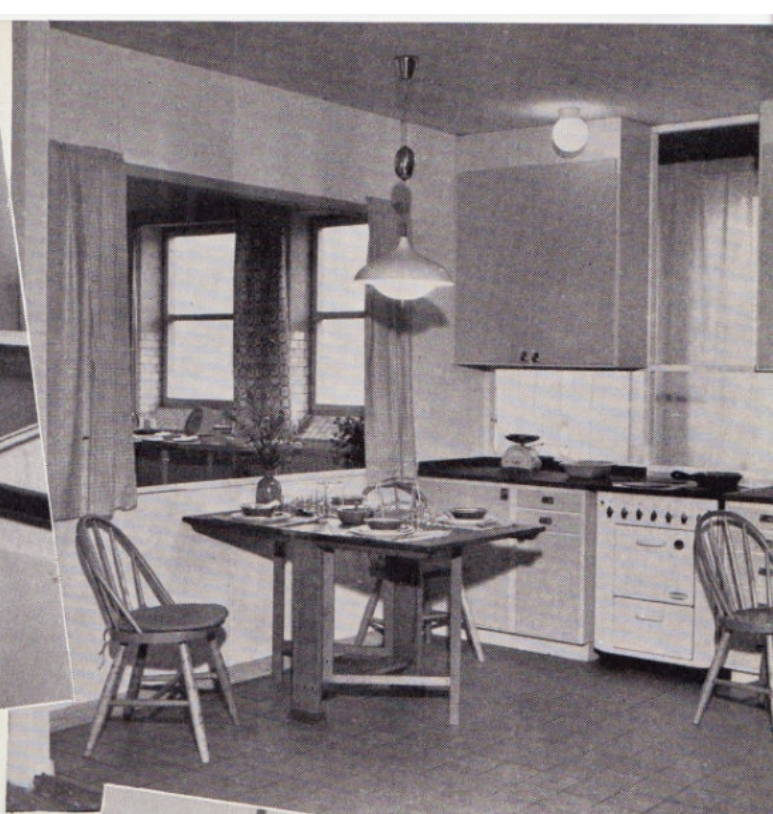
Ett utdragbart arbetsbord (ovan) i bekväm höjd är ingen lyx — ett sådant borde finnas i varje kök. Eller vad säger husmödrarna?

Husmödrarnas eldorado — utställningsköket — var utrustat med en mängd moderna och ändamålsenliga hushållsredskap. Det gamla slagbordet håller på att göra come back. Ett mindre sådant, trevligt dukat och med lagom plats för 4–6 personer, ingick i köksinteriören (överst t.h.).

Allt i ett har varit mottot vid konstruerandet av utställningens sybord — det utdragbara syskrinet kolliderar inte med sykorgen (t.h.).

Inte många kronor dyrare än vanliga pinnstolar är den noggrant utexperimenterade, förbluffande bekväma Åkerblomstolen. Så inträngande var förberedelsearbetet för att få fram modellen, att upphovsmannen kunde göra sin doktorsavhandling på detta material (nederst t.h.).

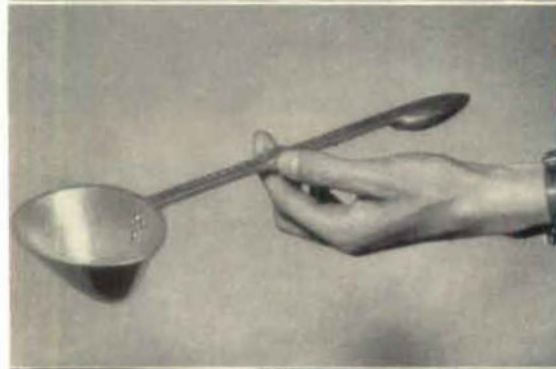
Och här har vi ytterligare några av utställningens exempel på stolar till överkomliga priser. Fr.v. »Kokett» (från Kocks Snickerifabriker, Trelleborg), Arbetsstol (Bruno Mattsson), Fåtölj av dansk typ (Kocks), Stapelbar karmstol (från Sv. Möbelfabriker, Bodafors). Textilierna är komponerade av Tyra Lundgren. I »fönstret» sitter Åke Holms »utställningstupp» (bilden nedan).

HUSHÅLLSREDSKAPEN

De många arbetsunderlättande småredskap, som rekommenderas av Hemmens Forskningsinstitut, återfanns på en av utställningens skärmar

Vågskopan — en behändig liten tingest med vilken husmodern kan göra både vägningar och upp-mätningar. Påskafvet har besmanprincipen kommit till heders, och skopan är graderad för mindre rymdmått.

Brukar äggen »rinna» ut, när Ni steker dem? I så fall rekommenderas den här lilla stekringen, som hjälper Er till runda, fina ägg.

Utställningen vamlade av små praktiska tips. Se bara på den här lilla av- och påtagbara lamp-skärmen! Vem som helst kan förfärdiga den och därmed säga definitivt farväl till dammiga skärmar.

»Se'n gick vi hem

Det är alltid kul med utställningar. Det finns så mycket, som man inte begriper, och tror man sig förstå något, så har man alltid fel. »Bra vara till vardags» utgör inget undantag. Vilka prylar det finns och vilken levnadsstandard vi har! Och detta var ändå endast vardagsvarorna. Hur skall då hemmet inte te sig, när söndagssoffan och helgdagstryckkokaren plockas fram?

Vi hade tyvärr inte tillfälle att medhava vår äkta hälft på utställningen, men det skulle visa sig, att detta var till enbart fördel. Man kunde nu helt bortse från de åsatta priserna och dessas irriterande inflytande och i stället helt ägna tiden åt avnjutandet av de utställda föremålen funktionalism och funktionering. I synnerhet det senare.

Redan i skolan fick vi höra, att vi gick sovande genom livet, och vi hade en känsla av att det endast var vår egen person, som åsyftades. Utställningen visade dock, att man fått upp ögonen för att folket i gemen allt oftare bör sluta ögonen. Såväl i liggande som i sittande ställning. Vila är tidens lösen, och den trots allt nödvändiga motionen tillgodoses genom vandrigen mellan sängen, soffan och stolen. Det fanns fina saker på dessa områden. Sängen med gummibotten talar för sig själv — nej, den viskar, så ljudlöst arbetar den under den sig därpå vältrande. Långa personer har alltid haft det besvärligt i våra standardiserade sängar, men det bekymret är numera borta i och med världens fjortonde underverk: sängen med de löstagbara gavlarna. Den kan teoretiskt bli lika lång som Västra Matsalen.

De båda sofforna, placerade i vinkel, visar tydligt, hur man alltmer söker anpassa möblerna efter den i hemmet rådande atmosfären. Är denna vårligt ljuv och behaglig, möts huvudena i vinkeln spets; i motsatt fall vänder kontrahenterna varandra kalla foten. Om man tidigare varit okunnig

och möblerade om»

ERCO kåserar om BRA VARA

om att vetenskapen även trätt i möbeltillverkningens tjänst, så fick man veta det på utställningen. Såg Ni den där enkla trästolen, som var produkten av en doktorsavhandling? Den var verkligen bekväm att sitta på, men att doktor Åkerblom skulle ha suttit på den under hela den tid, han knäpat ihop sin avhandling, torde vara en lätt missuppfattning hos en del av besökarna.

En annan praktmöbel var den italienska s.k. Hardoy-stolen, som onekligen passar bättre i vårt nordiskt kalla klimat än nere i Italien. Den är nämligen avsedd för två personer samtidigt — gärna av skilda kön — som båda sitter diagonalt i underverket. Den ene sitter alltså på den andres knän, och båda tillsammans bildar en viss likhet

HARDOYSTOLEN - ITALIENSK PRAKTMÖBEL

med ett X. Och den som ser dem blir ett frågetecken. Men varmt och gott blir det säkert.

Ja, man blir aldrig trött på utställningar. Ständigt snubblar man över någon nyhet. Som t.ex. den behändiga lilla gaffeltrucken, som här närmast var avsedd som tevagn men som troligen kunde användas på Silikafabrikens torkavdelning. En annan tevagn var ett sybord inuti, och under det hela fanns en inskjutbar korg för babyn. Då även vagnens bordskiva var skjutbar, kunde såväl sygrejorna som babyn vid behov göras osynliga för nyfikna blickar. Det hela var onekligen, rätt sett, rätt sött. Innan vi lämnar möblerna, får vi inte glömma barnkammaren med hyvelbänk och full uppsättning av verktyg. Det har länge varit litet enformigt med grannarnas radioapparater och fugor på avbetalningspianot, men barnens verksamhet på och kring hyvelbänken bör bli en god motvikt och bidra till trivseln i de moderna hyreshusen.

Tapeter skall vi fortfarande ha, men de skall inte ha den där mörka färgtonen, som gav en sådan behaglig illusion av en rosenberså efter sol-

nedgången. Det skall vara ljust. Och så skall mönstren vara geometriska. Detta sammanhänger med den nya skolreformen, som förutsätter en alltmer utbredd och fördjupad kunskap om hypotenusans och kateternas inbördes förhållande. Här har Orup och Hult ett nytt verksamhetsfält med oanade möjligheter att sprida glädje, kunskaper och hemtrevnad i våra moderna hem.

Det fanns också ett idealkök, som vi dock endast glimtvis fick tillfälle att beskåda. Här trängdes nämligen oavbrutet äkta män, som sökte utforska, om tekniken äntligen hunnit dithän, att den skulle kunna skänka dem någon lindring i deras diskings- och torkningsarbete, som i synnerhet under den korta middagsrasten blivit ett familjeproblem

HYVELBÄNKEN I BARNKAMMAREN BIDRAR TILL TRIVSELN!

av första ordningen. Och ett industriellt problem dessutom, då ju en i hushållsarbete utschasad manlig arbetskraft måste resultera i sänkt produktionskapacitet. Vi hoppas, att de fann vad de sökte. Själv lyckades vi endast finna ett par småsaker, som fängslade vårt intresse och som båda hade till syfte att ytterligare höja vår högststående munhygien. Den ena var en trågaffel, som enligt uppgift också med fördel kunde användas som tandpetare, medan det andra fyndet var en tandborste med stål-borst. Ett flitigt bruk av dessa båda verktyg bör ge ytterligare reklamvärde åt slagordet »den leende Kullabygden».

Men människan skall icke allenast sitta, ligga eller stå i köket. Hon skall också läsa. Och det vore att ge en ofullständig bild av utställningen, om vi inte som några slutord nämnde, att också litteraturen var väl företräd på utställningen. Sålunda fanns i köket, som sig bör, ett urval av de förnämsta alstren på kokkonstens område, medan vi på bokhyllan i en sängkammare fann de båda pärlorna »Midsommarnatten» och »Nakna fakta»!

Se'n gick vi hem och möblerade om.

Sport

BROTTHING

Bjuv framgångsrikt brottarsamhälle

Brottning har säkerligen utövats i alla tider och av alla folk. När och var vissa bestämda grepp och regler utformades, vet man ej. Den äldsta skildringen av en brottningskamp finns i Homeros' »Iliaden». Den beskriver en match mellan Aias och Odysseus vid en begravningsfest under trojanska kriget (1200 f.Kr.). Segerpriset var en konstfullt arbetad trefot av koppar.

»... Ryggarna knakade på dem minsann under
dristiga tagen,
medan de klämde varann, och av lemmarna
lackade svetten.
Strimmor och bulor i mängd på de kämpandes
sidor och skuldror
hovo sig upp, rödsprängda av blod, men de
bara att segra
ävlades jämt i sin kamp om den konstarbetade
trefot...»

Nog svettas det även i våra dagars brottningskamper, och det räcker väl ej alltid med »strimmor och bulor» som minnesmärken efter många gånger hektiska duster på brottarmattan, men förmodligen går det lugnare till än på Homeros' tid.

Brottningsintresset i vårt land grep omkring sig som aldrig förr efter de svenska framgångarna vid Olympiska spelen 1932 i Los Angeles. Samtliga nu verksamma brottningsklubbar inom Höganäs-bolagets verksamhetsområde i nordvästra Skåne startades också de första åren på 1930-talet.

Vi kommer i våra idrottspalter att i mån av utrymme redogöra för verksamheten inom de

olika klubbarna och börjar med den framgångsrikaste — Bjuvs Brottarklubb.

Initiativtagare var framlidne tegelslagaren vid Bjuvsverken Carl Hultberg, vars uppslagsrikedom tillsammans med det påtagliga intresset bland bjuvsungdomen efter starten i december 1933 snart satte full fart på det hela.

Den första styrelsen bestod uteslutande av anställda vid företaget och utgjordes jämte Hultberg av framlidne Gunnar Johansson, Gunnar Persson, Ivar Johansson och Gunnar Larsson. Klubben fick redan vid starten många svårigheter att brottas med. Träningen bedrevs under mycket primitiva förhållanden i Folkets Hus' sommarpaviljong, där vinterkylan eliminerades genom de blivande mattkämparnas egna ansträngningar att inhämta de första mödosamma rönen på brottarmattan.

Bjuvs BK tävlar bland skåneeliten

Det gick förklarligt nog knaggligt de första åren, men god träningsvilja i förening med prima klubb- och kamratanda gav snart positiva resultat. Segern i »Fyrlagsserien» blev den första framgången, och så småningom kom klubben med i distriktsserierna, där det sakta men säkert gick uppåt. År 1944 hade Bjuv nått distriktets högsta division, i vilken seriesegern hemfördes 1947—48. Klubben avböjde av ekonomiska skäl uppflyttning till »elitserien» — Skånes högsta serie — och fortsatte således i div. I av Skåneserien. Efter ny serieseger 1949—50 startar emellertid bjuvsbrottarna stundande serieår i »elitserien» — en förnämlig position.

Bokstavsgrupp D i »fyrstads»

Även i den s.k. »fyrstadsbrottningen» har Bjuvs BK hållit sig väl framme. 1942 gick den första fyrstadsmatchen i Bjuv med andra placering efter Trelleborg. Fyra år senare hägrade uppflyttning till bokstavsgrupperna, men Älmhult trängde sig före tack vare flera fallsegrar. År 1947 gick det emellertid vägen vid deltagande i grupp 19 i Karlshamn, men först efter svåra kvalmatcher mot Kinna och Karlskrona var bjuvsklubben klar för bokstavsgrupp D. Detta innebar,

T.v. försöker Kjell Johansson, Bjuv, pressa ned Hans Johanssons, Bjuv, brygga. T.h. har Hans kopplat »smidjebälte» på Kjell.

att Bjuvs BK tillhörde de »fem stora» i Sverige i denna tävling. Det var på håret, att bjuvspojckarna kommit upp i högre bokstavsgrupp, när Varberg, Gävle och Hallstahammar gästade Bjuv i »fyrstads», då det blev vinst över de två sistnämnda men knapp förlust mot Varberg. Året därpå reste bjuvsingarna till Örebro jämte deltagare från Söderhamn och Kolsva, och det blev andra placering efter tre oavgjorda matcher.

Bjuvsklubben god arrangör

Som arrangör har Bjuvs Brottarklubb skaffat sig gott rykte och vid flera tillfällen erhållit Brottningsförbundets förtroende att arrangera större tävlingar. Såväl senior- som juniormästerskaps-tävlingar inom distriktet har förlagts till Bjuv. Det största brottningsevenemanget i samhället var, när Berlins stadslag år 1941 mötte Nordv. Skåne, vilken tävling blev en sportslig fullträff. Matchen svenska stadslaget — Nordv. Skåne samma år var ett annat storarrangemang.

Goda brottare har fostrats i Bjuvs BK

Många goda brottare har under årens lopp fostrats inom bjuvsklubben. Den namnkunnigaste är Tinne Johansson, 1947 svensk juniormästare och skånsk seniormästare i fjädervikt samt tvåa i SM för seniorer. Han representerade Sverige i landslaget mot Danmark. Folke Tuveesson var på sin tid framgångsrik bantamviktare och har dessutom betytt åtskilligt för klubben som instruktör. Ytterligare en svensk juniormästare fick Bjuv i tungviktaren Nils Nilsson, och i samma klass har Gösta Westergren, anställd vid Gunnarstorpsverken, flerfaldiga alliansmästerskap och goda placeringar i DM. Till de verkliga trotjänarna på mattan räknas Uno Tuveesson och Torsten Bajard, vilka dessutom tillhör klubbens ledning. I denna ingår bl.a. Malte Green, sekreterare och gammal »matt-räv», Erik Hillman och Gunnar Larsson, samtliga anställda vid tegelbruket.

Bjuvs Brottarklubb har trots hård konkurrens från andra sportgrenar behållit greppet om publiken. Tillgång till egen brottarlokal, god tillväxt och — vilket ej är det minst viktiga — prima klubbanda borgar för att bjuvsbrottarna ännu har mycket o gjort.

Eg

FOTBOLL

Bollklubbssyfterna Hedberg begeistrad i Heidelberg

Det förekommer ofta i våra dagar, att fotbollsklubbar ger sig ut på turnéer i utlandet. Ju bättre ekonomi en klubb har, desto flera s.k. »drömmresor» får fotbollspojckarna vara med om. Vi har i våra idrottsspalter tidigare omnämnt Billesholms GIF:s fotbollsturné till Tyskland. I år har Höganäs Bollklubb turnerat där. Bland de höganäspojckar, som fick vara med om den händelserika färden på sammanlagt 450 mil, var Åke Hedberg, anställd i Järnsvapensverket. Innan vi låter honom i kort-

Åke Hedberg, Höganäs, i den nya bollklubbsskjorten med ankarmärket. Höganäsbolaget bekostade tröjor, byxor och strumpor till samtliga deltagare i Tysklandsturnén.

het berätta om denna sitt livs största upplevelse, kan det vara på sin plats att nämna ett par ord om hans fotbollsbana.

352 spelade matcher

Hedberg började i Höganäs Bollklubbs juniorlag 1937 och har varit denna klubb trogen. Redan 1939 anlätades han i representationslaget och blev permanent A-lagsspelare 1941. Samma år var han lagets »mästerskytt» och har försvarat denna titel ett par år senare.

En fotbollsspelares klass kan delvis utläsas i statistiken över antalet spelade matcher. Hedberg hade före höstomgångens början innevarande år kommit upp till 352 matcher, varav 281 i representationslaget. Sammanlagt har han gjort 208 mål, vilket allt talar för att han varit att räkna med som högerytter.

»Ich hab' mein Herz in Heidelberg verloren»

— Vi var 19 bollklubbsspojckar, berättar Hedberg, som den 20 juni startade vår tysklandsturné med de allra största förväntningar och med Flensburg som närmaste mål. Och så bar det iväg till första fotbollsmatchen omedelbart.

De idrottsliga resultaten får — i de fall det blev bakslag — delvis ses mot bakgrunden av allt för långa bussresor med åtföljande reströtthet. Första matchen mot ett proffslag i Bremerhaven förlorade vi med 0—2, ingen dålig start. I Duderstadt kom den verkliga triumfen med 8—3 seger, och i Göttingen noterades 1—1, åter mot ett proffslag. Besöket i Heidelberg gav seger med 2—1, och turnéns sista match efter två dagars tröttande färd i buss förlorade vi med 1—5 i Heide. Samtliga deltagare var fullständigt omskakade efter denna tur på 120 mil, och vi måste ställa upp med fem reserver.

Framgångarna på den gröna mattan gav —

Läroverksadjunkt Ivar Franzén, Hälsingborg, överlämnar Malmöhus Läns Skytteförbunds förtjänstplakett till direktör Gummeson

ehuru givetvis mycket glädjande — dock inte den största behållningen av turnén. Den vänlighet och gästfrihet, som visades, intrycken från krigshärjade städer i skarp motsättning till den underbara natur, som mötte oss på vår långa bussfärd, allt detta fäste sig djupare på mina näthinnor än i stort sett betydelselösa målsiffror. Mitt starkaste intryck från tysklandsbesöket kan utläsas i citatet »Ich hab' mein Herz in Heidelberg verloren» — jag har förlorat mitt hjärta i Heidelberg. *Eg*

SKYTTE

Livligt på skyttefronten i Höganäs

HBS — Höganäsbolagets Skyttesektion under Kullens Skyttesällskap — bedriver en intresserad och framgångsrik verksamhet med verkstadsarbetare Åke Nygren som den drivande kraften.

I detta sammanhang bör erinras om den invigning av nyrestaureerade banor och paviljong vid Margreteberg, som Skyttesällskapet arrangerade den 17 juni. Bland inbjudna donatorer och skytteveteraner märktes direktör P Eg. Gummeson, Malmöhus Läns Skytteförbunds ordförande, läroverksadjunkt Ivar Franzén, och förbundssekrete-

Gunvor Bengtsson (t.h.), som med 93 poäng tog hem segern i damklassen vid korpsskyttet i Höganäs. T.v. Mona Jannesson, som nådde 82 poäng.

raren Gunnar Brynhagen. Bland de utmärkelser, som utdelades vid detta tillfälle, kan nämnas Malmöhus Läns Skytteförbunds förtjänstplakett med diplom till direktör Gummeson och Kullens Skyttesällskaps förtjänstmedalj i silver till Åke Nygren.

HBS första tävling för säsongen gick av stapeln dagen efter ovannämnda invigning. Ett stort antal skyttar från de andra verken deltog i denna säsongstart, som gick i gynnsamt väder. Dagens bäste skytt blev Hans Högestam, HBS, som med 152 poäng hemförde vandringspriset, tidigare innehaft av Knut Berg, Bjuv. Ett av anonym givare uppsatt hederspris till bästa dam erövrades av Gunvor Bengtsson, HBS.

Prislistan blev följande för de två bästa i varje klass:

- I klass: Gunvor Bengtsson, HBS, 136 poäng
- I » Kurt Edforss, HBS, 135 poäng
- II » Ture Larsson, Bjuv, 141 poäng
- II » Malte Herrder, Billesholm, 133 poäng
- III » Hans Högestam, HBS, 152 poäng
- III » Åke Lannetoft, Bjuv, 138 poäng
- IV » Erik Henriksson, Bjuv, 144 poäng
- IV » Gustaf Claëson, Billesholm, 131 poäng

Tävlingen om det unika vandringspriset »Träsleven» gick av stapeln den 26 juli. Segrare blev Bertil Johansson, Transportkontoret, med 78 poäng, närmast följd av Kurt Edforss med 76 och Alvar Karlsson med 73 poäng.

Stora framgångar för »bolagsskyttarna» vid årets korpsskytte

Den årligen återkommande korporationsskjutningen i KSS regi gick den 13 augusti under mycket gynnsamma väderleksbetingelser. Omkring 200 skyttar från 37 korporationer hade infunnit sig, och bland dessa märktes ett större antal från Höganäsbolagets olika verk i nordvästra Skåne.

»Bolagsskyttarna» höll sig väl framme under tävlingen och erövrade två av de fyra vandringsprisen. Skyttevänners i Höganäs vandringspris gick till Centralverkstadens lag, i vilket ingick Gösta Persson, Alvar Karlsson och Åke Nygren (251 poäng), och Bjuvsverken kom på andra plats med 242 poäng. Höganäsbolagets kontorslag Gunvor Bengtsson, Kurt Edforss och Mona Jannesson triumferade i tävlingen om Höganäsbolagets vandringspris, som hemfördes med 265 poäng. Billesholmsverken blev tvåa i tävlingen om Höganäs Lottakårs vandringspris med 264 poäng.

Bland damerna segrade Gunvor Bengtsson, Höganäs, med finfina 93 poäng, följd av Mona Jannesson med 82 poäng. Ingenjör Gustaf Claëson, Billesholm, utmärkte sig med 95 poäng och andraplacing i klass IV och V. I klass III nådde Thure Johansson, Billesholm, tävlingens toppresultat, 96 poäng, följd av bjuvsingen Carl Rosenkvist med 95 poäng. Thure Johansson erhölet ett extrapris, uppsatt av Höganäsbolagets Tjänstemannaförening att utdelas till den skytt från Bolagets anläggningar i nordvästra Skåne, som

nått bästa resultat. HBS-skyttarna Alvar Karlsson och Knut Larsson tog de två främsta platserna i klass II med 88, resp. 87 poäng, och i klass I a placerade sig Gösta Persson, HBS, som tvåa med 94 poäng. Gunnar Larsson, Nyvång, kom på tredje plats i klass I b med 91 poäng. *Eg*

Korpskytte i Norra Vram

För första gången har korpskyttetävlingar anordnats inom Bjuvs och Norra Vrams distrikt. Arrangör var Norra Vrams Skytteförening, och de vällyckade tävlingarna gick av stapeln på Norra Vrams skyttebana den 20 augusti. Flera vackra resultat noterades, inte minst av deltagarna från Höganäsbolagets olika korporationer vid verken. Sålunda säkrade ett av Bjuvsverkens lag — Gert Stråhle, Ture Larsson och Arne Persson — den första inteckningen i Bolagets nyuppsatta vandringspris, en bägare i äkta silver. Bästa individuella resultat uppnåddes av Kjell Öberg, Gunnarstorpsverken, som fick ihop 94 p. på sin serie.

»Brännpunkten» gratulerar skyttarna och den arrangerande föreningen. *Lm*

TENNIS

Tenniscuper stimulerar intresset för »vita sporten»

Tennissektionen inom Höganäsbolagets Tjänstemannaförening har för att öka intresset för »den vita sporten» slagit in på en ny väg och ersatt det under tidigare år tillämpade seriespelandet med tidvis återkommande utslagstävlingar. Varje sådan tävling har erhållit ett särskilt namn.

I singel är de mera erfarna spelarna belastade med handicap för att i möjligaste mån utjämna skillnaderna i spelstyrka, medan dubbelparen hopsättes av en god och en mindre god spelare för att även här åstadkomma jämna matcher.

Under midsommarhelgen spelades sålunda en »midsommarcup», i vilken singelfinalen gick mellan fjolårets bolagsmästare Valter Florin och ett av de nya löftena inom tennissporten, Bengt Danielsson. Florin visade dock, att gammal är äldst, och segrade i två raka set. I dubbel triumferade M Smedberg/L O Johansson över fjolårets mästarna V Florin/A Engmarker i en spännande och segsliten match.

Nästa tävling, som döptes till »högsommarcup» — den borde på grund av det dåliga vädret ha kallats för »regncup» — slutspelades den 29 juli. I singel slogs både Alvar Ericsson och Valter Florin ut i semifinalerna av Claes Nilsson respektive Åke Larsson. Den sistnämnde blev cupsegrare efter finalmatch på tre set. I dubbeln gick finalen mellan V Florin/S Mossberg och A Ericsson/A Engmarker. Det sistnämnda paret drog kortaste strået i avgörande tredje set.

De hittills spelade cuperna har visat, att tillväxten är god, och speciellt lovande är Åke Larsson och Bengt Danielsson. Även Göte Petterson,

Claes Nilsson, L O Johansson och N Werne har gjort goda framsteg och börjar snart hota toppkvartetten Florin-Ericsson-Smedberg-Schrewelius.

En tredje cuptävling påbörjades i slutet av augusti, och på detta sätt fortsättes tävlingssäsongen, så länge banorna vid Tallbacken kan utnyttjas. På banan i direktörsträdgården tränar dessutom en talrik skara nybörjare för fullt.

Spinnsidan har större delen av sommaren »dolt» sig på sistnämnda bana men i slutet av säsongen dykt upp i Tallbacken och där visat goda takter. Det är framför allt Mona Jansson och Maj-Britt Erlandsson, som fått in slagtekniken och som vi nu hoppas på. *Eg*

SLIP JAGAR ELEKTROLUX I ALLROUNDMATCH

Det har varit tämligen tyst en tid i våra spalter om Slips Idrottsförening, men för den skull är det inte slut med slupidrotten. Än knallar skotten friskt vid skyttegillet och ännu rullar bowlingklot, fot- och tennisbollar här och var på banorna. F.n. pågår den årligen återkommande allroundmatchen mellan Slip och Elektrolux om det ståtliga vandringspriset, som sattes upp under föregående år och där sliparna tog första inteckningen. För tillfället ser det litet mörkt ut beträffande utsikterna till en andra inteckning, och sliparna ligger i underläge med 7—9. Tennisen förlorades med 0—4, bordtennis 0—4, dragkamp 0—4, bandy 0—3, men i handboll utklassades luxarna med 24—4, och även i schack blev det slipvinst med 6—4, bowling 6—2 och fotboll draw 2—2. Optimistiskt nog räknar man inom slipläget på vinst i övriga grenar, särskilt i skytte, där man förra året lyckades »tvåla till» luxarna med inte mindre än 100 poäng. Men det är inte värt att ropa hej osv.

Under försommaren deltog föreningens fotbollslag i stadens korpserie, men lyckades inte placera sig bättre än 5:a i sin grupp. I bowlingen gick

Lennart Lönn, Västervik, slår en backhand

Rogivande morgon...

ETT KÄSERI OM EN
KRÄVANDE MOTION

Med en genom många morgnars träning till fulländning driven skicklighet nockar jag väckarklockan, som hoppar jämfota på sängbordet i ilska över att behöva träda i aktion kl 05.45. Rörelsen har blivit reflexartad, och det tar ännu någon halvminut, innan jag försiktigt gläntar på ett mycket sömntungt ögonlock och försöker utvärdera väderleken genom att så gott det går betrakta den lilla ljusglimt, som masat sig in under gardinspringan och ovetande om en kritisk blick lägrat sig på fönsterkarmen. Ljusglimten avslöjar vackert väder med strålende sol, +15°C i skuggan och spridda vindilar från väster med en hastighet varierande mellan 0,1 och 0,5 m/sek. Alltså en idealisk morgon sedd med en motionsroddares ena öga. Det andra ögat åker upp som en rullgardin, benen svängs över sängkanten, och dagen har börjat. En hastig rush ut i badrummet, rakning m.m., sådant är klarat på ett par minuter, och så ett hopp i träningsoverallen, på med skorna, ned för trapporna — och cirka 5 minuter efter det väckarklockan fick på nosen, cyklar jag nedåt hamnen med Höganäs Roddförenings båthus som närmaste mål.

Därnere väntar de andra »motionärerna», Helge, Krister, Lasse och Bror. Den sistnämnde har naturligtvis, sin vana trogen, varit nere i hamnen sedan kl 05.30, ty han kan ju aldrig sova på

SPORT, *forts. fr. föreg. s.*

det bättre, och man rullade åt sig en förnämlig 2:draplacering.

Skyttarna har inte varit så aktiva hittills i år som önskvärt varit, men vid korporationstävlingen den 14 maj deltog 21 skyttar, av vilka en del fick förnämliga placeringar bland de omkring 300, som ställde upp. Samtidigt tävlade man om Slips IF:s vandringspris för herrar och damer, och det förstnämnda erövrades av Holger Karlsson på 97 p. Övriga resultat var Rune Nilsson 97 p., Martin Andersson 95, Arne Källström 95, Nils-Hugo Björkman 95, John Andersson 93, V Sundström 92, Karl Karlsson 92, H Rosenkvist 91 och Uno Lindkvist 90. I damklassen erövrades vandringspriset för alltid av Ann-Marie Persson (numera Oskarsson) på 84 p., följd av Marianne Edholm med 76 p. I hela korptävlingen placerade sig dessutom Slip som trea i 4-mannalag. Skyttarna är alltså »still going strong» och inriktar sig nu i första hand på att slå luxarna samt att i inbördes tävlingar, de s.k. gevärstävlingarna, erövra geväret i respektive 200- och 300-metersklasserna. Vidare emotses med stort intresse tävlingarna mot Höganäs, Motala och Norrköping, där man särskilt beträffande Höganäs skälver av iver att ta revansch för nederlaget i fjol. Bara inte »skälvan» sitter i vid tävlingen, i vilket fall det torde vara »förkyllt»!

HR

morgnarna, medan de övriga droppat in några minuter före mig. Moss, moss och hej, hej — och gänget går till aktion mot plåtjalusin, som täcker dörrhålet till båthuset. Den ger så småningom med sig, och vägen ligger fri för roddföreningens inriggade fyra »Viking» att ta sin sedvanliga lilla morgontur. Tro nu inte, att han promenerar ut själv. Ånej, köras skall han på en för ändamålet tillverkad kärra. Nåja, kärran kommer ut i rippet, båten med tillbehör på kärran, två man vid skackeln, och så bär det iväg ned till lilla båthamnens slip. »Viking» fattas av 5 par nävar, lyftes av kärran och bäres ned mot vattnet, på vilket han lätt och behändigt glider ut, det syns inte alls, att han väger sina modiga 100 kg.

Ja, så var det klart för embarkering. Helge sköter stråkåran på 4:e plats, sedan kommer Lasse med sin åra på 3:an. Krister placerar sig på 2:an, och jag själv sköter pliktåran på 1:an. Bror tar en överblick över gänget från bryggan och ser till, att alla är klara med sina fotstöd, rättar till sin amerikanska linneskärmmossa med inbyggda solglasögon och kliver i båten. Så fattar han styrlinorna och stöter ifrån. Strax därpå kommer det: »Färdiga.» Årorna dras framåt, ryggarna kröks och så: »Ro!» Årbladen skär ner i hamnens smutsgråa vatten, ryggarna sträcks bakåt, och armarna segar sakta mot bröstkorgen, medan knogarna vitnar i greppet kring åran, fötterna spänns och skjuter ifrån mot fotbrädan, medan sliden, sittbrädan, rullar föröver nästan ut till stoppläget. Båten har fått fart, ut genom hamnhålet går det, och så är man ute på fint vatten. Solen gassar ned på oss, och solglittret kastar reflexer från de små vågtopparna, som leker ta'fatt med varandra över hela den stora vattenvidden. Årornas stoppklotsar sjunger sin jämna och monotont dunkande sång i årklykorna, ryggarna böjs rytmiskt i takt i långa sugande vaggningar, musklerna spelar under brunbränd hud,

Problemspalten

HUR MÅNGA TÅG?

Om det mellan Göteborg och Alingsås går tåg var femte minut i båda riktningarna och resan tar en timme, hur många tåg möter Ni då på resan från G. till A.?

Så lyder problemet den här gangen. Ni tycker förstas, att tågen går litet väl tätt, och det gör de onekligen, men å andra sidan går det bra att mötas på denna sträcka, eftersom linjen är dubbelspårig. I svaret bör Ni motivera, hur Ni kommer till Edert resultat.

Lösningar, märkta »Hur många tåg?», skall vara Red. för »Brännpunkten» tillhanda senast den 1 nov. 1950. Tre priser på 15, 10 och 5 kr utdelas som vanligt. Resultatet står att läsa i julnumret.

Lösning på »En mosaikuppgift»

En av pristagarna formulerar sin lösning på följande sätt: Lyft upp bilden i höjd med ögonen, vrid 90° åt höger och läs: »DIN IDE KAN BETYDA». Vrid ytterligare 90° åt höger (bilden kommer då upp och ned) och läs: »ÖKAD PRODUKTION». Mönstret betyder sålunda: »DIN IDE KAN BETYDA ÖKAD PRODUKTION».

Lösningen utgöres m.a.o. av den tänkvärda sats, som återfinnes på Ekonomisk Informations här bredvid avbildade affisch, vilken under de senaste månaderna blickat emot oss litet varstans.

Det var denna gang en rekordskörd av lösningar Red. hade att genomgå. Huruvida detta berodde på vår vädjan i förra numret till lösarna att inte bara lösa uppgifterna utan också att skicka in dem eller om uppgiften denna gang var särskilt lockande, kan vi inte bedöma. Alltnog, faktum kvarstår.

ROGIVANDE MORGON . . . *forts. fr. föreg. s.*

och den smäckra båtstäv skär vågorna lika lätt som en svetslåga skär smör. Utanför hamnpiren möter dyningen efter gårdagens blåsande, och den smäckra farkosten lyfts lätt som en fjäder upp på första vägbergets topp för att sedan med ökad hastighet rutscha ned i vågdalen, dock hela tiden tyglad av Brors lätta grepp i styrlinorna. Så upp igen på nästa våg och återigen en rutschning. Och så fortgår en ständig berg-och-dal-bana. Kullens vackra och karakteristiska silhuett dyker fram ur soldiset, och fönsterrutorna i Mölle och Nyhamnsläge glimmar som eld i den tidiga morgontimmen. Hinner man kasta en blick på havsbotten, som skymtar ett tiotal meter under båten, får man en vision av sagolandskap med böljande tångskogar, mörka dalgångar, vita krusade sandstätter och höga bergtoppar.

Färden ställs mot fyrskeppet Svinbådan, som ligger röd och grann ute i fartygsrännan. Därute

DIN IDE

En lösare skriver: »Gör gärna Edra tankenötter litet svårare, den här tog mig jämna två minuter att lösa.» Ja, att det finns många skickliga nötknäppare bland våra läsare, har vi alldeles klart för oss, och vi skall väl vid tillfälle försöka sätta deras skarpsinne riktigt på prov. Men i regel önskar nog läsekretsen inte alltför svåra uppgifter, och vi på Red. vill ju också gärna, att Problemspalten skall intressera en så bred publik som möjligt och inte få namn om sig att vara alltför exklusiv.

Pristagare blev denna gang:

Gruvarbetare Folke Herbert Nilsson, Box 97, Nyvång, kr 15:

Gruvarbetare J N Blum, Freden 112, Bjuv, kr 10:

Pensionär Axel Martin, Rönneholmsgatan 4, Ängelholm, kr 5:

är man redan vaken, och vi blir inviterade på morgonkaffe, men det får anstå till en annan gang, då vi har bättre tid. Så går färden hemåt igen, och något tusental meter från hamnen tas det hårdare tag i årorna, och takten ökas. »Å-opp, å-opp, å-opp» ljuder Brors stämma från styrbänken, årorna flyger som oljade blixlar fram och åter, svettpärlorna i pannan och på ryggen bildar floder, andhämtningen blir hastigare, musklerna knyter sig i armar och ben, medan båten flyger fram över vattnet. Ett sista krafttag och »Viking» forsar in i lilla hamnen, där nästa »motionsgang» står redo att få sin duvning.

Väl uppkommen på bryggan igen är man litet stel, men det går snart över vid det uppfriskande badet ute från hamnpirens spets. På cykeln igen och hem till frukosten, varefter man börjar dagens ordinarie arbete med en härlig känsla av välbefinnande inombords.

Uffo